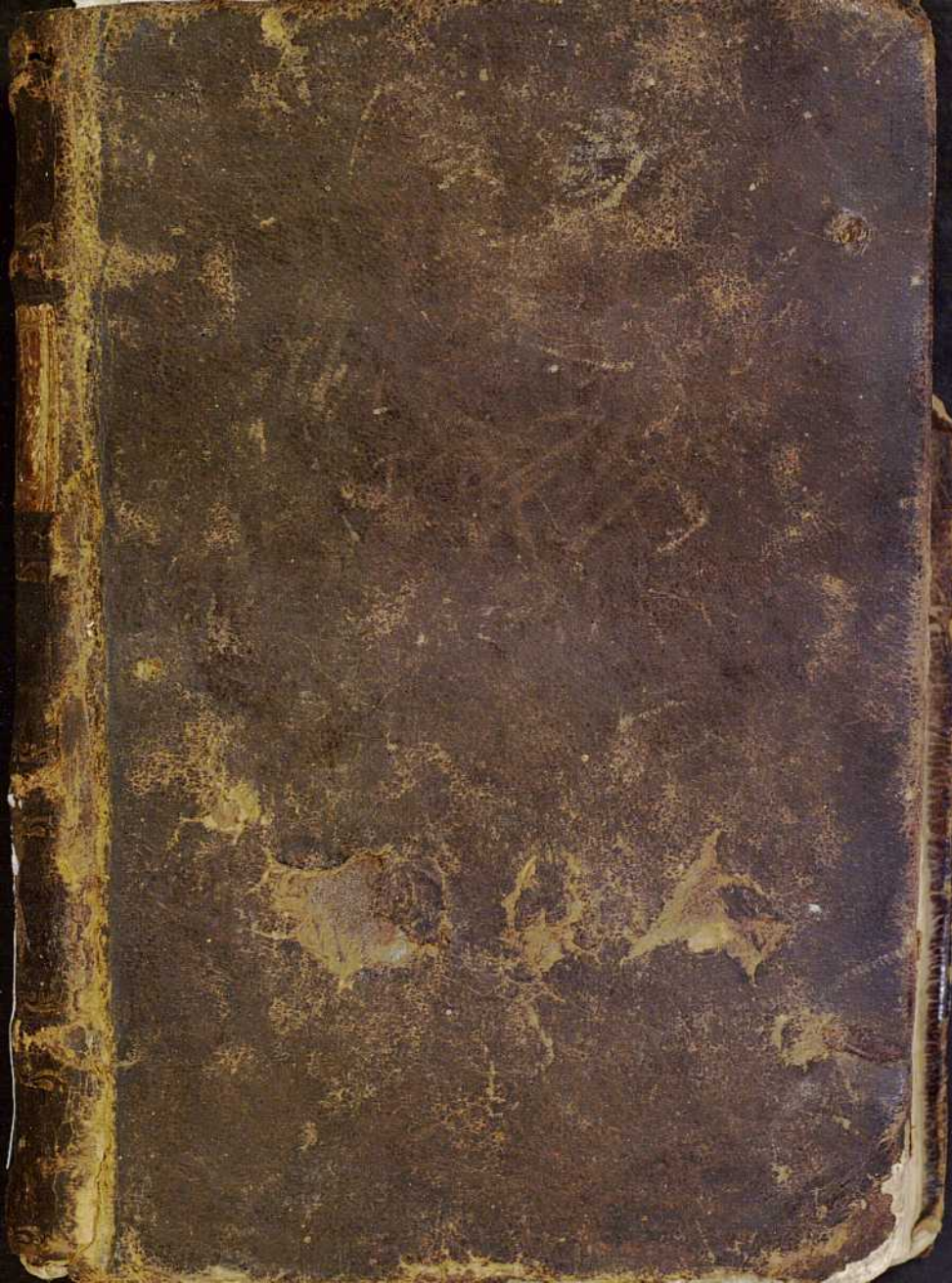

FULLER
PHARMA
STEMPOR

A
47
113

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16

G-4-6

G-4-6

BIBL

REAL

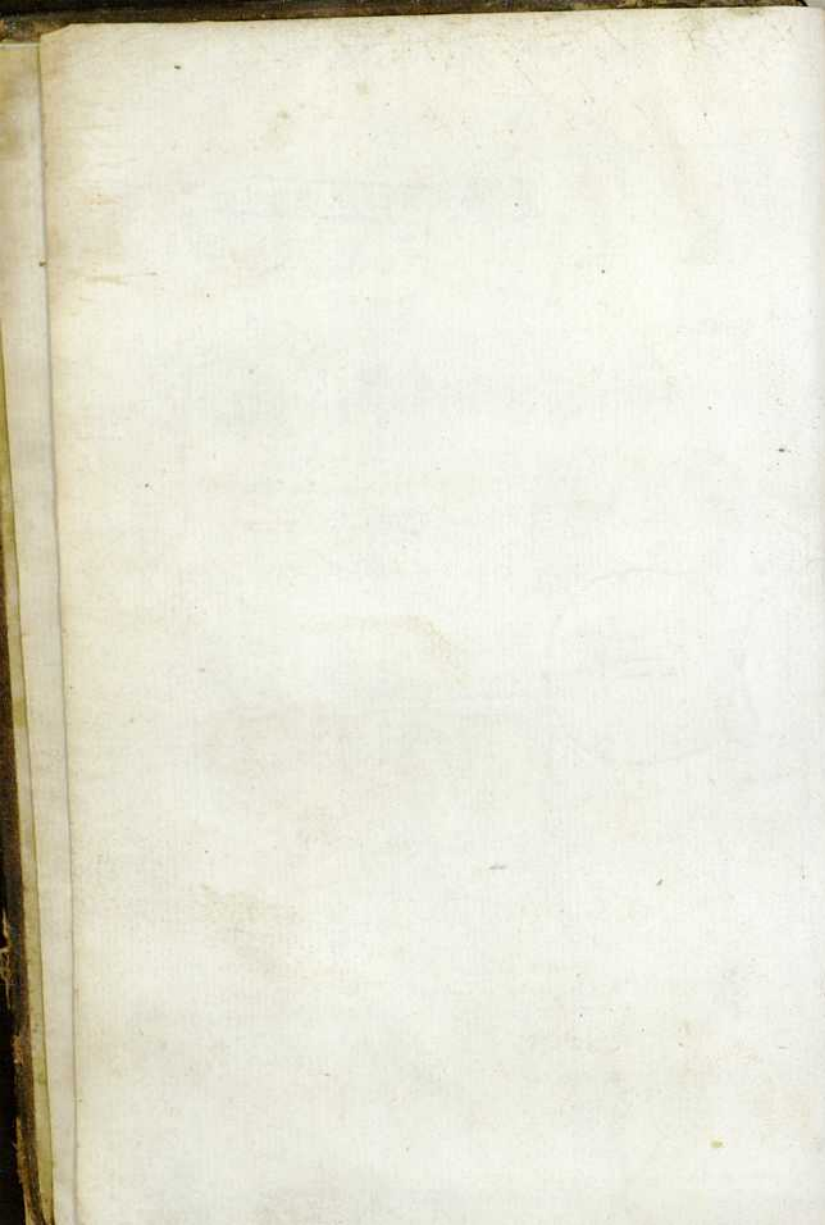
A

047

113

C. H^o de la Farm N° 179

(4)
ENCHIRIDION

MEDICUM

PRACTICUM;

S I V E

TRACTATUS DE MORBORUM
P R A X I

(Cui subnectitur *Appendix* de Lue Venerea.)

I N Q U O

Omnium Morborum Humano Generi Offi-
cientium *Nomina*, *Nature*, *Causæ*, *Signa*,
& *Prognostica*, unà cum eorundem *Cura-
tione* breviter & perspicuè delineantur.

O P E R A E T S T U D I O

JOSEPHI JACKSON,

C H Y M I A T R I .

V E N E T I I S , M D C C X X X V I .

Ex Typographia Hertziana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

M. E. D. I. C. U. M.

PRAC TICUM

TRACTATUS DE MORBORUM
PRA XI

Qui laboribus Agrippae de Iac. Veneris

Imprimis Medicorum Illustrium Generi Offi-
centium: Veneris, Martini, Casp. Zooni,
C. Faguetii, una cum ceteris Cur-
rentibus de partibus delectis Y

OPERA ET STUDIO
JOSEPHI JACROVI

CHALMATAE

MDCCXXVII

IN PARS. MDCCXXVII

IN PARS. MDCCXXVII

VIRO VERE DOCTO

D. LUCÆ RUDGELEY,

Medicinæ Doctori Expertissimo, Amico suo
plurimum honorando.

S. P. D.

Multi sunt in Litterato orbe qui veritates *Medico Chymicas* strenuè propugnarunt; tu tamen (*Mæcenæ Amplissime*) supra omnes Caput efferens, Te *Philaethen* Candidum, Investigatorem serium & solidum; veritatum demonstrationi innitentium deamatorem & vindicatorem, præ reliquis, demonstrasti: cujus virtus omnigena; animi dotes eximiæ & supereminentes, cum à natura insitæ, tum industria acquisitæ, amplissimam tibi famam multa temporis vetustate indelebilem meritò acquisiverunt: Exquisita illa *Physiologie* peritia, qua

E P I S T O L A

polles ; & experientia *Phyrotechnica* qua du-
 ce tantarum rerum scientiam nactus es ; ar-
 dissimo societatis vinculo connexa , mutuas
 copias conjungunt , ut te *Spagyricum* versatiffi-
 mum , & verum *Philosophum per ignem* ,
 pleno ore prædicent ; qui ex ingenii acumi-
 ne , ratione consummata , & accurata corpo-
 rum mixtorum disquisitione & resolutione in
 qua exercenda jam *veteranus es miles* , jam
 olim , imò & hunc usque diem , annuentibus
 omnium suffragiis , aptissimus designeris , qui
 iudices quid noxium , quid superfluum in
 quolibet concreto conclusum latitet . Tu ipse
 inter mille unus es , qui ope ignis , & assi-
 dua in rebus *Chymicis* Encheiresi , *Machaoni-*
am nostram artem , ad eam mirandam *Ente-*
lecheiam , & sublime perfectionis fastigium
 evexisti , ut jam inter Sydera fulgeat ; & cla-
 riori Jubare coruscans , non solum Ideas
 Morbificas dispellere & profligare , sed & ip-
 sa morborum principia seminalia radicitus ex-
 zirpare queat . Undè liquidò constat Te il-
 lum esse *Archiatrium* , in quem omnipotens
 noster Gubernator hanc dignitatem contulit ,
 ut reliqui mortalium Te honore & reveren-
 tia (qua par est) prosequantur , tamquam
 Deo in *Regno Naturæ* ministrantem . Qua
 propter cum me ex officio tibi devinctum
 sentirem , & etiam cum singularem & omni-
 genam tuam eruditionem , & egregias illas

D E D I C A T O R I A.

animi dotes ; quarum supellectile multiformi instructus fueris , vehementissimè deperirem , non potis eram memet ipsum continere , quia libertatem hanc & audaciam mihi arriperem , ut Tibi , quoque nomini , hæc industria nostræ & laboris assidui primitias humillimè sacrum facerem .

Cum itaque , (*Mæcenas Amplissime*) serius animo volutarem cujus amicitia & Patrocinio rudem hunc ingenii nostri factum in lucem proditurum concrederem , nullus mihi , aut cogitationibus meis se afferebat Tibi par , qui tam proluxo honore dignus , & de re litteraria tanta meritis fueris , ut Tu solus iudex sis idoneus , qui sententiam feras de veritate nostri instituti : est quod itaque Te humillimè & obnixè rogatum habeam , ut nostræ huic temeritati facili ignoscas , & Levidem se hoc Munusculum benignus accipias , non quale vellem & optassem , sed quale pro ingenii nostri tenuitate offerre licuit ; non Rhetorices pigmentis illitum , (nos enim verborum flosculos præ oculis non habuimus ; sed nudam veritatem experientia innitentem ingenuè tradidimus) hac tamen spe fultam quod si quæ perspexeris *σφάλματα* pro consueto Tuo candore & animi facilitate tacitus prætermittas , & me excusatum habeas .

----- Proinde noster hic libellus Tuis auspiciis innitens securus publici juris evadit ; cu-

EPISTOLA DEDICATORIA

ius tutelam ut amicè suscipias, humillimè &
obnixè rogat

Humillimas Tuas servat,
JOS. JACKSON.

P R A

PRÆFATIO

AD

LECTOREM.

Lector Benevole,

NE cuiquam sit mirum quod & nos etiam Æsculapii tumulto officia nostra præstemus, nec temerarium censeatur quod nostra conamina in Criticorum manus demittere non dubitavimus; neminem enim latet, quod optimorum ingeniorum scripta, licet maximè subacta & elimata, (speciatim que hujus sunt farine) Criticorum tamen & Curiosorum censuras rigidissimas ab Authorum Capitibus averruncare nequeant: non itaque uorum quid & singulare vobis videbitur si subsequens hic Tractatus cum iisdem incommodis conflictetur, quandoquidem apparatu familiari (licet non vernaculo) instructus, in publicum prodeat; & in dno hoc seculo, quo homines

P R Æ F A T I O

magis invidia & curiositate, quàm cbaritate & Veritatis amore percelluntur. Sed, Jacta est alea: Vestrae censuræ nos non commovebunt, si quidem nos nihil aliud præ oculis habemus, quàm ut humano generi (pro viribus nostris) inserviamus, liberè aliis in communicando quod ex Indulgentia Dei nobis concessum est; quod si publico quicquid boni aut servitii præstare queat, nos nostrum finem assecuti sumus.

Nos tractatum hunc mole parvum tandem publici juris facimus, post multorum annorum observationem & praxin, de morborum Theoria & Curatione: cum in hac arte prima jecimus fundamenta, pars Pharmaceutica, seu Medicamentorum præparatio, nobis maximè ardua & difficilis videbatur, licet nihil sanè exoptatius fuerat quàm hanc bene callere; nec voti compos fueram, priusquam assidua cura & labore, propriis ipsius manibus, in eadem investiganda desudaveram, pecunie etiam vi non modica in hoc opus erogata; & laborum quidem fructus uberes percipimus, licet alii forsitan nos parvi faciant, vel ex eo quod in propria encheirisi exercenda tantam industriam & diligentiam adhibuimus: nos tamen Pharmaciam Chymicam, ejusque notitiam accuratam, earum vanis ratiocinationibus, conjecturis speculativis & jejunis, probationibus magis verbosis quàm rem attingentibus, longè præferimus, potiùs esse autumantes nos totos addicere constanti & laboriosæ praxi in remediis Chymicis & Galinesis ritè preparandis: ex qua rite celebrata cognitio defectuum & impuritatum

qui

AD LECTOREM.

quibus entia naturalia laborant, notitia morborum corpori humano incidentium, & adaptatio remedium tutorum & efficacium, procul dubio dependent. Hec itaque Medicamentorum ritè præparandorum praxis nobis pro Diplomate habetur; nec in hac prosequenda ad ullam aliam metam collimamus, quàm ut Medicorum tum Veterum tum Recentium, qui in experimentis Therapeuticis primas tenent, vestigia prementes, eorum Doctrinam Κατὰ πόδας sequamur. Hi sunt, Hippocrates, Caristius, Galenus, Oribasius, Libavius, Angelus Sala, Crollius, Quercetanus, Celsus, Minlichtus, Schroderus, Helmontius, Hartmamius, Sennertus, & Svvelferus, qui in sua Mantiff. Hermet. Præfat. huic nostræ sententiæ palam suffragatur, dum ait, Chymiam esse Artem nobilissimam & Medico scitu summè necessariam, & includere Universam Philosophiam Practicam. Medici hi suo seculo celeberrimi, ut & plurimi alii (quorum numerum pænè infinitum in medium proferre non vacat curiosissimi erant hujus Scientiæ Investigatores, & in Vegetabilium, Mineralium, &c. Anatomia Vulcanica versatissimi; & ipse Gregorius Horstius, licet in Galeni verba juraverat, fatetur tamen Medicum sine Pharmacia Chymica mutilum esse: ut in Lib. 10. de Pharmaceuticis, ejus verba sic se habent, Encomia Chymici non opus est ut hic recenseam, quia verum est quod habet alicubi Heurnius, Cespitat jam profectò sine hac arte Medicina. Et Matthiolus in Epist. ita Sententiam fert, Ausim dicere neminem Me-

P R Æ F A T I O

dicum Absolutum esse posse , imò nec medio-
 crem quidem , qui in hac nobilissima destil-
 landi scientia non sit exercitatus . In prom-
 ptu etiam foret plurimos ex Medicis nostris
 Londinensibus , magni nominis & famæ , ad-
 ducere , qui strenue contenderunt , & etiam con-
 stanter hoc exercuerunt , ut omnia sua Medica-
 mina propriis ipsorum manibus præpararent &
 administrarent .. Hoc pro certo habendum , quod
 qui verè Medicus expertus Θεραπευτικός ἰατρός ,
 fieri velit , Materiam Medicam , ejusque præ-
 parationem debitam , exactissimè callere , necesse
 habeat .

Quod si semel consequatur , patebit via , ad
 virtutes Medicinales omnium Pharmacorum di-
 stinctè dignoscendas , & eorundem Administra-
 tionem majori cum judicio regulandam , undè
 felicior successus opus coronabit , & ægrotantis
 commodum Majori cum certitudine promovebitur :
 Medicus enim est qui sanat , non qui garrit : nam
 & hoc mihi persuasum habeo , neminem posse à prio-
 ri de morborum curatione ratiocinia certa & demon-
 strativa instituire , nisi qui principiis solidis & fir-
 mis innitens ; omnia quæque Medicamina , opè ignis ,
 & manuum suarum operatione , accommodare & cor-
 rigere norit : quod qui ritè peregerit , Medicus est
 Meritis : sed hic labor , hoc opus est : sunt qui
 Corporum principia , Vulcano mediante , ab invi-
 cem segregare norunt , qui tamen in arte Medica me-
 ri sunt Hospites ; restat enim adhuc Modus Confi-
 ciendi , non citra laborem , addiscendus ; quo
 etiam

AD LECTOREM.

etiam satis explorato, nec & hic laboris finis est; debita administrandi Methodus, pro circumstantiarum varietate, &c. res maximi est momenti, & scitu apprimè necessaria; licet maxime ardua & difficilis: quod si cujus labores, nostra hæc conamina, hac in parte, alleviare queant, nos nec oleum nec opram perdidimus: forsitan in angustiis hisce schedulis comprehensum reperiet Lector, quod per mille volumina longè latèque diffusum spargitur: hoc tamen Lectori amico ignotum nollem, quod à trito & vulgari tramite sæpè sæpius recessimus, & in Methodo mendedi, & in remediis accommodandis, experientia nempè nostra aliam monstrante viam: quod si cui hæc nostra Methodus displiceat, nos nostrum non urgemus, unicuique sua libertate frui & uti liberè concedentes,

Hoc tamen mihi certò polliceor, quod nemo nos ex eo criminis reos arguit, quod Tractatus hic noster aliorum Scriptorum spoliis opimis referretus fuerit: quantum enim novimus, nos a nullo Authore clam surripuimus, si quid fortè mutuati fuerimus, nos grato animo palam acceptum retulimus, Nos puidem Brevitati, sed & perspicuitati, consultò studendum duximus, ne nimia prolixitate Lectori (tot Authoribus, totque Scriptis penè oppresso) tedium pareret,

Habes itaque, Lector Benevole, succinctum & dilucidum hunc Tractatum, quo duce viam carpas in morborum curatione rite expedienda, & arte Medica in tuum & ægrorum commodum dirigenda: quod sa-

PRÆFATIO

nè pro scopo & fine nostro nobis semper proposuimus.

Non verba faciam de Tractatu ipso an Laudem an Vituperium mereatur judicet eruditus Orbis: Quod Reliquum est, candido Lectori Horatii verbis vale dicam.

*Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti, si non his utere mecum.*

INDEX RERUM.

Cap. I	D E Cephalalgia seu Dolore Capitis .	I
	Pag.	
2.	Epilepsia & Vertigine .	3
3.	Convulsionibus .	6
4.	Apoplexia .	8
5.	Paralysi, Lethargo, Caro, Catalepsi, Tremore, & Incubo .	9
6.	Phrenitide, & Comate Vigili .	10
7.	Melancholia .	11
8.	Mania .	13
9.	Catarrho .	16
10.	Angina .	18
11.	Pleuritide & peripneumonia .	20
12.	Hemoptysi & Empyemate .	22
13.	Phthisi & Tussi .	24
14.	Astmate & Dispnoea .	28
15.	Palpitatione Cordis .	30
16.	Syncope, seu Leipothymia .	31

INDEX RERUM.

17. De Inappetentia & Nausea.	33
18. Appetitū Nimio.	34
19. Dolore Ventriculi ; ejusque Symptomatis ; Ructibus ; Colera ; Inflammatione ; &c.	36
20. De Singultu.	38
21. Fluxu Alvi.	40
22. Dysenteria.	41
23. Dolore Colico.	43
24. Iliaco Affectu ; Vulgò Passiōne Iliaca :	45
25. Ictero.	47
26. Hydropé.	48
27. Lumbricis.	51
28. Scorbuto.	53
29. Affectu Hypochondriaco.	56
30. Rachitide.	58
31. Affectibus Renum & Vesicæ.	60
32. Dolore Arthritico & Rheumatismo.	62
33. Febribus in Genere.	64
34. Febre Ephemera , & Synocha Simpli- ci.	66
35. De Febre Putrida , & Ardente.	67
36. Febre Hectica , Colliquativa & Catarrha- li.	69
37. Febribus Intermittentibus.	71
38. Febribus malignis & Pestilentialibus.	74
39. Variolis & Morbillis.	77
40. Chlorosi.	81
41. Mensium suppressione.	82
42. Nimio Mensium profluxu.	84
43. Passiōne Hysterica.	85

INDEX RERUM.

44.	<i>Partu difficili ; & reliquis Puerperarum</i>	
	<i>Symptomatis :</i>	87
	<i>Append. De Lue Venerea :</i>	90

LIBER PRIMUS

De rebus in genere
De rebus in specie
De rebus in individuo

CAPUT PRIMUM

CAPUT PRIMUM.

De Cephalalgia seu Dolore Capitis.

1. **E**ST sensatio dolorosa orta à solutione continui in fibris Nervosis seu Membranis Capitis; ea- que vel intus vel extra Cranium.

2. Si in us lateat, sentitur dolor ad Radices Oculorum, exterior autem Capitis superficies Molestiæ & doloris expers remanet; sin autem ad externum tactum dolor sentiatur, tunc extra Cranium hospita- tur.

Dividitur etiam in tres species. Prima audit *Cephalalgia* quæ non usque aded inveterata est; ac secunda *Cephalea* quæ Hæreditaria & inveterata est, & integrum occupat Caput. Tertia *Hemicrania* quæ unum tantum Capitis latus afficit. Omnes hæ species cum eandem agnoscant Originem, eandem etiam postulant curandi Methodum.

3. in *Causa* sunt disproportionatæ quedam particu- læ sanguinis, vel lymphæ, quæ cum Membranaceas & Nervosas fibras pervadunt, easdem vellicant & dis- rumpunt, undè Spiritus ibidem hospitati in Confusio- nem rediguntur, &c. *Causæ procatarticae* & *acciden- tales* sunt variæ, ut Casus, ictus, fracturæ cranii, laboris vel frigoris excessus, abusus sex rerum non naturalium; intemperies *Uteri*, *Stomaci*, *Mesenterii*, &c.

4. Pro diversitate materiæ peccantis variant Dolores vel enim sunt *Punctivi*, *Pulsativi*, *Tensivi*, *Stupefactivi*,

Ec. In *Pungentibus* acutis doloribus, *Austera* particula in sanguine hærent: in *Pulsativis* & *Tensivis*, Sanguinis Massa nimium biliosa & esaltata existit, unde cum impetu fertur per meatus cerebri; & cum à subsequente sanguine antrorsum prematur, præternaturales sibi excudit vias, unde fit solutio Continui; quo casu si succedat *Hæmorrhagia Narium*, Morbum tollit. In doloribus *Stupefactivis*, vel excrementa cerebri non debite evacuantur, vel pituitosum viscidum aliquod acidum in vasis hospitatur, eorundem poros obstruens, &c.

5. *Cephalalgia* illa quæ inveterata est & hæreditaria, vel quam comitatur affectio *Hypochondriaca*, *Vertigo*, *Lues venerea*, vel *fractura Cranii*, difficulter (si unquam) curabitur; & quo provector est ætas, eo pejus se habet: illa autem quæ *sympatica* est, seu ex consensu oritur, raro removebitur, nisi prius tollatur Morbus eandem causans, quo demum sublato ipsa cessabit.

(1.) Quod ad *Curationem* attinet, illa causas respicit; nam, in dolore Capitis pituitoso tubuli cerebri obstructi sunt referandi; & viscosi etiam humores evacuandi veniunt. Conducunt in hoc casu omnia *Sulphureo-Aromatica*, & *Volatilia Salina spirituosâ* & quo magis *Cephalica* & *Arthritica* sunt, eò magis conveniunt. *Cephalica* maximè vulgata sunt folia & flores *Rorismarini*, *Peoniae*, *Beton. Majoran. Lili Conval. Salv. Lavendul. Ec.* Sin autem *Spiritus* ab his eliciatur & additis floribus recentibus *Spiritus* denuò sex vel septem vicibus cohobetur, & deinde addatur quantitas conveniens *Oleorum Destillatorum* & *Salium fixorum*: & omnia hæc simul Mixta cum s. q. *Salium Volatilium*, ut *Succin. C.C. Cran. Hum. Sang. Hum. Urinae, Fuligin. & similia*; si, inquam omnia hæc simul *Circulentur* & *Destillentur*, superlativa evadunt Medicamina, in omnibus affectibus *soporsis*: referant enim poros cerebri, & obstructions vasorum, propinata in vehiculis Morbum respicientibus; ut & ullum aliud viscus in toto Corpore affectum simili modo deobstruunt: interea dum hæc *Salia Volatilia Oleosa* exhibentur una cum *Stomachicis*: ut *Semin. Carminat. Carriophyll. Macis Ec.* Conducit quinto quoque vel sexto die

De Dolore Capitis.

die conveniens aliquod Catharticum propinare ad humorem Morbificum expellendum. Ex. gra.

1. ℥. Pit. Ruff. ℥ss. Radii Dj. Sal. Succin. Volat. gr. iv. Ol. Destillat. Sassafr. Fanicul. aa. gut. ij). f. Pill. pro unica dosi; vel;

2. ℥. Resin. Jalap. gr. xiv. Sal. Cran. Human. gr. v. Ol. Cinamom. gut. ij). Conserv. Flor. Betonicæ . ℥. ij. f. Bolus;

In intervallis purgandi conducunt etiam Absorbentia quaedam; ut Cinnab. Nativ. Oc. Cancr. Antimon. Diaphoret. &c.

(2.) In Curando dolore Capitis Bilioso acredo sanguinis & nimius ejusdem calor sunt temperanda, quo Casu convenit Venæsectio, ut & frigida & diluentia, & si deficiat somnus, vel Dolor sit valde vehemens, addantur Opiata: Ex. grat.

℥. Aq. Cichor. primul. ver. aa. ℥. ℞. Spir. Sal. Dulc. q. s. ad gratum saporem, Gemmarum Ros. Rubr. ℥ij. f. Tinctura Collaturæ adde Syr. Coral. ℥ij. Laud. Liquid. gut. 60. Dosis ℥ij. vel iij. Conveniunt etiam Emulsiones è semin. frigid. quæ fiunt affundendo aq. Lujul. Beton. Ros. Verben. Lil. Conval. &c.

Prodest etiam Purgatio quo Casu exhibend. Pill. Lunar. vel;

℥. Elect. Lenitiv. ℥j. Pulv. sanct. ℥j. Ol. anis. gut. v. Spir. Nit. gut. xi. M. Externe conferunt etiam Cucurbitæ quæ fiunt ex herbis & floribus Cephalicis, Oleis destillatis, vel Spiritibus mixtis cum Linimentis.

CAPUT II.

De Epilepsia & Vertigine.

1. **E**pilepsia est motus Convulsivus omnium partium corporis, una cum sensus & motus (pro tempore) Læsione.

CAPUT II.

2. Quando *Causa* primaria in Cerebro existit, dicitur *Epilepsia Idiopathica*; & quando à Stomacho, Utero, vel partibus externis dependet, dicitur *Sympatica*. Dividitur in *Cravem* & *Levem*, *Periodicam* & *Irregularem*, *Hæreditariam* & *Acquisitam*.

3. Pars affecta est Cerebrum & Genus Nervosum.

4. *Causa* est vitiosa & Acida quædam Lympha quæ cum spiritibus Animalibus copulata eosdem in furorem concitat, & violenter ab invicem separat, &c.

5. *Signa* Quæ in Capite sedem habent sunt *Torpor*, *Dolor* & *Vertigo*; in facie *pallor*, in Lingua *inordinatus motus*, & in mente *timor* & *horror*. Quidam subito in terram prosternuntur, quidam gradatim & pedetentim decidunt, & quidam ex parte tantum cadunt. Plerumque contrahitur Corpus; quidam denique alto adiecti silentio horrendos edunt aspectus; maxima tamen pars magno cum strepitu spumam ex ore ejaculatur.

6. *Epilepsie* difficulter curantur, speciatim si inveterata & *Idiopathica*, cum paroxismo longo & gravi, & quas comitatur involuntaria Excrementorum excretio &c. Sed si *Sympatica* sit & non aded vehemens nec inveterata, est curabilis, speciatim in pueris, vel antè pubescentiam; si autem *Hæreditaria* sit, & cessante paroxismo superstes sit *Delirium*, sola Mors (quoad novimus) levamen adfert.

7. In *Curatione*. Durante *paroxismo* Consulunt Medici quod altis vociferationibus, stimulationibus, Crinium divulsionibus, frictionibus & Ligaturis excitetur Ager. Nos autem rarè aliis insistimus Mediis, quàm quod Naribus admoveatur *Spiritus Salis Armoniaci*, *Succinat*. Vel ore excipiantur *gut. viij. vel. x. Essent. Succin. vel Castor*: vel exhibeatur eorundem *tinctura* in Cochleari uno *Aq. Cinnamon.* ore nempe vi divulso. Extra *paroxysmum* si ventriculus multis scateat feditatibus, propinetur *Emeticum*; si *Plethora* adfit fieri posset *venæsectio*. Utcumque sit, lenis aliqua Purgatio bis vel ter per septimanam repetita conferi, cui semper addantur *Cephalica*, ut

1. ℞. *Extract. Rud. ℥j. Resin. Jalap. gr. iv. Ol. Rut.*

Rorismarin. an. gutt. iij. fiant Pill. Numero 5. pro unica Dosi.

2. 2℥. Diasen. ℥j. Sal. Volatil. Succin. gr. iv. Ol. Cinnamonom. gut. ij. f. Pul. Et Diebus à purgatione liberis utatur salibus volat. Oleof. in Capit. præcedent. præscriptis ; idque bis vel ter per diem in vehiculo aliquo appropriato, & quantitate æque larga ac patientis fert Natura. Vel

2℥. Aq. Lil. Convall. Pæon. aa. ℥iij. Spirit. cranii Human. succinat. Tinctura Castor. aa. ℥j. Syr. è succo Cerasor. Nigr. an. ℥ij. misc. fumat Cochlearia ii. sæpius. Omnia Salia Armoniacæ multum conferunt, ut & illa Lumbricor. Terrestr. Stercor. Pavon. Ungul. Alcis, Hirundin. &c. Præterea quandoque etiam locum obtinent Alkalla fixa quæ acidum absorbent, ut Terra sigill. Oculi cancror. Bezoart. Lunar. & Mineral. præferuntur Cinnabaris & Nativa & Antimonii. Ex. grat.

2℥. Cinnabar. Antimon. ℥j. Visc. Querc. Rad. Pæon. Maris Cranii Human. Corall. Rabr. an. ℥℞. Croc. Cinnamonom. Castor. aa. ℥j. f. Pulvis subtilissimus. Singulis ℥j. add. Sal. Volat. C. C. gr. vi. Ol. Salv. gut. ij. pro una Dosi. Pro vehiculo utatur aquis destillatis ex Aromaticis supra præscriptis ; decoct. Lignorum, Phlegmat. sanguinis, Lumbricor. Terrestr. Hirundin. &c. plurimum valent, quæ dulcorentur Syrupo aliquo Cephalico qui maximè congruit ægri palato.

Externè Cucuphæ, vel Emplastra ex Herbis Cephalicis & Aromatibus utiliter satis applicantur ; magis tamen valent Salia Volat. Oleof. si debite applicentur ; & nosmet ipsi experti novimus vesicatoria vertici capitis, & plantis pedum applicata multum fecisse.

Empirica remedia sunt Hepata exsiccoata Ranarum, Luporum, vel Corvorum, Sang. Fel. vel Secundina Mulierum, vel detrahantur ℥iij. vel iv. sanguinis è brachio ægri, & ebibat calidè.

Amuleta fiunt ex Rad. Pæon. Asa fætida, Verben. Ungul. Alc. cran. Human. &c. Si Epilepsia sympatica sit affectus illi & partes illæ affectæ ex quorum consensu originem trahit, sunt maxima cum cura observanda & curanda.

Vertigo est levis *Epilepsia* ; undè eandem vendicat Curandi Methodum , & iisdem cedit remediis quibus *Epilepsia* .

CAPUT III.

De Convulsionibus .

1. *Convulsio* est continuata & involuntaria Musculorum Contractio , procedens ab interiori irritatione generis Nervosi .

2. Si totum afficiat corpus dicitur *Tetanus* : si Corpus antrorsum inflectat , dicitur *Emprostotonus* si retrorsum , *Opisthotonus* : si os contrahat , *Spasmus Cini- cus* , si Maxillam , *Trismus* , &c.

3. *Signa* maximè variant : nam inter omnes convulsione correptos quos unquam nobis videre contigit , paucissimos observavimus iisdem stipatos signis : quidam huc & illuc agitantur , quidam vociferant , quidam denique vocem edere nequeunt , sed subito illis os contrahitur ; quibusdam particulare aliquod Membrum afficitur , ut *Oculus* , *Lingua* , *Brachium* , *Crus* &c.

4. *Causa* omnium *Convulsionum* est inordinatio & explosio *Spirituum Animalium* , propter *Acidum* , vel acrem aliquam materiam partes quasdam Systematis Nervosi irritantem .

5. *Convulsionem* plerumque sunt periculosa : si enim procedant à *Vulnere* , nimio *Hellebori* vel *Antimonii* usu , à veneno assumpto , à febre prægressa , à nimis vigiliis , jejuniis , &c. *Ægri* in maximo versantur periculo : & si præterea *Convulsio* vehementer urgeat & corripiat *linguam labia* , *nasum* , *oculum* , partesve vicinas , instat *Mors* , & incassum ulla adhibentur remedia .

6. *Curatio* hujus morbi coincidit cum illa *Epilepsie* , nam & in hoc etiam casu conducunt *Cathartica* le-

viora, *Vesicatoria* (modo urgeat necessitas) *Emetica*,
 ut & *Phlebotomia* quæ omnia (nisi debilitas virium
 vel aliæ circumstantiæ contraindicent) magno cum
 fructu usurpantur: ut & omnia *Salia Volat. Oleosa* (
 quæ in superiori capite vel illud præcedente recensu-
 imus) quæ in omnibus *Convulsivis*, *Soporiferis* Mor-
 bis maximè conveniunt, quibus etiam maxima cum
 efficacia fomentantur vertebræ Colli, spina Dorfi, &
 in spasmo particulari pars contracta; quod remedii
 genus nullatenus negligendum esse prædico: longè
 enim præferenda sunt *Linimentis ex Oleis Expressis*, seu
 pinguedine *Anguillarum*, *Anserum*, *Anatum*, *Canum*,
 &c. Sicut frequentissima nobis comprobabit experien-
 tia. Ex. grat.

(1.) ℥. Cran. Human. succin. aa. partes aequales,
 exinde ope destillationis eliciatur *Spiritus*, *Sal*, &
Oleum; cujus lib. ℞. add. *Spirit. Rosmarini* ℥. j. *Ol.*
Cariophyll. ℥. ℞. *Sal. tartari* ℥. ℞. Destill. S. A. Hoc
 vel huic simile externe adhibeatur, quod & interne
 assumi potest in vehiculo aliquo *Cephalico*, vel (2.)
 ℥. *Ol. Terebinth.* ℥. viij. *Succin. alb.* ℥. j. *Ol. Vitrioli*
 ℥. ℞. f. Balsamum quod separetur ab *Acido* & *fæcibus*,
 deindè eodem inungatur Ager, pro Judicio Medici.
 Sex res non naturales debite & cum ordine usurpen-
 tur, speciatim autem caveantur *passiones Animi*, *Me-*
tus enim, *Ira* *Amor*, *Mæror*, &c. sæpè in *Morbis*
convulsivis *paroxysmum* renovant.

Si convulsionibus præcedant *febrem*, *variolas*, vel
Dentitionem puerorum, sæpissimè sua sponte cessant.

CAPUT IV.

De Apoplexia.

1. **A** *Apoplexia* est subita Sensus & Motus abolitio, ex qua Ægri (pro tempore) quasi exanimis concidunt, nullo vitę signo superstite nisi sola *respiratione*.
2. Hic Morbus vel subito vel accidentaliter quasi invadit, vel subsequitur morbum aliquem prægressum, ut *Epilepsiam*, *Lethargum*, &c. estque vel *vehemens* & *periculosa*, vel *levis* & *minus periculosa*.
3. *Causa* proxima est extinctio vel profligatio Spiritum Animalium, orta à nimia Aciditate Sanguinis, vel viscidiori aliqua pituita, poros Cerebri, vel ejusdem Nervos infarciendo; vel à *Narcoticis* fortioribus vel Sanguine extravasato, &c.
4. *Signa*. Durante paroxysmo. Æger somno obruitur, stertorem edit, respiratio est inæqualis & interrupta, imo (si *paroxysmus* valdè urgeat) vix percipi potest; & licet vellicetur, stimuletur & comburatur, omni sensu tamen privatur. Quandoque *paroxysmus* est levior, & Æger stupore corripitur paulò majore quàm in *Paralysi*.
5. Si *Pulsus* sit debilis, *Respiratio* difficilis una cum *ronchis*, vel si sudores frigidi, stridores, & spuma oris vel saltem major horum pars *Apoplecticum* afficiat, vix unquam liberatur; quod si forsan contingat *Paraliticus* evadit: Si *paroxysmus* sit levior, pulsus fortior, & si post Sanguinis Missionem levamen sequatur, salutis spes quędam affulget.
6. *Therapeja*. Omnibus nitendum est Mediis ad Spiritus Animales vinculis suis expediendos, obstructions meatuum removendo, &c. Ægrotus erectus sedeat, manus etiam & Brachia, crura & femora fortiter fricentur; *Sternutatoria* & *Errhina* fortiora Naribus indantur: vel

Tinctura Viper. vel *Castor.* Mixta cum *Ol. Cariophyll.* ori injiciatur: mittatur Sanguis è brachio vel vena potius *Jugulari*, ad Circulationem liberiozem promovendam, hoc statim levamen adfert, si Sanguis vel *Lympha Stagnans* amoveri possit: *Ememata* etiam acriora injiciantur, quæ ingrediuntur *Crocus Metallorum*, *Colocynth. Spir. Vin. &c.* Emeticum etiam usurpetur, speciatim si *Narcotica* Morbum induxerint. Sed in hoc casu ut & in omnibus aliis semper respiciende sunt egrotantis *Vires*. Huc etiam spectant *Sulphureo-Aromatica*, & *Spiritus Salino Volatiles*, quorum in capite precedente Mentionem fecimus, Vel

℥i. *Spir. Salv. Rosismar. aa.* ℥vj. *Ol. Cariophyll.*
 ℥ss. *Spir. Cran. Human. Saccinat.* ℥ij. in quo digere
Cubeb. Zedoar. Nuc. Moschat. Castor. aa. ℥vj. Stent
 per dies aliquot deinde decant. Dosis ℥ss. in Aq. aliqua
Apoplectica. Conducunt etiam *Alkalia fixa* ad
Acidum imbibendum, quibus add. etiam *Aromatica*.

Cathartica hic locum habent quæ sunt ex *Extract.*
Colocynth. Hellebor. nigr. Syr. è Rhamno Cathartic. Pill.
duobus Pill. Rud. & semper add. *Castor. Sal. Volat.*
Cran. Human. Fulignis. Et *Vesicatoria* etiam & *Cucur-*
bitale Scarificatæ nuchæ Colli & Cubitis admoveantur.

CAPUT V.

De Paralyfi, Lethargo, Caro, Catalepsi,
Tremore, & Incubo.

1. **O**Mnes hi Morbi participant de natura *Apoplexiæ* & solummodo gradu non *Essentia* differunt; eandem etiam agnoscunt *Causam* & eandem afficiunt partem.
2. *Causa* horum omnium affectuum est *Lympha* coagulata seu quodammodo vitiata vel serum, vel Sanguis extravasatus, vel similis quedam materia *Heterogenea* po-

ros cerebri vel ejusdem appendicis invadens, unde influxus Spirituum Animalium inhibetur, vel eorum radientes emanationes obtunduntur, &c.

3. *Therapeia* omnium horum affectuum speciatim consistit in reseratione pororum *Cerebri*, & procuratione liberioris transitus *Spirituum Animalium*, unde utendum est omnibus quæ præscripsimus in *Curatione Morborum*, de quibus hæctenus egimus; omnia enim illa remedia simili modo & hic & in cunctis affectibus *Soporosis*, usurpanda veniunt.

CAPUT VI.

De Phrenitide, & Comate Vigili.

1. **P***hrenitis* est inflammatio *Cerebri* & *Membrarum* ejusdem, una cum *febre* acutiori; sed *Coma* est sine *febre*.

2. *Phrenesis* est vel *spuria* vel *vera*; *spuria* plerumque contingit in *febris biliosis*: *vera* est totalis *memoriæ* eradicatio aded ut *Æger* omnia *Oblivioni* tradat; & hæc differt tantum *gradu* à *Comate*.

Adest irregularis *Loquela*, & puerilis *lusus* cum *plumis*, *straminibus*, &c. *Oculi* videntur *magni* & *excitati*, sunt etiam *vertiginosi*, & *delirant*.

3. *Causa* est *bilis* maximè *Volatilizata* quæ ad *Globosam* cerebri partem eversa *Spiritus* *Animales* accendit, in *furorem* & *confusionem* concitat. *Omnes* *Meditationes* *seriæ* & *profundæ*, *curæ*, *studia*, *mæror*, *ira*, &c. sunt *causæ* *antecedentes*, quoniam *bilem* exasperant, *Spiritus* *Animales* exagitant & accendunt, &c. *Omnes* *dolores*, si *vehementes*, possunt etiam *causæ* *vicem* *sustinere*.

4. *Phrenitis* sæpissimè est *Lethalis*, præsertim si *sequentibus* *Symptomatis* *stipetur*, nempe, *stridore* *dentium*, *motu* *Linguae* & *manuum* *tremulo*, *dejectionibus*

nibus albis, Urina tenui alba, Convulsionibus, Stultis & Ludicris actionibus, ut plumarum collectionibus in lecto, &c. Sed si post statum Morbi Symptomata minui videantur, maxima affulget spes.

Coma procedens ab Ira, labore, studiis, sollicitudine, &c. facili negotio curabitur.

5. *Therapeia Venæ sectione* celebrata, injiciantur *Enemata refrigerantia*, idque frequenter. *Vomitoria* maxima cum cautela exhibenda sunt, mitiora autem *lenitiva*, ut *Elect. Lenitiv. Diaprun. pulp. Tamarind. prunor. &c.* conducunt. Omnia *Aquea* & *Acida* valde sunt efficacia in spiritibus debaccantibus compescendis & ad statum naturalem reducendis. Ex. gra.

(1) ℥. Aq. Endiv. Primul. ver. Rosar. aa. ℥ij. Spirit. Nitri gut. 40. Syr. papaveris Rhead. ℥j. M. vel

(2) ℥. Aq. Acetosell Lactuc. aa. ℥iv. Syr. Diamor. Diacod. aa. ℥j. Spirit. Nitri Dulc. gut. 30. M. Conveniunt etiam ad bilem temperandam *Emulsiones factæ ex semin. frigid.* cum aquis hisce *Destillatis* vel *Aq. Hordei.* Externè *Anodyna refrigerantia* Capiti applicari possent, ut *Papav. Nymphae lactuc. Germin. popul. primula ver. portulaca Cucurbita sativa, Solanum, flor. Rosar. fol. violar.* quibus add. *Camphor. Mosch. Ambragrysea*, & si opus sit, *Opium*. Si hæc (supra præscripta) non juverint, propinanda sunt *Opiata* internè, speciatim in *Comate*, sed in *Phrenesi* cautè exhibenda sunt (semper incipiendo à minori Dosi) idque potiùs in *febris declinatione*, quam *augmento*.

CAPUT VII.

De Melancholia.

1. **M**elancholia est Delirium sine febre, ortum à Spirituum Animalium hebetudine.

2. Si ejus præcipua sedes in Capite sita sit, dicitur *Cephalica*, si inferius in Abdomine, dicitur *Hypochondriaca*.

3. *Causam* in hoc consistere autumamus, quod Spiritus Animales qui in seipsis sunt maximè subtiles, & purissimi Tincturam quandam acidam recipiunt in fonte suæ Originis, undè hebescunt & quasi Cæci & Caliginosi evadunt, & cum adè inertes fiant, in vias quædam devias incidunt, & quocumque se conferant ibi herent saltem nimium ibidem morantur, undè oriuntur Monstruosæ illæ imaginationes, earumque adè Diutina remanentia in Animis ægrotantium.

4. *Signa* præcipua sunt *Timor*, & *Meror*. Sed præterea adsunt quandoque & alia: quidam enim uberrimus fundunt Lachrymas, alii autem altos & pueriles tollunt Cachinnos, quidam seipsos imaginantur altiori gradu Locatos quàm ipsos reges, dum alii se busone viliores fatentur, quidam prophetas agunt, & omnia sua effata pro oraculis tradunt, alii autem omne quod ore protulerint pro mendacio vendicant, multi se malo quodam genio præpossessos autumantur, & non desunt etiam qui violentas sibi injiciunt manus.

5. Hic morbus semper est Chronicus, & si *Delirium* adsit extremum, & inveteratus sit morbus, rarè aut nunquam emergunt.

6. *Curatio* consistit in volatilizando Spiritus Animales & expediendo ab acido illo eisdem obtundente & obfuscante; in quem finem frequenter instituat *Sanguinis Missio* ex venis Sedalibus & quandoque in Brachio, interea utatur æger *Sal: Volat. Oleos.* quale præscripsimus dum de morbis Soporiferis agebamus. Subinde etiam *Emetica* (qualia vulgè ex *Antimonio* præparamus) bono cum successu usurpantur. Conducunt etiam *Enemata Preparativa*, quæ nempe *Cathartics* viam sternant, ipsa autem *Cathartica* fiant ex *Extract. Hellebor. nigr. Extract. Colocynth. Extract. Rudii. Pill. de Succin. Tartari Diasen. Hiera picra Elix. Proprietat. tact.* cum Tinctura *Antimonii* & propinat. a xx. ad lx. gut. in *Elix. Salut. vel Decoct. Epithymi*. Hæc autem vel similia bis vel ter per septimanam propinan-

nanda sunt, profunt etiam *Absorbentia* ad Acidum imbibendum, ut *Oculi Cancrorum. Coral. Margarit. &c.* etiam Chalibeata, ut *Vitriolum Martis* & ejusdem *Tinctura*; & *Tinctura Salis Tartari*, & *Antimon. Ens Veneris*, &c. pro vehiculis utendum est Decoctis vel Aq. destillatis *Fumariæ Serpill. Amare Dulcis*, sero *Lactis*, vel *Aq. acidulis*. Cavendum in hoc affectu ne nimium infistatur in usu unius remedii (nisi universalis fuerit:) omnia autem supra præscripta in usum sunt revocanda pro prudenti Iudicio Medici, & morbi exigentia.

CAPUT VIII.

De Mania.

1. **M**ania est *Delirium* sine febre, sed cum furore & præcipitantia, ortum à depravatione Spirituum Animalium.
2. Quod ad *Causam* attinet, nos *VWillisii* sententiæ calculum nostrum adjicimus, quod nempe Spiritus Animales à benigna & propria indole in aliam malignam & depravatam degenerant, quæ maligna qualitas originem suam trahit vel ab ipsis Spiritibus Animalibus, ut ex passionibus violentis, terroribus, & ex spe rei alicujus deopratae subito & improvise frustrata, vel ex morbis in cerebro præexistentibus, ut *Melancholia*, *Phrenitide*, &c. Vel oritur hæc malignitas à vitio Sanguinis, ut quando Hereditaria est, vel quando fermenta venenata Sanguini insinuantur, ex morsu animalium Rabidorum, toxicorum quorundam assumptione, &c.
3. *Symptomata* vulgaria sunt *Delirium* & *furores*. Sed & insuper *Maniaci* maximè sunt audaces & feroces, continuo vigilant, robore incredibili pollent, perferunt etiam intensissimum frigus, plagas severissimas, in ediam summam.

sine

sine ulla noxæ conscientia ; incessanter etiã simiarum emuli ludicros & pueriles exercent actus , semper icelus aliquod machinantur : & licet Mitio rem præ se ferant Indolem , nisi Durioribus manibus & vinculis coerçantur , indomiti evadunt :

4. Simili modo & in *Melancholia* & in *Mania* afficiuntur Spiritus Animales ; facultas Ratiocinativa , &c. & sæpissimè hi duo affectus vices inter se invicem commutant .

5. *Mania* sola raro est Lethalis , attamen nunquam non difficilis Curatu , speciatim si Hereditaria sit , vel inveterata ; vel si morsui Animalis Rabidi originem suam debeat : sin autem leviora adsint Symptomata , *Febris* ; *Hæmorrhagia* &c. & si recens sit ; facilius curatur :

6. Quod ad *Therapeiam* attinet . Ager rigidus quosdam magistros sibi prepositos habeat , quos formidet , & quibus parere assuescat ; amoveantur omnia alia objecta quæcumque quæ illi bilem movere apta nata sunt , vel quæ vexationem aliquam insignem producant . Custodes etiam & illi quorum ferule subjicitur ; jucundo aliquo sermone ejus animum divertant , & blandis pollicitationibus illum demulceant , dum mitior existit : sin autem extra oleas vagari incipiat , minas acerbissimas intonent . Cum tamen affectus hic Spiritualis sit , & in fonte animali situm obtineat , alia prorsus ineunda foret Methodus Curatoria quàm hic proponimus , adeoque hanc nostram Methodum pro optima non vendicamus , sufficit tantum hanc substituisse pro presenti , donec demonstratio magis evidens effulserit in meliori illa methodo quàm jam insinuavimus .

Ad quam Curam inchoandam fiat *Venesectio* sexto quoque vel octavo die reiteranda in venis *Hæmorrhoidalibus* ; Pede vel Brachio : *Vomitoria* etiam vicissim repetantur ; Ex. gr̃ .

(1.) ℥℥. Ent. Vener. Tart. Emetic. aa. gr̃. viij. M. pro unica Dosi : vel substituatur hoc *VVillissii* ;

(2.) ℥℥. Sulph. Antimonii gr̃. x. Cremor. Tartari ℥ss. misce Vel ,

(3.) ℥℥. Vin. Hellebor. ℥j. Tart. Emetic. gr̃. iij. misce pro una Dosi .

Cathartica etiam quarto quoque vel quinto die alternatim intercalanda veniunt, ut

(1.) ℥℥. *Extract. Hellebor. ni gr.* ℥ij. *En. Ven.* ℥j. *Tart. Vitriolat. gr. vj.* f. bol. Vel,

(2.) ℥℥. *Extract. Hellebor. nigr. pulv. Colocynth. Mercurii Dulcis*, aa. ℥j. M. f. Pill. pro una Dosi. Vel,

(3.) ℥℥. *Decoct. Epithymi* ℥iv. *Diasennæ* ℥ss. *Misce*: Nota bene omnia hæc evacuantia exhibenda esse cum respectu habito ad vires egrôtantis; hoc tamen observavimus quod *Melancholia* vel *Mania* affecti plerumque fortiora requirunt Evacuantia, & melius ferunt, quam in aliis affectibus: In intervallis etiam Alterantia specifica suas præstant vices: omnium ferè Authorum scripta hujusmodi scitent præscriptis; nos quæ maximè efficacia noverimus pro exemplis proponemus.

(1.) ℥℥. *Ent. Vener. Bezoard. Lunar. aa.* ℥ss. *Conserv. flor. primul. veris* ℥j. fiat bolus.

(2.) *Regul. Antimon. Dissolut. in Ol. Vitriol.* ℥jv. *Limatur. Chalybis* ℥j. quibus adde *Aq. Serpill.* ℥. ℥ss. *Diger* aliquamdiù & deindè decant. *Dos.* ℥j. pulveris autem ℥ss. Vel,

(3.) ℥℥. *Spirit. Sal. Armoniaci* ℥iij. *Ol. Vitriol.* ℥ij. *misce guttatim.* *Dosis* 60. gut. sæpius. Vel,

℥℥. *Ent. Vener. à ℥ss. ad ℥ss.* Hæc remedia exhiberi possunt in sero lactis, *Aq. Acidulis*, *Decoct. ex summitatibus Hyperic. Sangvisorb. Amar. Dalc. Violar. Borrage. &c.* Si nullum horum levamen adferat, & deficiat somnus, usurpentur *Opiata*, quæ fermentanda sunt, & exhibenda una cum *Camphora*. Sunt & innumera alia remedia, ut *Sanguis Canis, Leporis, Hominis trepidi, Asini, &c.* Sed si ex supra præscriptis in usum adhibitis nullum proficit, incassum alia adhibentur, nam desperata est causa.

CAPUT IX.

De Catarrho.

1. **C***atarrhus* est affluxus lymphæ vitiate in ullam partem Corporis humani; dolorem & aliquando tumorem causans.

2. *Signa* sunt affluxus feri ad Nares & oculos, stertutatio stimulatō in *Larynge*, intumescētia *Amygdalatum*, quam subsequitur *Raucedo*, infarctus *Bronchie*, *tussis*, & plerumque *febris*, quandoque hæc materia *Catarrhalis* tenuis est, acris, & biliosa, inflammationes producens, & dolores acutos pungentes in diversis Corporis humani partibus: quandoque, crassior est, viscida & pituitosa, producens *Hebetudinem*; *febres intermittentes*, *Scorbutum*, *Hydropem*, &c.

3. *Causa* est nimium *Lymphæ* in Corpore extravasatæ, quæ cum in partes membranosas vel musculares defertur varii Generis dolores excitat, prout nempe est vel *Acida*, *Salina*, *Acris*, &c.

Causæ accidentales quandoque accersendæ veniunt à commestione intempertiva, computatione inordinata, præcipue autem ab externo frigore (maximè cum *Lympha* in fluxum concitatur) quo pori constipantur & transpiratio inhibetur,

4. Si materia hæc *Catarrhalis* parva Quantitate affluat, & nullam participet *Acrimoniam*, & solummodo in *Nares* decidat, facilè *Curatur*: Sin autem extravasata hereat in *Maxillis*, *Amygdalis*, vel *Larynge* pejus se habet, sed si in *Pulmone*, pessimo in statu sunt *Ægri*, præcipuè si *Lympha* copiose affluat, & acris sit, si *Æger* proveciori gaudeat ætate, vel si *tussis*, *Astmati*, *Phthisi*, &c. obnoxius fuerit.

(1.) *Curatio*. Si materia sit tenuis & acris, & metuat *Febris* imminens conducit in principio *Diaphoretica*, & *Bezoardica* exhibere: & pro potu ordinario.

℞. *Aq. Hordei* lib. iv. *Syr. Papav. Rheados* ℥iv. *Ol. Sal. vel Sulf.* q. s. ad gratam Aciditatem: M. ex usu hujusmodi Medicaminum Ægrotans citissimè restituetur, sicut frequentissimè experti sumus.

(2.) Sin autem procedat à *Lympha* vitiata, vel stomacho impuro, & oppresso ex nimia *Commestatione*, perpotatione, & hoc in Casu primò purgetur ventriculus ope *Emetici* alicujus, & laxetur *Alvus* ope *Elect. Lenitiv. Diaprun. &c.* vel si hoc serum extravasatum usque aded sit acre, ut *inflammationes*, *Rheumatismos*, *Anginam*, *Pleuritidem*, &c. producat, admittenda est *Venesectio*; & partes dolore affectæ foveantur cum *Sal. Volat. Oleos.* quæ & intus assumptæ cum *Diacod.* vel pauxillo *Laud. Liquid.* plerumque curationem perficiunt: quandoque etiam *Spirit. Nitri Dulc.* conducit.

Si materia sit crassa, hebetudinem *Causans*, &c. *Omnia Volatilia penetrantia* & acutis gaudentia particulis requiruntur: ut *Sinapi*, *Ros. Solis*; *Rad. Ari*, *Entule Campan.* *Iridis*, *Fenicul. &c.* & omnia *Alkalia* aque *Fixa* ac *Volatilia*.

Si feri stagnatio circa pulmones contingat, & exindè suffocatio aut prægravis infarctus oriatur, conducit etiam *Venesectio* (quamquam & hoc remedii genus mihi non sit *Cordi*) spatium enim parat reliquæ *Massæ* ad alacriorem circulationem peragenda, in hoc etiam Casu non negligenda *Sal. Volat. Urinosa* unà cum *Gum. Ammoniac.* vel *Myrrha* ibidem dissolutis. Ex. gra.

℞. *Spirit. Fuligin. Succin. Sal. Armoniac. aa.* ℥ij. *Gum. Ammoniac.* ℥j. M. & exinde eliciatur *Tinctura*. Dosis ad gut. 40. in quolibet liquore convenienti. Convenient hic etiam *Absorbentia* ut, *Oc. Cancror. Teste Testudin. Bezoard. Antimon.* & similia, quibus add. *Milleped. Lumbric. Terrest. Salia Lixivialia*, & hujusmodi alia quæ serum superabundans evacuant, vel per *Diuresin*, vel per *Diaphoresin*. Hæc supra nominata nullis ferè remediis cedunt in *Catarrho* inveterato curando.

In *tussibus* utendum est *Balsamis*, *Oleis expressis* remediis *Mellitibus* vel *Saccharo* imprægnatis, & si materia tenuis sit & *Acris Opiata* exhibenda sunt. Maxima autem cautela adhibenda est ne nimium liberaliter infusetur in usu *Bechicorum*, præcipuè autem opiatorum.

Externè *Cucurbitula*, *Vesicatoria*, *Fonticuli*, *Emplastræ*, *Lavamenta*, &c. in usum revocanda sunt: sed semper ex Consilio prudentis Medici.

CAPUT X.

De Angina.

1. **A**ngina est inflammatio in Musculis *Laryngis* & *Æsophagi*, *Tonsillis*, *Palato* vel *Maxillis*. una cum Tumore doloroso, quandoque interno quandoque externo.

2. Dividitur in quatuor species.

(1.) Prima est *Cynanche*, quando musculi interni *Laryngis* inflammantur sine magna intumescencia.

(2.) Secunda dicitur *Synanche* quando adest tumor respirationi officiens.

(3.) Tertia est *Paracynanche* quando Musculi externi *Laryngis* afficiuntur sine tumore apparente;

(4.) Quarta est *Parasynanche* quando inflammantur Musculi externi faucium una cum tumore.

3. Signa sunt *respiratio* & *Deglutitio* difficilis, *Rigiditas Colli*, *Dolores pungentes* & *comburentes* (quasi circa *Maxillas*) quandoque etiam periculum suffocationis, & plerumque *febris*.

4. *Causa* est Sanguis commixtus vel saltem occurrens *Lymphæ vitiosæ* in meatibus suis arctioribus, undè evadit grumosus, & tubuli obstruuntur, aded ut stagnatio insequatur, & exindè fermentum aliquod acescens acquiritur, undè manant *Symptomata* hætenus descripta.

5. *Angina* non magno stipatur periculo, sed *Cynanche* pejor est *Synanche*, & reliquæ duæ species minus sunt periculosæ. Si dolor sit maximè acutus, & respiratio valdè difficilis, præsens ferendum est levamen, ne æger morti succumbat.

6. *Curatio* (si recens sit *Angina*) consistit in obstructionibus referendis, motu Sanguinis restaurando, & ejusdem Aciditate corrigenda. In quem finem (licet non simpliciter necessaria sit) *Phlebotomia* in Brachio, Collo, vel sub Lingua, opem fert. Medicamina autem illa quæ nunquam non finem assequuntur sunt *Sal. Volat. Oleos.* Externè applicata, & intus etiam exhibita in vehiculo aliquo appropriato, vel mixta cum *Anodynis*; hæc enim non solum obstructiones referant, Sanguinem coagulatum dissolvunt, & fluiditatem ei conciliant; Lympham stagnantem vivificant (quasi) & motui restitunt, sed & ex eo quod vi *Diaphoretica* prædita sint, materiam peccantem etiam expellunt, & sanguinem mundificant, undè gravia illa *Symptomata* citò evanescent, sicut frequens experientia nobis dictavit: His add. *Salia Volatilia* ut *Spir. C. C. Funginis, Sanguin. Urin. Sal. Armoniac. &c.* Ex. gr.

℞. *Aq. Papav. flor. Sambuci*, aa. ℥iij. *Spirit. Sal. Armoniac.* ℥j. *Diacodii* ℥i℞. M. sumat cochlearia duo sæpiùs.

Utatur etiam *Gargarismatibus*, qualia sequuntur; si particulæ *Biliose* Sanguinem invaserint, Remedia *Nitrata* locum obtinent, vel misceantur cum *Urinosis*. Ex. gra.

(1.) ℞. *Aq. Plantaginis* ℥iv. *Sir. Papav. Rhæad.* ℥j. *Spir. Nitri Dulc.* ℥j. Misc. dosis ℥j. singulis bihoriis vel trihoriis, Vel,

(2.) ℞. *Aq. Ebuli, Ros. Rubr.* aa. ℥iij℞. *Sal. Prunell.* ℥ij. *Sal. Volat. Urinæ* ℥j. *Syr. è Ros. Siccat.* ℥i℞. dos. ℥j. sæpiùs: vel utatur pro *Gargarismate*.

Vulgus medicorum remedia *Repellentia* in usum vocant, sed cautè sunt adhibenda, præcipue si adsit malignitas: quod ad nos atrinet, nos nihil adhuc vidimus quod par sit *Salibus illis Volatilibus Oleosis*, in *Angina* desperata, præter enim plurimos effectus egregios hæctenus memora-

tos amovent etiam omnem malam *Dispositionem Pulmonum*, quæ sepe adjutrices admovet manus in *Angina* maligna ad suffocationem promovendam, qua de causa cœtus & sæpius propinanda sunt ne ex unius diei mora mors curam anticipet.

Externe Album Græcum unâ cum *Nidis Hirundinum*, fabricatum in modum *Cataplasmatis* cum *Melle*, vulgare est remedium, ut & plurima alia *Stercora* & *Urina*: Ex. gra. *Hominum*, *Anserum*, *Gallarum*, *Equorum*; vis medicinalis sine dubio consistit in *Sale Armoniaco* & *Nitroso*, quo referta sunt: omnes *Authores* hæc *Stercora* miris extollunt præconiis: sed nos frequentissimè experti sumus priora illa esse præstantiora.

Quidam utuntur *Vesicatoriis*, *Cucurbitulis*, &c. quæ multum profunt. Vide *Platerum*, *Riverium*, *Sylvium*, &c.

Si primo die curatio non succedat *Enema* injiciendum est, & *purgatio* instituenda (pro commodo ægri) & superius præscripta denuo iteranda sunt.

CAPUT XI.

De Pleuritide & Peripneumonia.

1. **P**leuritis est inflammatio *Pleure*, *Peripneumonia* autem *Pulmonum*, earumque membranarum.
2. *Signa* sunt respiratio difficilis, febris acuta, dolor lateris Punctivus, & Lancinans; Tussis vehemens, primo aggressu siccior quidem, postea autem cum sputo Spumoso & Sanguineo. Quò magis hisce quadrant signis, eo meliori jure legitima dicuntur. Discrepant etiam à se invicem quoad partem affectam, & gradus malignitatis: *Causa* tamen & *Cura* utrobique est eadem.
3. In *Causarum* classem adduci posset serum extravasatum; plerumque autem *Causa* est Sanguis extravasatus & stagnans, undè Acidum acquirit fermentum, inflammationem excitans, &c.

Causæ Casuales sunt *Plethora*, transpiratio inhibita, præcipuè tamen quando Sanguis cum impetu meatus percurrit, ut in exercitio violentiori, nimia computatione, &c.

4. Si Ægrotans hoc morbo antea laboraverit, vel si *Asthma* præcesserit, vel provector adfit etas, vel sputum minuatur, imò planè cesset dolore remanente; vel si sputum Sanguineum sit, flavum, aut nigrum, respiratio maximè difficilis, &c. In omnibus, inquam, his casibus res periculo non vacat: sed si *Symptomata* minui videantur, & sputum album & leve existat, eger restituetur.

5. *Curatio* parum differt ab illa quam in *Angina* referebam.

(1.) *Sanguinis Missio* (pro viribus ægri) prodest: sed si prostrate sint vires; & adfit malignitas, instituitur ope *Sanguisugarum*; vel penitus omittatur, & eius vicem subeant *Cucurbitule Scarificatæ*.

(2.) Utatur eger *Alkal. Volatil.* qualia sunt *Sali Armoniac. Spirit. Sanguin. Urin. Sal. Armoniac.* quibus add. *Anodyna & Pectoralia*, ut & *Diaphoretica & Alkalia fixa*, prout urget occasio.

℥j. *Aq. Cardui Hyssop. aa. ℥iij. Syr. Papaveris Erratici ℥iij. Spirit. Sal. Armoniac. ℥j. M.* dosis ℥℞. Conveniunt etiam hic quæ in *Angina* præscripsimus, & *Salia Volatilia Oleosa*, nempe in declinatione morbi, vel si adfit malignitas.

℥j. *Ocul. Cancror. Sang. Hirci Exsiccat. aa. ℥ij. Bezoard. Mineral. ℥j. Sal. Viperar. Volat. ℥℞. Misce.*

Si nulla adfit Malignitas add. *Laudanum Gr. x. Oculi Cancrorum* decocti in vino, & *Priapus Cervi*, & *Sanguis Hirci*, multum laudantur. Si dolor in *Pulmonibus, Pleura vel Stomacho* permaneat post primum diem elapsum, exhibe *Spir. Nitr. Dulc.* & remedia Nitro impregnata, sed si *Vomitibus* adfit vel *Diarrhæa*, cautè exhibeantur. Si alvus non respondeat, injicienda sunt *Enemata*, & sub finem morbi etiam *Cathartica* tenuiora in usum revocanda sunt; sed per totum curationis stadium *Diaphoretica* leniora maximè profunt. Si sputum sit viscidum & parva quantitate, cautè pro-

pinanda sunt *Opiata* vel ullo *inspissantia*, sed potius in usu *incidentium* insistendum est.

Externè *Discutientia* & *Anodyna Emplastra Unguenta*, *Cataplasmata* conveniunt, sed in *Pleuritide* exquisita omnium optimè utimur *Linteis* in *Salibus Volatilibus Oleosis* intincto, & parti affectæ applicate sicut sæpè sæpius experti sumus. Sed nimium non est fidendum hisce *externis*, nisi & *interna* frequenter & sedulò adhibeantur. Pro vehiculis utimur *Aq. Destillat. Hyssop. Card. Cichor. Borræg.* vel succis ex iisdem herbis expressis, vel ex *Teraxac. Papav.* etiam *Emulsionibus Aq. Hord.* qua etiam utimur pro potu ordinario una cum tantillo *Sal. Prunell.* vel *Spirit. Sulph.* vel *Nitri* guttatim instillat. Omnia *acria* & *acida* procul amovenda sunt, & *cibi Dissepti*: bene autem utimur *Panatela*, *Cremore Hordei*, *jusculo pullorum* & *cibis levioris digestionis*.

CAPUT XII.

De Hemoptisi & empyemate.

1. **H**æmoptisis (vel *sputum Sanguinis*) de qua hic agitur, est erosio vel apertio vasorum Sanguiferorum ad pulmones pertinentium, quamquam etiam à Naribus, Palato, aspera Arteria; Stomacho, Hepate, &c. oriri posset.

2. Si à pulmonibus proveniat, est spumofum, floridum, & partitis vicibus eruitur, semper tamen cum tussi & sine insigni Dolore.

Si à maxillis, aspera arteria, & partibus vicinis procedat, adest quidem screatus sed nulla tussis, quod & sensu dignosci posset, si à Stomacho & partibus vicinis procedat, potius evomitur quàm exspuitur.

3. *Sputum Sanguinis* diversimode, *Causatur*, ut si nimia quantitas feri vel bilis fluidæ fermentantis Sanguini admixta sit, aut si acidum adsit, quod stagnationem & vasorum

rum expansionem producit , undè partes tenuiores quæ data porta ruunt. Et oritur etiam hoc Sanguinis sputum ex nimia abundantia Sanguinis, motu nimis violento, & accelerato, tussi exquisita, vulnere, casu, &c.

Empyema, seu *Apostema pulmonum*, oritur à Sanguine extravasato, in vasis *Pneumoniæ* conservato & putrescente.

Uterque (& hic & præcedens affectus) est satis periculosus & prognostica sunt maximè infida.

4. *Curatio* (1.) In *Curanda Hemoptysi* sedulo vitentur omnes actiones vehementes & motus violenti, ut saltus, vociferationes, tussitationes, cunctæ passionis animi, & præcipuè ira, hæc enim particulas sanguinis exacuit, & motum accelerat.

Detrahatur sanguis à brachio vel pede revulsionis ergò, nisi virium imbecillitas intercedat.

Quod ad *Pharmaciam* attinet profunt *Vegetabilia Refrigerantia*, ut *Plantag. Burs. Pastor. Nymphaea, Acetosella, Papav.* (præ reliquis laudo succos harum herbarum) *Germina Ros. Rubr. Rad. Tormentil. Bistort. &c.* Etiam terrestria astringentia, ut *Terra Sigillata, Lemnia, Japonica, Bolus Ver. Terra Vitrioli, Crocus Martis Astringens, Lapis Hematites, Sang. Draconis, Corallium, Ocul. Cancrorum, &c.* Adde etiam *Acida Coagulantia*, ut *Spiritus Vitrioli, Sulphuris, Alum. &c.* quibus junge *Opiata*, prout Medici Iudicium dicitabit: Ex. gr.

(1.) ℞. *Sang. Dracon. ℥ii. Sem. Papav. ℥iij.* pulveris sentur & cum *Syr. Corall. i. Bol. Acuatur Oleo Sulphuris per Camph. Vel,*

(2.) ℞. *Suc. Plantaginis, Tinct. Rosar. aa. ℥ij. Syr. Mirtillos. ℥i. Laud. Liquid. Cydoniat. gut. xxx.* Misce vel hoc *Sylvii* quod habetur lib. 10. Cap. 9. §. 20. nempè.

(3.) ℞. *Aq. plantag. ℥ij. Aq. Cinnamom. ℥iij. Aceti Destillar. ℥v. Sang. Dracon. ℥ss. Laud. Opiat. gr. ij. Syr. Diamor. ℥j.* Misce. Hoc mirum in modum à *Sylvio* laudatur.

Huc conferunt *Cathartica* tenuiora debitis intervallis propinata, ex *Rhabarb. Tamarind. Senn.* Vel si magna copia seri redundet addatur etiam *Resina Jalappæ: Cucurbitule & Ligaturæ* sæpè bono cum fructu exhibetur.

(2.) *Empyemati* omni cura occurrendum est (sapissime enim lethale est) si autem præveniri nequeat suppuratio promovenda est ope *Cataplasmatis* appropriat. ex Summitat. & Radic. *Bismalv. Lill. alb. Semin. Lini, Fenugrec. Terebinth. & Oleis Emollientibus, &c.* adde etiam *Emplastrum, Unguenta &c.* Omnium optime tamen venienti huic morbo occurrunt *Salia Volatilia Oleosa & Spiritus Vini rectificatus* affusus herbis *Alkali Volatili* abundantibus & deinde destilletur.

Internè omnia *Balsima Naturalia, Balsamum Luca-telli, Balsamum Sulphuris vivi* circulat. cum *alkali* aliquo fixo donec dulce evadat reliquis palmam præripit, *Balsamum Antimonii Succin. &c.* quæ fabricari possent ad modum Boli cum reliquis appropriat. vel etiam adde guttas aliquot decoctis herb. vulner. Et si hæc non profunt tentanda est *Pa acentesis*, quam omnes Medici tam veteres quam recentiores laudant, & prætorum felix successus satis confirmat.

CAPUT XIII.

De Phthisi, & Tussi.

2. **D**Um varias *Phthiases* species animo voluto, observo mortem, atrocissimum illum humani generis hostem, duobus præcipuè nunciis nos in Boreali hac plaga degentes de extrema dissolutione appropinquante certiores facere, qui duo infestissimi comitis vulgò audiunt nomine *Atrophie & Phthiases*: in utraque adest totius corporis liquatio & consumptio, quam producit in priori defectus vel obstructio succi Nutritii, & in posteriori ulcus *Pulmonum*; at in utraque contaminatur Sanguis.

3. *Atrophiam* plerumque comitatur intumescencia Abdo-

dominis Ventriculi appetitus vagus & inconstans, cordis palpitatio, & sæpius tumores de *Scrophularum* genere.

Phthisi dignoscitur ex tussi crebra, primò sicca, postea humidiori cum spumoso & sæpè sanguineo sputo, quod temporis progressu purulentum & quandoque fetens evadit; semper adest difficultas respirandi per integrum morbi decursum, & *febris putrida* vel *hectica*; imò sæpè eadem adsunt *Symptomata*, quæ in *Atrophia*. In quibusdam adest totius corporis contabescencia & Emaciatio, & frequenter *Diarrhœa*, cibo nempe corpus percurrente sine ulla digestionem.

3. *Causa*. In *Atrophia* Viscosus & Mucosus quidam humor adhæret, vel quodammodo occludit & obstruit glandulas *Mesenterii*, & vasa lactea vel eorum Orificia, undè Chylus (saltem spissior ejusdem pars) non percolatur nec Sanguini redditur.

Causa Phthiseos est ulcus *Pulmonum*, quod diversimodè contingere potest, ut ex quatuor præcedentibus Capitulis Manifestò liquet. Nempe à sero vel sanguine, vel lymphâ extravasatis, vel à vitio aliquo in sanguine præexistente, veluti si morbus sit hæreditarius, vel si subsequatur *Atrophiam* aut quemlibet alium morbum, quem comitatur aciditas quædam seu acrimonia in sanguine, quæ pulmones corrodit, & exasperat: etiam lapilli & tuberculi in pulmonibus *Phthisin* producant.

4. *Atrophia* incipiens est curabilis, sed si adsit scirrhus Ventriculi, Hepatis, &c. & corpus sensibiliter extenuetur, vix curabitur: & si prætereà adjungatur *Febris Hectica* vel *Phthisica*, nulla arte humana curari potest. Quantum novimus paucissimi evadunt, qui correpti sunt ulcere pulmonum: Et si tussis vehementer urgeat, sputum foetet, & multum de corporis substantia deperdatur, & sudores co'liquativi incessanter ægrum afficiant, si in hoc casu ad purgationem se accingat æger, mortem sine dubio accelerat.

5. *Curatio*. In *Atrophia* pituita viscida est incidenda & evacuanda, obstructions referendæ, sanguinis vitium corrigendum, calor etiam & fermentum ventriculi den-

restituendum, quem in finem conferunt (præter *Salia Volatilia* etiam) *Oleosa, Spiritus Volatiles Urinosi, & Lumbricorum terrest. Millepedum, Salis Armoniaci, &c.* qui exhiberi possent unâ cum *Gumm. Ammoxiac. Benzoin. Bdellii, Calban. Mirrh. &c.* Ex. gra.

℥. *Spirit. Lumbricor. Terrest. ℥jv. Gumm. Ammoxiac. ℥j.* extrahatur *Tinctura*, cujus dosis gut. 40. quæ sumantur in sequenti potu diætetico, vel simili.

℥. *Heder. terrest. fumar. aa. M. j. summitat. Absinth. Card. Ben. Epatic. Rad. Fœnicul. Polipod. Helen. aa. M. i℔. recent Collect. ℥vj.* fiat sacculus *Diæticus* pro *Conguis iij. Cerevisiæ tenuioris*. In hujusmodi etiam vehiculis propinari possent *Tinctura Chalybis Antimon. Sal. Tartar. Ent. Veneris, Vitv. Martis, &c.* Talia enim non solum obstructions referant & visciditates corrigunt, sed & præcipua æstimantur *Pectoralia*, quando nempe materia aliqua spissa peccat; quibus etiam addi possent *Hyslop. Capill. Vener. Tussilag. Hyperic. Marrubii Liquirit. Iris, &c.* etiam *Semina Carminativa*, eorumque *Olea, & Oleum Cinnamom. Bacc. Juniper. Menth. & Absinth.* speciatim in *Lienteria* & affectibus frigidis ventriculi; exhiberi etiam posset purgativum aliquod levius singulis 10. vel. 12. diebus, Etiam.

℥. *Pill. Tartar. Quercetan. ℥j. Ent. Vener. gr. vj.* *Misce.* Etiam *Rhabarbar. vel ejusdem Tinctura, Spec. Hier. Diasenn. Elixir. Proprietat. fact. cum Tinctura Antimonii, &c.* Hactenus de *Atrophia* & *tussi* procedente à pituita vitiosa.

Sed si *tussis* proveniat à particulis Salinis, vel *Acrimonia* quadam præditis, vellicantibus *Pulmones, Bronchia, &c.* Tunc *Absorbentia* adhibenda sunt, ut *Bezoard. Mineral. Antimon. Diaphor. Antihælicum Poterii, &c.* Etiam *lucassantia*, ut *Essentia Papav. Pill. de Cynogloss. de Styrace, & similia* (cautè) usurpanda sunt. In nullo casu *Tussis* negligenda aut floccificianda est; quamquam enim *Phthisis* immediatè illam non comitetur aut subsequatur, plerumque tamen *Phthisis* precedit: idèò periculosa est, & omnibus modis eam amovere nitendum est, in quem finem *Emericum* confert (si pro certo habeas *Pulmones* intactos sanos esse, & nisi aliæ prohibeant circum-

cunstantiæ) hoc autem precipuè confert quando ad-
est infarctus ventriculi , & prægravatio , & anxietas
Pectoris.

2. *Pharmacia* pro *Curanda Phthisi*; si ulcus in *Pul-
monibus* hætenus progressum fuerit . *Emerica* fugien-
da sunt & utendum est *Balsamis Pneumonicis* (in
Empyemate hætenus memoratis) & *Decoctis Pectora-
libus* , & *Traumaticis* , *Syrupis* , *Eclegmatis* , *Emulsio-
nibus* , &c. quorum infinitam varietatem apud om-
nes penè Authores reperire est : exemp.

(1.) ℥j. *Vini Canariensis vel Malag.* ℥ij. *Bals. To-
lutan.* ℥j. Digerantur in vase vitreo duplici benè Lu-
tato, igne moderato, Vel,

(2.) ℥j. *Syr. To'utan.* ℥j. *Bals. Sulph. Anisat. Sac-
char. Cand. aa.* ℥j. *Ol. Cinnamom. gut. iv.* M. f. lin-
ctus. Conducunt etiam *Absorbentia* ad acidum prædo-
minans imbibendum , & particulas acriores in ven-
triculo & sanguine temperandas . Hisce autem reme-
diis quæ ultimo præscripsimus pro *tussi* curanda , ad-
de *Corall. Terr. Lemn. Sigillat. Catechu* , quæ ultimo
memorata specifica est in hoc morbo & in omni tuf-
si cujuscunque generis , præcipuè si adsit *Diarrhæa*.
Exempl.

℥j. *Antibæctic. Poterii* ℥ss. *Catechu* ℥j. *Conserv.
Rosar. Rubrar.* ℥ij. ℞. fiat bolus. Quando semel ven-
tricus ex usu hujusmodi medicaminum acidum ibi-
dem hospitatum eliminavit, consulendus est æger, si
modò possibile sit, ut se lactis usui addicat, & pri-
mò quidem misceri posset lac cum tertia parte aquæ,
vel destilletur lac herbarum appropriatarum virtuti-
bus imprægnatum.

℥j. *Flederæ Terrestris* M. ij. *Sem. Anisi* ℥ij. *Testudinum* &
earundem testarum ℥j. *lactis* ℥vj. destill. &c. --- Per se
etiam usurpari posset *lac Vaccinum, Caprinum*, vel *Afina-
num*, (nisi aciescat aut coagulet in ventriculo) & si vis-
cida pituita abundet addatur piper subtilissimè pulverifa-
tum; ex cujus additione multò efficacior evadet: sed si
adsit *Diarrhæa*, vel *febris putrida*, desistendum est ab usu
lactis, & *incrassantia* & *Refrigerantia* usurpanda sunt.

Contra debilitatem multum valent *Gelatine, Testudi-
nes*,

nes, Ostrea, &c. Externè Fontanella, Emplastra, Unguenta & Fumigationes felicissimè succedunt.

CAPUT XIV.

De Asthmate, & Dyspnœa.

1. **E**st respiratio difficilis orta à morbosa dispositio-
ne *Pulmonum*, vel *Bronchiæ*.

2. Quando moderata est sine ronchis & febre, dicitur *Dyspnœa*. Quando difficilis est unà cum strepitu & Ronchorum ingeminatione, dicitur *Asthma*. Quando ægro-
tans respirare nequit nisi erecto corpore sedeat, dicitur *Orthopnœa*.

3. In quibusdam sicca est sine sputo, & subitò inva-
dit, in aliis autem humidior est, tussitando materiam
quamdam expellens.

Asthma Scorbaticum Scorbatica habet Symptomata, ut
intumescentiam Ventriculi, Hypochondriorum, &c.

4. *Causa* prioris speciei, est spasmodica contractio,
& irritatio Organorum respirationi dicatorum; videmus
enim hoc morbi genus periodicum esse, & egrotum su-
bitò & improvisò corripere; præterquam quod ira, ti-
mor & similes Animi ataxiæ paroxysmum inducant. Po-
sterior producit ab obstructione appendicis alicujus
pulmonum, quod verosimiliter contingit à pituita visci-
da, vel materia purulenta, Sanguine extravasato,
Lympha extravasata, aut a Tumoribus, Scirrhis,
Lapillis, & aliis ejusdem farinæ meatus obstruentibus:
quibus etiam adde tumorem pectoris, abdominis, &c.

5. Si inveterata sit & jam senescentem corripiat, dif-
ficulter curatur; si *Asthma* in pejus vergat, sæpè minatur
Soporiferos quosdam vel *Convulsivos* affectus, vel *Phthisim*,
Hydropem, &c.

6. *Therapeja*. *Asthma Convulsivum* curatur ex usu Ce-
pka-

phalicorum & Arthriticorum adjunctis *Balsamicis Pectoralibus*; de illis satis fuse egimus dum de morbis *Soporiferis*, & de his consule caput proximè præcedens.

℞. *Tinctur. Croci, Castor, aa. ℥ij. Bals. Sulph. Antif. ℥j. Laud. Liquid. Tartarifat. ℥℞. Misce, dosis gut. 40. Vel,*

Destilletur *Spiritus a Sale Armoniaco, Succino & Gumm. Ammoniaco, cum Spirit. vini*: in cuius ℥jv. dissolv. *Sperma. Ceti. ℥j. Laudan. Liquid. ℥j. dos. a 20. ad 60. gut. Vel,*

℞. *Cinnabar. Antimon. Sperm. Ceti., Millepedum aa. ℞℞. Castor. Sal. Succin. Volat. aa. ℥j. f. pulvis dosis ℥j.*

Pro vehiculis interserviant *Aquæ Testudinum, Lumbricorum Terrestrium, Sassafras: Primul. veris, Cariophyll. Hortens. & similibus, Vel,*

℞. *Aq. Rosar. ℞ij. Benzoin, Styrac. Calamit. a. ℥j. Diger. in vase vitreo duplici, igne moderato.*

Pro curando *Asthmate humido; Venesectio* (ipso tempore paroxysmi) indubiè confert, & si viscosa ulla materia adhæreat ventriculo, *Emeticum* apprime necessarium est, ad materiam illam pituitosam ventriculi plicis impactam, relaxandam & abigendam, & hujus generis remediis utilitatem sepius experti sumus.

Sed si *Aciditas* ulla sit in sanguine, vel si viscosa, & mucosa materia adhæreat Bronchiæ, *Salia illa Volatilia Oleosa* (sepius à me memorata) omnia alia remedia multis parafangis præcellunt, Vel,

℞. *Gumm. Ammoniac. Spir. Vini aa. ℞j. Sal Volat. Urinæ ℥vj. Sal. Tartar. ℞℞. destill. Secundum artem. Dos. hujus Spiritus gut. 40. Vel,*

Dissolvatur *Gumm. Ammoniac. in Spirit. Lumbricor. Terrestr. aut Millepedum, aut Sal. Armoniaci*: Hujusmodi, inquam, Medicamina multum faciunt.

Præterea omnia *Incidentia & Mordentia* conducunt, ut *Rad. Ari, Helenii, Raphani Rusticani, Cochlear. Sinapi, Epatic. &c.* Vide Cap. ultim. præcedens.

Si Abdomen flatibus infestetur, usurpentur *Carminativa*, non solum unà cum *Specificis & Alterativis* sed etiam in *Cathartics & Enematis, &c.*

Si procedat à *Scorbuto*, *Hydrope*, &c. ratio habenda est horum morborum. Externè *Vesicatoria*, *Cucurbitula* & *Fonriculi* conveniunt; sed supra omnia suademus ut pectus foveatur *Salibus Volatilibus Oleosis*.

Pro morbi hujus *Prophylaxi*, mediocritas observanda est in usu sex rerum non Naturalium, & sedulo studendum est ut omnes evacuationes naturales debitum ordinem observent; & *Alvus* potiùs solutior quam pigrior semper remaneat.

CAPUT XV.

De Palpitatione Cordis.

1. **P**alpitatione Cordis, est Cordis, & Arteriarum motus convulsivus: cor autem est præcipua pars affecta.

2. Manu sentiri potest, & quandoque adstantibus videre & audire licet. Si procedat ab ira, timore, amore, exercitio immoderato, &c. Citissime cursum suum absolvit sed si ab *Atrophia* vel *Cachexia* originem ducat, diutius moratur, & sentitur quedam ponderositas à pastu, sed si à *Scorbuto* oriatur, adest anxietas, &c.

3. *Causa* vel consistit in vitio Sanguinis, (qui cum sit nimium acidus vel biliosus vellicat nervos cardiacos & fibras motrices) vel procedit ab obstructione, si quid nempe adhæreat cordi vel arteriis, undè spiritus Animales cum impetu moventur, &c. & exindè est quod tristitia subita, timor, pudor, amor, &c. Palpitationem producant.

4. Hic morbus pro periculoso habetur, & si oriatur ab obstructione vel Læsione vasorum cardiacorum; raro aut nunquam curatur: sed si *Sympatica* sit, curato morbo ex cujus consensu oritur, vel ipsa curabitur.

5. Et equidem opus foret minoris laboris curam hujus morbi instituire, si ritè dignosceretur causa; quæ quandoque facile fatis, quandoque multò difficiliùs eruitur.

Sed

Sed si materia acris & viscida peccet (in paroxysmo) *Salia Volatilia Oleosa* nulli remedio cedunt, Vel,

℞. *Spirit. Vini* ℞ij. *Sal. Volat. Succin. C. C.* aa ℥j. *Cinamom.* ℥vj. *Sal. Tartar.* ℥iij. Diger. per septimanam unam: deindè Destill. in Balneo Marię; Spiritui destillato adde *Olea Chimica, Macis, Caryophyllor. Sem. Anisi*, quantum cum illo commodè incorporari potest; ultimo infunde *Croci, Castor.* aa. ℥j. dosis gut. 30. in ullo vehiculo appropriato.

Sed si oriri videatur à *Sale Bilioso, Cardiaca* temperatoria cum *Acidibus* lenioribus usurpentur, ut *Spiritus Salis Dulc. Succus Citri, Lujula, Tinct. Corall. &c.* In Paroxysmo *Venesectio* etiam conducit, præcipuè si adsit *Plethora*. Quamcumque autem agnoscat causam, *Absorbentia, & Bezoardica* exhiberi possent, ut *Bezoard. Mineral. Terra Sigillat. Margarit. Corall. Ocul. Canceror. Test. Ostrear. &c.*

Paroxysmo pedem referente purgatio levior, & moderata locum obtinet, ut *Pill. Tartar. ex tribus*, Vel, ℞. *Rhabarb. ℥iij. Sal. Tartar. ℥ij. Aq. Cinnamom. ℥vj.* fiat infusio pro una dosi. Purgatione peracta *Diaphoretica* leviora sæpè profunt, ut

℞. *Laud. Lodinens. Camphor.* aa. gr. ij. *Bezoard. Mineral. gut. iv.* cum *Confectio. Alkerm. f. Bolus.*

Si procedat à *Scorbuto, affectu Hypochondriaco* vel *Histerico, Cachexia, Atrophia*, aut similibus, promovenda est cura horum morborum, à quibus ipsa dependet.

In curando hoc morbo laudant Medici *Cor suis, Bovis, Cervi, &c.* Externè suadent ut usurpentur *Cucurbitule, Sacculi, Unguenta, Fumigationes, &c.*

C A P U T XVI.

De Syncope, seu Leipothymia.

1. EST subita suppressio functionum Vitalium, orta à nimia fusione vel Coagulatione Sanguinis.

2. Si solummodò adfit virium jactura, cum *Vertigine* & strepitu in Capite, varii colores oculis representati, Ibia, & Genę pallidę, sudores frigidi, & tantillum egritudinis, dicitur *Eclypsis*: sed si adfit etiam animę deliquium dicitur *Leipotymia*, & si preter omnia hæc *Symptomata* pulsus etiam & respiratio deficiant, dicitur *Syncope*; vel *Asphyxia*, & egrotans pro tempore mortui speciem præfert.

3. *Deliquium Animi* oritur vel à penuria, suppressione, vel dissipatione spirituum animalium.

(1.) Penuria oriri potest à nimia sanguinis jactura, diarrhœa, alimenti defectu, &c.

(2.) Supressio ab ingrata aliqua visione, aut odore; vel ab affectibus animi, ut terrore, amore, &c.

(3.) Dissipatio, à veneno, febris pestilentiali, extremo labore, &c.

4. *Leipotymia* in feminis *Hysterico affectu* obnoxiiis, vel quæ à *Phlebotomia*, ingrato odore, visione aliqua inimica, &c. provenit, non multum metuenda est: Sed si *paroxysmus* diù persistat cum respirationis & pulsus defectu vel si crebrò recurrat, & egrotans *Phthisi* obnoxius fit mors fores pulsat; & si *tremor* & *Convulsiones* adsint, omnis salutis spes deplorata est.

5. *Therapeia*, *Cardiaca* animi deliquio appropriata, sunt illa quæ vel spiritus volatilizant, quando Acidum coagulans prædominatur, vel quę eosdem restaurant & concentrant, quando exhausti & dissipati, & irregulariter in cor & arterias exploduntur. Primi generis *Cardiaca* sunt volatilia salina Alkalia, adiuncta sulphureo Armoaticis, (i. e.) *Salibus Volatilibus Oleosis*, quorum Catalogum superiore capite recensuimus; Vel.

℞. Aq. Cinnamom. ℥iv. Spir. Sal. Armoniac. gut. 30.
Ol. Cinamom. & Succin. aa. gut. ij. Syr. Cariophyllor.
℞℞. Misc. Hisce add. Aq. Borragin. Melif. vel Rosar.
prout necessitas & occasio postulat.

Sed si *Leipotymia* à febribus, &c. proveniat, Acida Volatilia (i. e.) *Spirit. Formicarum*, & *Sulphureo-spirituosæ* adiuncta acidis præferenda sunt; ut *Spirit. Sal. Dulc. Sulphur Nitri*, &c. Vel.

℞. Aq.

℥j. Aq. Meliss. Cinnamom. aa. ℥ij. Confectio Al-
Kerm. ℥j. Syr. Corall. ℥j. Misce f. Julapium. Hisce
adde succum citri, aurantiorum, Lujulae, & similia,
quando nempe deliquium provenit à nimia dissolutio-
ne sanguinis; semper tamen ratio habenda est morbi
à quo provenit deliquium.

Externè irroretur facies aqua frigida; & Spiritus
Salis Armoniaci fortissimus naribus admoveatur, &c.

C A P U T XVII.

De Inappetentia & Nausea, seu Cibi Fa- stidio.

1. **I**nappetentia & Nausea est depravata ventriculi
fermentatio.

2. *Causa* (plerumque) est vel bilis præternaturalis,
vel visciditas pituitosa in plicis ventriculi latitans, vel
admixta ejus proprio fermento; vel denique vitium inest
liquori glanduloso fermentationi adaptato.

Causæ Accidentales forent, vel abusus sex rerum non-
naturalium, morbi alii prægressi (veluti febres, à qui-
bus sanguis depravatur, &c.) vel defectus fermenti vita-
lis: & quandoque etiam oritur ex consensu aliarum par-
tium, ut cerebri, uteri, &c. Vel ex quodam accidente
quod Spiritus Animales exagitat.

3. Si in initio morbi contingat, res non adedè periculi
plena est, ac si in declinatione; si Chronicorum morbo-
rum consortium ambiat, in deterius vergit; & pejus se
habet in pueris quam in adultis.

4. Pro *Curatione*, primo Emeticum levius condu-
cit (ad illud eliminandum quod fermentum vitiat) &
deindè si quid biliosum in culpa sit, stomachica unà cum
acidis temperatioribus conveniunt, &c. gra.

℥j. Spir. Salis Dulc. Essent. Mentb. Absint. Elixir. Proprietat.
Paracels. aa. ℥j. Aq. Cinam. ℥j. Misc. Dosis ℥ss. sepius. Vel,
C

℥j. Tin-

℥j. *Tinctur. Nucis Moscat. Piperis aa.* ℥j. *Spir. Sal. Dj.*
 M. Dosis gutt. xxx. *Absynthium* & *semina Carminativa* addantur cerevisiæ ordinariæ, quæ pro omnibus vehiculis infervire possunt.

Sed si acidum viscidum., dolorem gravativum in ventriculo producat, & *absorbentia Volatilia Aromatica* locum obtinent, ut,

℥j. *Ocul. cancer. Corall. aa.* ℥ss. *Ol. Stillat. Aurantior. Monb. aa.* gutt. iij. *Misce. Vel,*

℥j. *Spirit. Sassafras, Limon. aa. par. i.* *Infund. Myrrh. Aloes, Croci, aa. quant. sufficit:* Elixiris hujus decantati singulis guttis xxx. adde *Olei Cinnamom. gut. ij.* pro una Dosi.

Purgatio levior etiam conducit ad reliquias (si quæ sint) Evacuandas, ut *Electuar. Diaprun. Sylvii Cholagogum, Pil. Aleophang. Stomach. &c.*

Immodicus usus dulcium & pinguium sedulò vitetur: hæc fermentum Stomachi pervertunt, sicut & omnia sulphura durioris indolis, nitra lixivialia, &c. Opium fermentum obtundit & hebetat. Motus etiam nimius vitandus est, nam humores quiescentes excitat, undè spiritus irregulariter functiones suas obeunt: idem etiam dicatur de affectibus Animi.

Sed quandoquidem inappetentiam plerumque sit symptoma alterius cujusdam morbi præcipua cura habenda est illius morbi, cui ortum suum debet.

CAPUT XVIII.

De Appetitu Nimio.

1. EST infatiabile comedendi desiderium, ortum à fermento ventriculi vel nimia quantitate aucto, vel nimia acrimonia prædito.

2. Quandoque nullus adest vomitus, & tunc dicitur *Bullii*

limeos plerumque tamen vomitus succedit & sepius etiam dejectiones, quo in casu dicitur *Kunorexia*.

3. Autumo causam deducendam esse à succo è glandulis ventriculis & Æsophagi exudante, nimia mole abundante, vel nimis acri & acido, licet & *succus pancreaticus* & saliva ejusdem vitii correa sint; etiam nimium cibi acris & remediorum ejusdem naturæ assumptum famen hanc producit.

4. Si non usque aded extrema sit hæc fames, & si *Plæthorica* constitutio adfit; patientes exindè pinguescunt: sed maxima pars hominum, hoc affectu percitorum, macrescunt, & nisi præsentem ferant opem, in cachexiam, *Phthisin*, &c. præcipitantur.

5. *Therapeia*. Omnia Acida & acria procul exulent, & pingua & Oleosa, quæ Acrimoniam obtundunt in usum vocentur. Absorbentia hinc sine dubio conducunt, sicut & omnia Salia Alkalia fixa & Volatilia; perimunt enim & temperant naturam Acidorum Corrodentium; hisce junge opiata.

1. ℞. *Cretæ, Boli veri, Cinnamom. aa. ℥j. Ol. Menthe Sem. Anisi aa. gut. x. Theriac. venet. Antiq. ℥iij.* Misce Dosis ℥j. in Aq. Cinnam. Vel.

2. ℞. *Sal. Volat. Oleos. gut. xv. Laudan. Liquid. gutt. x. Ol. Amygh. Dul. ℥ss.* pro una dosi. Vel,

3. ℞. *Antimon. Diaphoret. Corall. præparat. aa. ℥ij. Laudan. Londinens. ℥ss. Ol. Cinamom. gut. x.* Misce. Dosis ℥ij. in vino Malag.

Laudant Medici jusculum Pingue, Gelatinas, Vitella Ovorum in vino Meraciori exhibita.

Veteres & nonnulli etiam ex recentioribus Medicis suadent evacuationem instituendam esse per vomitum & secessum; *Sylvius* & *Deckerus* hanc sententiam rejiciunt, nos tamen novimus vomitum curam hujus morbi perfecisse.

CAPUT XIX.

De Doloro Ventriculi, ejusque Symptomatis; Ructibus, Cholera, Inflammatione, &c.

1. **E**ST sensatio dolorosa in parte affecta, orta à corrodente quadam Acrimonia, continuum solvente.

2. Dicitur *Cardialgia*, quando superius ventriculi orificium afficit, & *Dolor Ventriculi* quando pylorum afficit.

3. *Signa Cardialgie*; sunt dolores acres, summi & exquisiti, circa foveam ventriculi, quos quandoque comitantur vomitus, vertigo, Leipothymia, Convulsiones, &c.

Si aliam Ventriculi partem afficiat, vel Pylorum, Colicam, imitatur cum dolore quidem acerbissimo, sed sine Symptomatis illis horrendis: plerumque tamen Vomitus producit, ardorem Ventriculi, ructus flatulentos, strepitus in intestinis excitat, ut & Ventriculi distensionem, &c.

4. *Causa* est solutio continui ab Acido aliquo Mucofo bile Volatili, & Vaporibus Acrioribus, Causticis, Deleteris, & Malignis Salibus (ut in peste) Lumbricis, Nimiâ Ingurgitatione ciborum acrium, Venenis, & aliis Heterogeneitate partium dotatis: quæ omnia aded divellunt & distrahunt fibras Nervosas, ut Spiritus Animales extrâ ordinem cogantur, & furibundos ineant motus; inde oriuntur gravissimi illi dolores, qui variè ægrotos discruciant pro natura causæ peccantis: quæ si sit Mucilago ulla viscida & Acido Commixta, & si occurrat portio aliqua Bilis Volatilis exindè formatur fermentum flatuosum, quod cum in Duodeno majorem acquirat quantitatem (ubi nempe duo succi sibi invicem occurrunt) omnes supergre-

greditur sine , seipsum in intestina , Hypochondria , Ventriculum , &c. quaquaversum propellens : unde procedunt illa Ventris tormina , intestinorum strepitus ; & ubi ejus cursui obex ponitur , etiam intumescencia . Quod etiam particulis suis acutioribus fibras nervosas vellicat , unde sequitur Spasmodica contractio Ventriculi & intestinorum , ex qua contenta necessarid ejiuntur : & prout hec Salia sunt magis vel minus Caustica ed augetur vel diminuitur morbi malignitas ; & aliquando non solum subsequuntur vehementes Evacuaciones , sed & inflammationes , abscessus , Ulcera , Gangrena , imò & nonnunquam ipsa mors horum vestigia premit .

5. Hic morbus est de acutorum genere , & periculo plenus : & prout Symptomata magis aut minus vehementer urgeant , ita ferendum est Judicium . Si severissimi torqueant dolores , unà cum sudoribus frigidis , animi deliquio , & Convulsionibus , mors metuenda est : & si adsint febris Maligna , Dysenteria , &c. Omnis ferè labitur spes : & si adsit singultus , de morte adventante non amplius dubitandum est . Sed si dolores non usque aded urgeant , Symptomata mitescant , & Evacuaciones minus vehementes sint , vel si solummodò à flatibus procedant : minus est periculi .

In Constitutione Sana & Athletica , Cardialgia , ructus , & vomitus Critici , sine magno dolore , aut noxa fiunt .

6. *Therapeja* . Motus violentiores , vel corporis , vel animi in hoc morbo suscipiuntur , hostem enim è latetibus excitant , & nosmetipsi sapissimè experti sumus , quod frigus externum , si in ullam corporis partem penetraverit , præcipuè si *Abdomen* , *Pectus* vel *Pedes* corripuerit , *Cardialgiam* excitavisset ; & in hoc casu Bolus sequens mirè efficax evasit .

℞. *Bezoard. Mineral. gr. xv. Ol. Destillat. Menthe, Cavi Cinamomi , aa. gutt. ij. Laudan. Londinens. gr. ij. cum Conserv. flor. Borrag. f. Bolus.*

Absorbentia quidem adiuncta *Stomachicis* & *Carminativis* (& si dolor valdè urgeat , & vehementia adsint Sym-

ptomata) etiam *Opiatis* benè præparatis, maximè profunt: sed si oriatur ex assumptione ullius, v. gr. veneni, &c. nauseam, & vomitum creet, *Emerica* leviora primò exhibenda sunt.

1. ℥j. *Aq. Cinamom. Menthe aa.* ℥j. *Syr. Limon.* ℥ss. *Laudan. Liquid. gut. x.* Misc. Vel

2. ℥j. *Sal. Absinth.* ℥ss. *Ol. Cinamom. Menthe aa. gut. ij.* *Syr. Citr.* ℥ss. Misc.

Si *Cholera* adfit & bilis majore impetu fursùm quam deorsùm evacuationem attentet, *Enemata Emollientia* conducunt, ut & *Colagoga* & *Laxantia*. Ex. gr.

1. ℥j. *Cassia recenter Extract.* ℥ij. *Senn. Rhabarb. pulveris. aa.* ℥ij. *Ol. Stillatit. Menthe. Macis aa.* gut. ij. *Laud. Liquid.* gr. j. Misc.

Si suspicio adfit malignitatis adde *Alexipharmaca*.

2. ℥j. *Theriac. Venet.* ℥j. *Sal. Volat. C. C.* gr. vi. *Ol. Chymic. Cariophyll. Aneth. aa.* gut. ij. Misc.

Si adfit inflammatio, & æger *Athletico* corpore gaudeat prodest Sanguinem detrahare; non autem *Catharsis* aut *Vomitus* promovenda sine maxima cautela *Absorbentia* in hoc affectu conveniunt, sed *Salina Urinosa* precellunt, & si dolor valdè urgeat addantur *Anodyna*. Si *Cardialgia* à flatibus procedat *Chatarticum* aliquod *Carminativum* & *Enema* ad transitum liberiorum promovendum opem sine dubio ferent.

Externè *Salia Volatilia Oleosa* pro fomentationibus utiliter usurpantur, & in *Cardialgia Spir. Rosismarin.* quo foveatur *Ventriculus* presens affert levamen.

CAPUT XX.

De Singultu.

1. **E**st morbus *Ventriculi*, & *Causa* est quodcumque orificium superius *Ventriculi* inquietare valet.

valet; aded ut *Diaphragma* etiam afficiatur; quod probabiliter provenire posset à flatulenta materia ibidem inclusa, vel à viscida materia orificio Ventriculi impacta & adhereret tenuiores irritante, undè & *Diaphragma* sensu afficitur: & indè oritur motus hic convulsivus: hæc autem materia peccans vel in ipso Ventriculo generatur; vel ex prava sanguinis Diathesi ab aliis partibus accerfitur, ut in *Febribus Malignis, Dysenteriiis, &c.*

2. Si *Singultus* procedat à vulnere illius partis nobilis & principalis, vel si vehementes evacuationes vel malignum quædam morbum subsequatur, maxime periculosus est. Sed si levior sit, facilè curatur ex Spiritus cohibitione, Pudore; aut improvisa qualibet passione animi.

3. Si malignitatis particeps non sit, inchoetur cura *Vomitoriis* levioribus & *Catharticis*, nisi debilitas virium prohibeat: Sed in omni casu *Absorbentia* & *Antispasmodica* conferunt.

℞. *Cinnab. Nativ. Corall. C. C. aa. ʒʒ. Castor ʒj. Ol. Stillat. Caryophyll. Aneth. aa. gut. iv.* Misce dosis. ʒj.

Si à flatibus producatür femina carminativa addantur.

℞. *Aq. Cari ʒij. essent. Aneth. Castor aa. ʒʒ. Misc. Semen Anisi* constanter in ore manducatum multum laudatur. Sed si singultus vehementer urgeat, (à quacunque procedat causa) *Opiata* benè præparata & cum iudicio exhibita sunt sine pari. Si malignitas adsit, addantur *Alexipharmaca*.

℞. *Margarit. Bezoard. Mineral aa. ʒj. Ossis de Corde Cervi, Pulver. è Chelis aa. ʒʒ. Laud. Londinens. gr. iij.* Misc. dosis ʒj.

Externè *Emplastra* & unguenta ex *Antispasmodicis, Stomachicis, Carminativis, &c.* Ventriculo applicata profunt; quorum mixtura & applicatio pro causæ exigentia dirigenda est. His adde *Salia Volatilia Oleosa, Cucurbitula, Ligaturæ, Frictiones, &c.* valdè prædicantur.

CAPUT XXI.

De Fluxu Alvi.

1. **E**ST Alvi fluxus quo nimia cum frequentia & copia humores varii per alvum evacuantur.
2. Si materia excreta sit cibus indigestus dicitur *Lienteria* si semifermentatus sit, Crudus, & oineracei coloris, vel albescens instar Chyli, dicitur *Cæliaca* (apud quosdam Medicos audit nomine *fluxus alvi Chyloti*) sed si excrementa satis digesta & fermentata fuerint, sed liquida vel aquea dicitur *Diarrhœa*, in qua si excreta flava sint, Bilis peccat, si pituitosa & viscida, serum in culpa est, sed si nigra & discolorata sint, acidum occurrit.
3. *Causa Lienteria* est aliquid fermentum Ventriculi obtundens, & etiam fibras ejusdem irritans, undè contenta sua infermentata & festinanter nimis propellit. *Cæliaca* oritur ex obstructione vasorum lacteorum & transcolationis Chyli per ea, non excludendo defectum etiam Bilis. *Diarrhœa* producitur à nimia seri, vel lymphæ copia; quæ cum è Vasculis suis in partem affectam effundantur, ibi bili occurrunt; & ex horum concursu excitatur effervescentia: hinc morbus magis vel minus est acris, Biliosus, serosus vel acidus, prout varia salia intestina, irritant, & Spiritus Animales perturbant.
4. Quælibet fluxus alvi species diù persistens & magnum excitans dolorem, vel si excreta sint nigra, livida aut viridia, suspicienda est: & *Lienteria* & *Cæliaca* magis quam *Diarrhœa*.
- Fluxus Alvi Criticus sine notabili dolore magis conducit quam nocet.
5. *Cura*. Praxis omnium Medicorum & experientia quotidiana hoc extra controversiam ponunt, quod in fluxu alvi curando initium sumendum sit à Catharsis; quæ hu-

humori peccanti adaptanda fit cui etiam copiosè immisceantur *Balsamica*, *Aromatica* & si dolor admodum urgeat, *Anodyna*. Ut si bilis in culpa fit.

℞. *Rhabarb.* ℥j. *Sal. Absinth.* gr. x. *Nucis Moscat.* ℥j. *Laudan. Londinens.* gr. no. j. M. f. Pulvis, vel,

℞. *Pulver. Rhei* ℥ij. *Sal Volatil. Vrin.* gr. viij. *Ol. cinamom. Fœnicul. aa.* gut. iij. cum *Extracto Rhamni* f. Pilulæ.

Si excreta sint nigri aut viridis coloris, *Absorbentia* & *Bezoardica* addenda sunt, quæ etiam in quolibet fluxu alvi conducunt, purgatione prægressa.

1. ℞. *Bezoard. Mineral* ℥j. *Cistor.* gr. x. *Rad. Tormentill.* ℥j. ℞. *Laudan.* gr. vj. *Ol. Cinamom. Mentb. aa.* gut. iij. f. Pulvis, pro una dosi.

2. ℞. *Rad. Tormentill.* ℥℞. *Catechu.* ℥iij. *Mastic. Succini aa.* ℥j. *Cinamom. Sem. Papav. Cari aa.* ℥j. Pulverif. & cum *Syrupo Mentbæ* f. *Electuar.* pro sex dosibus.

Externè *Adstringentia* leviora & *Balsamica* applicentur, ut *Tacamahaca*, *Mastiche*, *Ol. Mentb. Macis*, *Absinth.* &c. Vide duo capita ultimò prægressa.

C A P U T XXII.

De Dysenteria.

1. EST immodica evacuatio materiæ purulentæ vel Sanguineæ per alvum, cum torminibus acrioribus & ulceratione intestinorum, quandoque cum *Tenesmo*, & sæpè cum *Febre*.

2. Quandoque solummodo intestina crassa afficiuntur, sicut dignoscitur ex dolore magis gravativo & hebetante, & ad latera Abdominis afficiente, & ex excretis minùs purulentis & sanguineis; Sed si intestina tenuia afficiantur dolores acuti quaquaversum per integrum abdomen radiantur, nequè derepentè deiectionem producant. Si dolores

lores incessantes adsint, ulcus indicatur. Si *Symptomata* extremè mala sint sine dolore, Gangræna metiendâ est.

3. *Causa* est acrimonia heterogenea Salina in sanguine, undè aded tenuis & acris evadit ut meatus cæliacos tenuiores perrumpant, & in intestina irruens eadem corrodat & exasperet; etiam *Succus Pancreaticus* & *Bilis* exindè depravantur, & vapores & tormina excitantur.

4. Est morbus periculi plenus, & si concomitetur *Nausea* seu cibi fastidium, febris, vigiliæ, vomitus, & sitis magna; vel si excrementa sint valdè nigra, disjuncta & lacera quasi, & veluti frustra carnis unâ excernantur; omnia inquam, hæc sunt mali moris *Symptomata*; sed si adsint etiam *Sudores frigidi*, *Leipthymia*, & *Convulsiones*, de *cura* non amplius sperandum est.

5. *Cura* Si malignitas constet, præstat initium sumere à *Bezoardicis* & *Diaphoreticis*: ut.

℞. *Theriac. Andromach. ꝑij. Sal. Viperar. gr. vi. Ol. Cynamom. gut. j. Misc.*

Ordinario autem in principio *purgationem* instituimus ope *Cathartorum* in proximè prægresso capite nominatorum, & plerumque quidem preparationibus quibusdam ex *Rhabarbaro*. Sed *Purgativa*, sicut & omnia alia remedia, moderata dosi exhibenda sunt.

Deindè *Adstringentia* adhibemus primo leviora, & dein fortiora (si opus sit) semper addendo *Opiata* (nisi *Symptomata* mortem minitentur, vel dolor non multum urgeat.

℥j. *Lapid. Hematit. Sang. Dracon. aa. ʒss. Radic. Tormentill. Bistort. aa. ʒj. Ol. Mentb, Nucis. Moscat. aa. gutt. vij. Laudan. Londinens. gr. vi. Conserv. Ros. Rubr. ʒj. fiat Bolus. dosis ʒij. vel.*

His adde *Sem. Plantag. Papav. Corall. Mastich. Succin. C. C. Cyocum Martis Adstringentem, Bolum, Catechu*, ut & omnia terrestribus particulis gaudentia, & etiam quæ hætenus præscripsimus in *alui fluxu* curando; & si adsit malignitas adde *Pulv. Viperar. Serpentum, Camphor &c.*

Enemata etiam conferunt, quæ fiant ex lacte vel succo *Plantaginis, Vitellis Ovorum, & Terebinthina Veneta* Pro

Enematibus vide *Platerium & Riverium*.

Externè *Adstringentia & Anodyna* usurpari possent, ut *Unguent. Comitisse, Sumac., Ol. Cydonior. & similia* vel

℥. *Tberiac. Andromac. ℥i. Rad. Tormentill. Boli veri aa. ℥iij. frustorum Panis ℥iv. Cum Aceto Rosarum fiat Cataplasma.*

Tenesmus iisdem remediis cedit.

C A P U T XXIII.

De Doloꝛe Colico.

I. **E**St molestissimus doloris sensus in *Abdomine* dependens à solutione continui. Partes affectæ sunt *Intestinum Colon*, ejusdem *Tunicæ & Membranæ*, vel partes adiacentes, vel nervi *Mesenterici*.

2. *Signa*. Dolor vehemens in *Intestinatorum* regione, quandoque in uno, quandoque in pluribus locis situm obtinens. Contractio vel distensio partium *Abdominis* unà cum spissa & pauca urina, adstrictione *Alvi*, *Vigiliis*, *Siti*, vomitu, febre, sudoribus frigidis, deliquio animi, &c.

3. *Causam* arbitramur consistere (saltem plerumque ita se habet) in præternaturali fermentatione *Succi Pancreaticis & Bilis*; nempe unus vel uterque vitiosus existit, vel chylo indigesto occurrunt. Verisimile est flatulentam aliquam, viscidam, acidam, vel acrem materiam produci, &c. quamquam minimè dubitamus, quin hic affectus oriatur aliquando à perturbatione *Spirituum Animalium* (vel in *Cerebro*, vel in *Plexu Mesenterico*) qui cum membranosis & sensitivas *Abdominis* partes impetuosè dilant, contractionem, Distensionem, Disruptionem, divulsionem partium & consequenter dolores, producunt.

4. Si *Dolor Colicus* sit lenior sine mali moris symptomatibus,

tis, facile curatur; sed si dolor fixus sit, & alvus adstrictior, vigiliæ, vomitus, Leipothymia, &c. etiam adsint, res in magno discrimine versatur.

Colica Spasmodica sæpè diu perstat, & omnia remedia quæcumque eludit; quandoque fixum observat locum, quandoque vagatur per *Mesenterium* & alias partes: imò & aliquando in *Paralysin*, vel *Epilepsiam* definit.

5. *Cura* aptissime inchoabitur ab *Enematis Emollientibus* & *Carminativis* (quæcumque agnoscat causam) compositio fieri posset ex lacte, jusculo, (præcipuè ex carne ovilla) unà cum herbis *Emollientibus* & seminibus *Carminativis*, quibus adde *Olea*, *Vitella Ovorum*, *Terebinthinam*, *Tincturam Colocinthidos*, & *Infusionem Croci Metallorum*, *Aloe*, *Manna* &c. quæ sæpius reiterentur, si opus fuerit.

Cathartica etiam quandoque morbum hunc solvunt, quæ fiant ex *Senna*. *Rhubarbaro*, *Manna*, *Tamarinidis*, *Extracto Colocynthidos*, adiunctis *Carminativis* & *Emollientibus* (prout urget occasio) & ultimo *Opiatis*, si modò dolor intensissimus sit; sed si magna sit alvi & intestinorum Adstrictio, *Opiatorum* usus diferatur donec hoc *Symptoma* minuatur.

Ut ad particularia descendamus; in *Colica flatulenta* producta à Bile Volatili commixta Pituita Viscida, & ex intestinorum distensione seipsam prodente.

1. Injiciatur *Enema Emolliens* & *Carminativum*; deinde.

℞. *Elixir. Salutis* ℥ij. *Syr. Rosar. Solutiv.* Aq. *Cinnamon.* aa. ℥j. M. pro unà dosi. Deinde.

℞. *Dianisi* ℥ij. *Laud. Lond.* gr. i. *Syr. Mentb. q. s.* *Electuarium*.

Sed si procedat ab *Acido*, quod dignoscitur ex Algore, una cum contorsione, &c. tum *Salia Volatilia Oleosa* præcipua sunt, quibus adde *Absorbentia*, *Diuretica*, & omnia *Alkalia*; & si addas *Opiata* magis efficacia evadunt; dolore autem recedente exhibeantur *Melanagoga*.

Si sit dolor ardens & comburens quasi cum sapore oris amaro, & siti, & oriatur à Bile acri, *Refrigerantia* adhibenda sunt; ut *Cichor.*, *Plantag.*, *Acetosell.*, *Citr.* & præcipuè *Spir. Nitri Dulcis*.

Etiã Emulſiones ex Seminibus frigidis ; vel Opiata ſemper Carminativis juncta.

Præterea Enemata & Cholagoga vices ſuas obtinent quecumque enim ſit cauſa, hoc ſemper pro Axiomate tenendum eſt, quod alvus ſemper laxior eſſe debeat.

In Colica Spasmodica incipiendum ab Enematis. Ex. gra.
℥ſ. Decoct. Commun. lib. j. Tinctur. Caſtor. ℥j. Laudan. Liquid. gut. xx. Ol. Succin. x. f. Enema. Talia Enemata cum Arthriticis & Anodynis maximè efficacia ſunt in Spiritibus efferis compescendis. Deindè quæ præſcripſimus in Colica ex cauſa acida vel humore Melancholico orta, hic etiã conveniunt, quibus addantur Antispasmodica Exempli gratia.

℥ſ. Spir. Roſismarin. Tinctur. Caſtor aa. ℥j. Sal. Volat. Succin. Lumbricor. aa. gr. vj. Ol. Pomor. Aurantior. Nucis Moſcat. aa. gut. vij. Laudan. Liquid. gut. xl. Miſc. doſis gut. xx.

Hujusmodi remedia ſepiùs propinari poſſent in ℥j. Aquæ Cinamomi tenuioris, vel Aqua Lumbricor. Magiſtral. ———
Etiã Tinctura Antimonii, Cinnabaris Antimonii, Sulphur Anodynum & illud Vitrioli, &c. conducunt.

Externè Salia Volatilia Oleoſa multum celebrantur pro fomentationibus ; ſpecialim ſi componantur ex Spir. Roſismarin. Salviæ, Camomil. & Addantur Spiritus & Olea Lumbricor. Terreſtr. Sanguinis Humani, Ol. Cario-
phyllor. Semin. Aniſ. & familia.

De horum ſucceſſu noſmetipſi Oculati Teſtes teſtimonium perhibemus.

C A P U T XXIV.

De Iliaco affectu, vulgò Paſſione Iliaca.

I. Eſt dolor intenſiſſimus in inteſtiniſ Tenuibus, & nonnunquam in craſſis, cum fæcum alvi retentione, & quandoque Vomitione.

2. Cauſa. Procedit pierumque ab inflammatione Ilii ; à
mate-

materia aliqua acri, (sive Bili, sive liquore Glanduloso in austeram diathesin degenerato) cujus irritatione motus intestinorum peristalticus invertitur, & Spiritus Animales (sicut in omnibus inflammationibus) in furorem excitantur, & dissipantur; qui tantum cient tumultum ut Tunicę Intestinorum extendantur, & intestinorum meatus coarctetur & occludatur: quibus adde fæces induratas, flatus, Lumbricos, Hernias, &c. quæ (ad minimum) *Causæ Antecedentes* nuncupari possent.

3. *Signa*. Dolor acutus, & excretionis fæcum alvi privatio, & sæpè Tumor durus in *Abdomine*, & ejusdem distensio flatuosa, undè subsequitur omnium humorum in primis viis stabulantium vomitus & sæpissimè ipsarum fæcum alvi.

Si morbus procedat ab *inflammatione*, adest *febris* & calor intensus: si ab quadam *obstructione*, parum aut nihil febricitant: si à *flatibus*, dolor incertus de loco in locum vagatur.

4. *Affectus Iliacus* rarè curatur nisi procedat vel à *flatibus* vel *fæcibus induratis*; quo casu sæpissimè curam consequimur.

6. *Cura*. Humores Austeri sunt corrigendi; motus intestinorum invertus in pristinum statum reducendus; & perturbatio Spirituum Animalium temperanda est. Si adsit *Febris* initium sumatur à *Venesectione*, sin aliàs, omitatur. Sed quomodocumque se habeat, *Enemata ex lacte & saccharo*, adjuncta *Essentia Castorei*, injicienda & sæpiùs iteranda sunt. Et, nisi adsint Vomitiones *Biliose*, *Oleum Amygdalarum*, vel *Olivar.* addi posset. Etiam *Juscula pingua* ore assumantur, & *Enematis* injiciantur. Et si dolor acerbissimè urgeat, *Anodyna* (imò *Opiata*) una cum *Antispasmodicis* exhibere fas est. Præcipuè autem laudo *Castoreum*, quod Spiritus furibundos temperat, & compescit; & motum intestinorum directum restituit. Deindè non solum *Emollientia*, *Laxativa Unguenta*, ut *Unguentum Arthanite*, & fomentationes ex *Colocynthide* & *seminibus Carminativis* in *Spiritu Vini* infusis &c. conducunt; sed & *Enemata* & *Cathartica* leviora (prout exigit necessitas) denuo reiteranda veniunt.

CAPUT XXV.

De Ictero.

1. **I**cterus est Cachexia integrum corpus colore nigro vel flavo tingens.

2. *Signa* sunt appetitus iners, sitis sapor amarus in ore residens; quæ Symptomata subsequitur pruritus, & quandoque flavus, quandoque niger color integram occupat corporis superficiem, urina colore intensè flavo prædita est, & linteum intinctum colore croceo inficit; adeit & alvus constipata; & plerumque excrementa alba sunt.

3. *Causa* plerumque est defectus debitæ evacuationis bilis flavæ in intestina; qui oritur vel à defectu fermenti appropriati quod illam à Sanguine separet; vel si separata sit in Hepate, quidam meatus intestinorum occluduntur.

4. *Icterus* recens facillimè curatur; sed si inveteratus sit, vel senio confectos corripiat, vel mulieres prægnantes: vel si morbi peioris indolis concomitentur, si adsit Diarrhœa, vel si contingat afficiente febre ante Crisin, in omnibus hisce casibus difficilis est curatu: si procedat à morfu animalis venenati, vel si febrem subsequatur, nonnunquam hisce morbis curatis & hisce cessat; non tamen semper ita se habet.

5. *Cura*. Quæcumque causa Icteri assignetur, nihil adhuc novimus quod par sit *Alkalibus Volatilibus Salinis*, vel Catharticis commixtis, vel in intervallis purgationis exhibitis. Quorum præcipua sunt *Salia Volatilia*, & *Spiritus Lumbricorum*, *Millepedum*, *Urine*, *Salis Armoniaci*, *Piperis*. &c. Purgativa autem conficiantur ex *Rhabarbato*, *Croco*, *Aloe*, & præcipuè ex succo *Rhamni*, &c. Exempl.

℞. Syr. de Spina Cervin. ab ℥j. ad ℥ij. Tinctur. Croci extractæ cum aqua Cinamom. ℥ij. Spir. Sal. Armoniac. gut. xxx. vel xl. Misc. pro una dosi.

Mulieribus autem prægnantibus, vel in casu quo Cathartica fortiora non conveniunt: horum vice.

℥℥. Spir. Vin. Rectificans. ℥x. Sal. Volat. Urin. ℥j. Ol. Chymic. Absynth. ℥j. Ol. Cinamom. ℥j. Croci Anglican. opt. ℥j. Digerantur in vase vitreo bene obturato.

Hujusmodi remediis utatur æger sapius, & tantum singulis vicibus quantum commodè assumere potest: vel si placeat, hujus vicem suppleat infusio Croci in Spir. Volatili Urinæ pro vehiculo usurpetur infusio florum Hyperici vel Chelidoni in Cerevisia Lupulata, vel Vino albo aut Rhenano Præter hæc sunt & multa alia remedia, ut Stercus Ovill. Asinin. Canin. Caballin. Anserin. Gallinac. Rad. Rubie Tinctorum Alcanne, Cucurma, Lapat. Acut. Omnia remedia Calybeata, Hepatica & Splenetica; vel

1. ℥℥. Milleped. Lumbricor. Croc. aa. ℥j. f. pulvis pro una dosi.

2. ℥℥. Pulv. Viperar. gr. xv. Croci, Sal. Volat. C. C. aa. gr. viij. Diascord. q. s. f. bolus.

Si alvus pigrior sit, injici possent Enemata, speciatim quando Cathartica usurpari nequeunt. ----- Ultimò denique Sudorifica conducunt ad reliquias expellendas, &c.

CAPUT XXVI.

De Hydrope.

1. **H**ydrope est præternaturalis collectio materiæ ferolæ vel flatium, abdomen & quandoque integrum corpus tumore afficiens.

2. Dicitur Ascites, Tympanites, & Anasarca vel Leucoplegmatia. Ascites dignoscitur ex tumore abdominis, & sæpè pedum, femorum, & scroti. Corporis emacrescentia, tussi & difficili Respiratione, urina pauca sed spissa & sæpè rubra: frequenti etiam siti, & facie flavescente.

Tym-

Tympanites autem dignoscitur ex hoc, quod abdomen flatibus distendatur, sine ponderis sensu, & si pulsetur sonitum edit.

Anasarca vel *Leucophlegmatia* pallidum & à tactu foveam relinquentem producit, per omnes corporis regiones dispersum.

3. *Causa proxima* est serum vel lymphæ & fortassis chylus, quæ vel ex ipsorum vitio (quod nempe nimium serosa, viscida vel acria fiant) vel ex vitio vasorum (quod nempe ab obstructione quadam corrodamur & disrumpantur) effluunt è pomeriis suis & collectionem præternaturalem alibi producant, &c. *Tympanites* producitur a flatibus in ventriculo, intestinis, vel mesenterio inclusis.

4. *Hydrops* morbus est periculosus, sed si recens, curabilis est; & facilius est *Anasarcam*, quam aliàs species curare *Tympanites* & *Ascites* si inveteratæ raro curantur; præcipuè, si difficilis sit respiratio, tussis adsit, pulsus citatior virium collapsus, macies, urina pauca & intense colorata; sitis permagna, &c.

5. *Cura* consistit in obstructionibus removendis, materia extravasata evacuanda, & partibus corroborandis; Quem in finem omnia sale condita, acida viscida, & semicocta sunt vitanda; ut & vinum, spiritus vini & omne potabile ferrioris indolis; Pro potu utatur *Decocto Lignorum cum passulis*, cujus semipinte add. *Sal. fix. Absynth. Sambuc. Genist. Stramin. Fabar.* f. mixtura pro potu; vel (si lubeat) fiat sacculus diætericus ex iisdem constans. Vel,

℞. *Rad. Ari, Enul. Campan. Iridin., Liquirit. aa. ℥ij. flor. Ebuli, Sambuci, Centaur. minor. aa. M. ij. Summitat. Amar. Dulc. M. ij. Rorismarin. Absynth. aa. M℥. Sem. Anisi, Fœniculi, aa. ℥j. f. Sacculus pro cereviliæ tenuioris congiis iij.*

In ejusmodi vehiculis propinentur *Salta fixa* vel *Salia Volatil.* ut *Spir. Salis Armoniaci, Urina. Viperar. &c.*

Sæpissimè etiam experti sumus felicissimum eventum ex usu sequentis decocti, quod si per duas vel tres vices propinetur, maximam humoris aquei quantitatem, summa cum efficacia, educet. Quod ita se habet.

℥℥. *Scolopendr. Epatic. Sedi Major. Salviae Rubrae*, *Coblear. aa. M. ij. Colocynth. ℥j. Raphan. Ruslicua. ℥ij. Pulv. Glycyrrhizæ ℥ij. Baccar. Juniper. ℥iv. Sem. Anisi. ℥ij.* Decoquantur omnia in cerevisia fortiori cruda per spatium unius horæ. Deindè cum frigescere incipit, fermentetur. Fermentatione peracta arctissimè obturetur & reponatur per octo dies. Deindè detur usui, tempore matutino, Stomacho Jejuno. Dosis ab ℥vj. ad xij.

Quandoque *acid. Spir. Nitri, Salis, &c.* & omnia *Diuretica*, multùm pollent, ut & *Crocus* & *Tinctura Martis* quæ semper exhibenda est, (præcipuè in *Anasarca*;) purgatio etiam crebrò repetenda est. Exempl.

1. ℥℥. *Resin. Jalapp. ℥j. Croci Martis, Salis Absynth. (vel Genist.) aa. gr. x. Ol. destillat. Feniculi, Anethi, aa. gut. viij. f. pulvis vel*

2. ℥℥. *Pulv. Jalap. ℥℔. Syr. è succo Cucumer. Asinini ℥℔. Tartar. Vitriolat. ℥j. Ol. Cinamom. Gut. iv. Liquirit. pulveris. q. s. fiat bolus pro duabus dosibus.*

Etiam *Pilule Lunares* vel *Vitriolum Lunæ* profunt; ut & *Diaphoretica* & *Sal. Volatil. Busoni* mixt. cum *Spir. Nitri, Antimonio Diaphoretico, & Bezoard. Mineral.* quæ (secundum *Riverium*) singulas *Hydropis* species feliciter curant.

Sed in *Tympanitide* & *ascite* præter hætenus præscripta *Enemata* etiam multum laudantur; speciatim illa quæ ex *Hydragogis* & *Carminativis* constant.

Externè *Emplastra, Cataplasmata, &c.* usurpanda sunt, ut *Emplastr. è Bacc. Lauri. Stipiticum Paracelsi, Cataplasma. è stercore bovillo, Caprino, Colubino, Oleo Scorpion. Unguent. de Arthanit. & similibus.*

CAPUT XXVII.

De Lumbricis.

1. **L**umbrici in variis corporis partibus creantur, & (ut Dolæi verbis utar) *nulli sexui aut ætati parcant vermes*: qui autem in ventriculo & intestinis generantur maximi sunt momenti; & eorum tres sunt species.

1. Sunt rotundi & oblongi, non dissimiles lumbris terrenis, & vocantur *Tereæ*: Hi autem plerumque in ventriculo & intestino duodeno reperiuntur.

2. Dicuntur *Lati*, sunt latiores & monstruosæ longitudinis, & non usque aded vulgares.

3. Dicuntur *Ascarides*, suntque tenues, & numero reliquias species excedentes, & plerumque in intestino recto receptaculum sortiuntur.

2. *Signa*, respiratio difficilis, halitus acidus & fetens tussis, dentium stridor, pruritus narium, vultus pallidus & ægritudinem præ se ferens, oculi profundius siti cæruleo circulo cincti: quandoque excessus, quandoque defectus appetitus; dolor, tormina, & dissentio abdominis; Sanguinis extenuatio, fitis, febris, convulsio, Epilepsia, &c. Nota bene, omnia hæc Symptomata simul non occurrere.

Ascarides pruritus ani producant: & pro parte unâ cum fecibus excernuntur.

3. *Causa* videtur esse cibus non ritè fermentatus, sed cum crudus in ventriculo & intestinis permaneat, corrumpitur, &c. quamquam & non desunt, qui ridiculè satis, asserere audent, lumbricos generari ex ovis mularum, unâ cum cibo introsumptis.

4. *Lumbrici* rubri, multi & vivaces, malè se habent: si mortui sint pauci & albi, faciliùs curantur; *Ascarides* non aded difficulter: sed in *Latis* curandis maximus est labor. Lumbrici soli è corpore prodeunt in initio morbi,

malum sunt omen ; sed si in declinatione morbi unà cum facibus exitum quærant , bona prædicunt .

5. *Cura* . *Lumbrici* sunt perimendi vel expellendi , materia illa cruda & pituitosa evacuanda , & fermentum debitum restituendum est .

Omnia fere *amara* Lumbricos interimunt , etiam *Acria Salia* , & *Acida* , ut *Mirra* , *Aloe* , *Radic. Rhabarb. Petasid. Zedoar. Gentian. Summitat. & Semin. Absynth. Centaur. Tanacet. Colocynth. Rutæ* , *Angelic.* etiam horum *Salia* & *Olea Stillatiia* , ut & omnes *Spiritus Acidi* , ut *Vitrioli* , *Nitri* , *Salis* , &c. Quibus adde *Terrestria* & *Alkalizata* ; sed præferenda sunt *Mercurialia* , in casu quo *amara* exhiberi nequeunt Ut .

1. ℥. *Mercur. Crud.* ℥℞. *Flor. Sulphur. Sacchar. alb. aa.* ℥j. *Misc. fiat pulvis. Dotis* ℥℞.

2. *Mercur. Dulc. C. C. usti* , *Corallin. aa.* ℥ij. *Sacchar. alb. ℥ij. fiat pulvis.*

Post hæc (aut similia) assumpta , bibat æger ℥ij. vel iv. *Aque Graminis* in qua *Mercurius* decoctus fuerit : & quandoquidem purgatio necessaria est ad Lumbricos expellendos , aliquando addantur priori dosi *Resin. Jalap. vel Scammo. gr. vij. x. vel xv.* Si autem *Pillulas* vel *Amara* exhibere fas est .

1. ℥. *Pilul. ex duobus* ℥j. *Mercur. Dulc. gr. vj. fiant Pilul. pro unica dosi .*

2. ℥. *Pulver. Comitiff. gr. xv. precipitat. albi* , *gr. vj. Sacchar. albi* , ℥j. *Misc. pro una dosi .*

5. ℥. *Rhabarb. Elect. Myrrh. Sem. Tanacet. aa.* ℥j. *Cinabar. Antimon. Camphor. aa.* ℥j. *Ol. destillat. Rut. Angelic. Caryophyll. aa. gut. ij. fiat pulvis pro 3. , 4. vel 5. dosibus .*

Omnia de *Aloe* participantia , ut *Pilule Rud. Ruff. ex tribus* , &c. juncta *Mercurialibus* , valdè conveniunt .

Sed si adsit *Diarhœa Rhabarbari* pulverisati ℥j. reliqua antecedit , etiam omnia *Terrestria* , & *C. C. ustum Oleo Vitrioli q. s. impregnatum* multum profunt .

Externè *Emplastrum ex felle Tauri vel Bovis* , *Aloe & Pulpa Colocynthidos* , cum guttis aliquot *Olei destillati Absynthii* , umbilico applicetur .

R. Ol. Vulgar. Rut. Absynt. Sabin. aa. ℥ij. Pulveris Colocynthidos ℥iij. Diger per 24. horas igne moderato.

Inungatur Regio Umbilici hujusmodi *Linimentis*, vel *Unguento de Arthanita*: Unguenta quidem Mercurialia Lumbricos æquè ac Pediculos enecant., sed vix tutò adhibentur.

Ascarides enecantur ab Enematis, vel suppositoriis, quæ componuntur ex amaris, ut Aloe, Colocynth. &c. priùs tamen injiciendum est Enema de Lactè ad Lumbricos defrum alliciendos.

Purgatio etiã debitis intervallis repetita necessaria est sicut suprà præscripsimus.

Quod ad Symptomata attinet, ut febres, Convulsiones, &c. Vide horum morborum curam propriam.

C A P U T XXVIII.

De Scorbuto.

1. **E**St Cacochemia, vel potiùs Sanguinis & aliorum Succorum prava Diathesis.

2. Vel Hæreditarium est, vel per accidens accedit; vel recens est, vel inveteratum; vel leve est, vel gravius & pertinax.

3. *Signa* sunt varia, ut dolor capitis, quandoque Acris & Acutus, quandoque Heves & gravativus; niger Cutis Color, membrorum fatifcentia, Diarrhæa, Dentium Collapsus; Gingivarum humor, pruritus, dolor; & sanguinatio; pectoris infarctus, halitus fetens, Palpitatio, Appetitus pravus & inconstans, Tormina ventris, alvus nimium constipata, vel nimium soluta, urina pallida, quandoque rubra & fabulosa, Vomitus, Ructus, Singultus; Maculæ in cutis superficie apparentes, rubræ, cærulæ & nigræ, quandoque in ulcera inveterata degenerantes, etiã tremor, ossium crepitus, & articulorum contractio, Hebe-

tudo Vertigo, Convulsiones, Epilepsia, Podagra, Melancholia, &c. Notandum autem omnia hæc Symptomata simul & semel in eodem subiecto non occurrere.

4. *Causa* est acrimonia seu aciditas quædam in sanguine; prior muriatica sua acredine consistentiam pervertit, unde nimium attenuatur, & depauperatur; posterior suo aeore massam sanguineam coagulat & inspissat, &c. Exindè vitiatur Lympha, & consequenter Ventriculi fermentum.

Causa accidentales eruendæ sunt ex usu irregulari sex rerum non naturalium, Climatis natura, sanguinis dispositione hæreditaria, &c.

5. Hic morbus est de Cronicorum genere, difficulter curatur, & ejus *Prognostica* dubia sunt & infida.

Si recens sit, & juvenes & Corpore Robusto præditos afficiat, curabilis est, (speciatim si ex accidente aliquo proveniat): sed si hereditaria, vix ita abigi potest, quin denuo redeat.

6. *Indicationes Curativæ* consistunt in fermentis depravatis rectificandis, sanguinis Dyscrasia emendanda, materia morbifica eradicanda, & in facultatibus Digestivis & Vitalibus roborandis: quæ omnia per stadia intermedia præstanda sunt.

Primò, eger hoc semper attendat quod utatur cibis Eupéptis; & sibi caveat de omnibus Salitis, Acidis, Muriaticis, & Saccharo imprægnatis; Cerevisia (quam bibit) sit benè cocta, & juncta *Antiscorbuticis* præcipuè preparationibus quibusdam *Calibeatis*; deindè priusquam humores purgationibus excitentur, exhibeantur *Absorbentia* ad acrimoniam corrigendam.

℞. *Croci Martis Bezoar. Mineral. & Iovial. aa. ℥j. Ol. Cinnamom. Aurantior. aa. gut. ij. Misc. fiat Pulvis. Pro una dosi.*

Persistat in usu hujus (vel huic similis) per aliquot dies. Deindè si ventriculus sceditatibus scateat, & vires permittant, propinetur *Emeticum*, & etiam catharticum, sed & hoc illud lenius esse debet, & prout postulat necessitas, repetendum est (præcipuè catharticum) adiunctis *Antiscorbuticis*: Inter quæ si peccet acidum, hæc sunt præcipua, *viz. Cochlearia, Anagallis Aquatica, Persica-*

sicaria, Absynthium, Chelidon. Nasturt. Aquat. Rad. Raphan. Rustic. Petasid. Zedoar. Angelic. Baccæ Juniperi, Cinnamon, Pyrola, &c. Sed *Salia Volatilia* è regno animali & *Spiritus*, ut *Lumbricorum Terrestrium, Viperarum, &c.* maxime sunt efficacia in Sanguine vivificando, & invigorando, quod nempe omnem hebetudinem, melancholiam, &c. amoveant: Exemplum.

℞. *Spir. Absynth. Choclear. aa. ℥ij. Sal. Volat. Viperar. ℥℞. Ol. Baccar. Juniper. Cinnamon. aa. ℥j.* Misce simul incorporando, dosis gut. 40. in *Aqua Angelicæ*.

Sed in Temperamento Sulphureo Salino, (ut ait *Willisius*) in quo putà sanguis attenuatus & depauperatus existit, *Beccabung. Fumaria, Epatica, Endivia, Scolopendria, Dens Leonis, Sedum minus, Lujula, Rad. Polypod. Petroselin. Cichor. Fœnicul. etiam Aurantia, Citra, Pruna Damascena, Limones*: omnes spiritus acidi, ut *Salis Sulphuris, Nitri, &c. Ess. Veneris, Sal. Chalibis*; & omnia *Terræna*, & similia, speciatim si adsit *Diarrhea*, locum obtinent.

℞. *Succi Beccabung. Scolopendr. aa. ℥iij. Ag. Lujulæ lib. j. Ess. Ven. ℥ij. Spir. Salis q. s. ad moderatam aciditatem, Syr. Fumar. ℥ij.* Misc. dosis ℥iij. vel iv.

Si *Tartareæ visciditas* in Sanguine hospitetur, *Salia fixa vegetabilium* hætenus designatorum multum valent (speciatim si adjungantur *Spiritibus Mineralibus* ut *Vitrioli, salis, &c.* vel *Tartaro Vitriolato*, quandoque etiam *Aromaticis*, ut *Oleis & Spiritibus Caryophyllor. Nucis Moschatæ, Fœniculi, Anisi, &c.*) discutiunt etiam, incidunt, & attenuant *Mucilaginem* illam ventriculi plicis & meatibus chyloferis impactam.

Sed & insuper conveniunt etiam aquæ acidulæ & minerales, serum è lacte caprino, & similia diluentia, si non sola, saltem pro vehiculis.

Quoad varia symptomata & affectus. *Scorbutum* concomitantia, sive ab ipso *Scorbuto* originem trahant, sive accidenti alicui existentiam sua debeant, *Sennerti* regula semper firma manet, viz. Talia adhibenda esse medicamina, qualia symptomata illa, & affectus illi pro propria cura postularent; semper ta-

neō junctis *Antiscorbuticis*.

Quod ad *Cathartica* attinet, vide horum exempla in capite sequenti.

C A P U T XXIX.

De Affectu Hypochondriaco.

1. **E**ST corporis & animi, Ataxia.
 2. Signa sunt incerta, sepè quidem appetitus latrans, ructus acidi, vomitus, sputatio copiosa, flatu tormina, dolores lumborum & Hypochondriorum respiratio difficilis, animus torpidus, & rebus suis numquam acquiescens.

3. *Causa* est acris, acida, & tenax pituita, in ventriculo, Glandulis salivalibus, pancreate, mesenterio, &c. undè succus nutritivus nimium exacuatur, & spiritus animales torpidi, caliginosi, & inordinati existunt.

4. Hic morbus magis molestus est & tedium movens, quam periculosus: urina limpida & alvus constipata mala habentur *Signa*; urina spissa, nigra, sine febre; magis fausta prædicit.

5. *Cura* non multum differt à curatione *Scorbuti*; incipiendum est à preparativis, ut

R. *Calybis præpar. Oculor. Cancr. Bezoar. Mineral. aa. ℥ij. Castor ℥j. Ol. disti. Thymi gut. x. fiat pulvis pro quatuor vel quinque dosibus; interea dum hoc usurpatur: injiciatur Enema unum aut alterum, si alvus pigra sit, sicut plerumque se habet; deinde semel vel bis per septimanam purgetur eger hoc, aut simili Cathartico.*

1. *℥. Pilul. de Ammoniac. Quercetam. ℥ss. Extract. Hellebor. nigr. ℥j. Tartari Vitriolat. ℥ss. Ol. Succ. Majoran. aa. gut. iij. fiant Pilule pro duabus dosibus.*

2. *℥. Pilul. Tartar. ℥j. Extract. Colocynth. ℥ss. Castor. Sal.*

Volat. Viper. aa. gr. v. fiant pilulæ pro unica doſi. Vel,
 3. ʒj. *Decoct. Sen. Gereonis ʒvj. Ent. Veneris ʒj. Misc.*
 pro una doſi, vel

ʒj. *Sennæ ʒiij. Epithym. Guaiac. Saſſafr. Rad. Polypod.*
Liquirit. Petroſelin. aa. ʒij. Sem. Anis, Fœnicul. Baccar.
Juniper. aa. ʒj. Summitat. abſint. Centaur. aa. M. j. Lima-
tur. Ferri prius preparati cum Sale Tartari ʒvj. fiat Saccu-
 lus pro congiis ij. vel iij. Cereviſiæ.

Hujusmodi præſcripta bis vel ter per ſeptimanam exhi-
 beantur, per integrum curationis ſtadium, alvus enim
 ſemper ſolutior eſſe debet.

Si autem Venter ſarcina impura gravetur & adſit
 Vomendi conatus, *Emetica*, debitæ interſtitiis obſerva-
 tis, apprimè conducunt.

Quod ad præparantia & alterantia intermedia, quæ in
 Therapeja Scorbuti pro Specificis tradidimus, hietiam
 pro iſdem habenda ſunt, obſervato tamen ægrotan-
 tis temperamento, prout ibidem docuimus. *Tinctura Cro-*
ci vel *Vitriolum Martis*, *Salia Urinoſa Animalium*, (vel
Salia Volatilia Oleoſa, ad cramben uſque à nobis incul-
 cata) & *Ens Veneris*, præcipua ſunt, & quodvis aliud re-
 medii genus, vel in hoc morbo, vel ſcorbuto curando,
 longè antecedunt; nemini enim non notum eſt quanta vi
 polleant in obſtructionibus referandis, & quam plurimos
 alios effectus egregii fanè nominis producant, quos tamen
 hic recensere nec ſars, nec neceſſe eſt.

C A P U T XXX.

De Rachitide.

- i. **R**achitis inter juniores graſſatur, hic in Anglia vul-
 garis eſt & infantibus appropriatur, quos ple-
 rumque invadit inter ſextum ætatis menſem, & annum ſe-
 cundum, vel ſecundum cum dimidio; & niſi curetur
 antè

ante annum quintum, puer statura deformis, Nanus, vel toto vitæ Curriculo Valerudinarius existit.

2. *Signa*. Caput mole grandius quam in hac ætate vulgò existit, Facultas intellectiva etiam magis matura quàm in aliis qui eundem annorum numerum explerunt; dorsum & ossa incurvata, vel circà articulos, & costarum extremitates prominentia, abdomen duritie & tumore affectum, cutis laxa & flaccida; pectus angustum, Respiratio difficilis, Tussis, omnium partium debilitas; Movendi & Ludendi fatidium, &c.

3. *Causa* est (plerumque) obstructio in Medulla spinali vel nervis ex illa prodeuntibus, undè influxus Spirituum Animalium in Sanguinem inhibetur, undè fit quod fermentum nutritium in illis partibus deficiat.

4. Rarè lethalis est (per se solam) & si febrem subsequatur, & adfit scabies, aut symptomata leviora, facillimè curatur.

Sin autem ægrum citius (in prima nempe pubescencia) invadat, & symptomata terriora appareant & in deterius vergentia, cum notabili partium disproportionatione, ægrè curabitur & si corpus macie confectum fuerit, ex Astmate, Febre Hectica, Phtisi, &c. Nullus hominum auxiliari potis est.

5. *Cura* consistit in obstructionibus removendis, & partibus affectis roborandis: Primò itaque si tormina ventris, & alvus constipata ostendant, exhibeatur *Enema Laxans* ut.

℞. *Decoct. Commun.* ℥vj. *Ol. Lumbricor. Terrestr. Saccar. Grysei aa.* ℥j. fiat Enema. Addi possent & *Manna, Semina Carminativa & Arthvatica*, si opus foret. Si prægravetur ventriculus, detur, *Oximell. vel vin. Scyllitic. ℥℔. vel ℥vj. vel Salis Vitrioli ℥j.* vel si infans robustus fuerit *Tartar. Emetic. gr. ij. vel. iij.* Sed in emeticis ordinandis pro circumstantiarum varietate, ferendum est iudicium. Quomodocumque autem se habet, cathartica debitis intervallis propinata, semper conveniunt, non tamen fortiora quam ut tres, quatuor, vel quinque dejectiones per diem producant.

℞. *Epatic. Capill. Vener. Scolopendr. Vulgar aa.* Mj. *Rad. Polypod. Osmund. Regal. aa.* ℥ij. *Epithymi, Sennæ aa.* ℥j.

Cre-

Cremor. Tartar. ℥℥. *Ent. Vener.* ℥ij. *Aque pure* lib. ij.
Infund. per horas 24. colaturæ adde Manne Syr. Rosar. Solutiv. aa. ℥ij. vel.

℥℥. *Resin. Ialapp. Mercur. Dulc. aa. gr. iv. cum pulpa pomi* fiat bolus pro una dosi. In Rachitide Specifica sunt quæ sequuntur; *Rad. Osmund. Regal. Filic. Maris. Graminis, Scolopend. Vulgar. Consolid. Epatic. Rad. Aperi-ent. omnes. Summit. Rutæ Murariæ, Salviæ, Rorismarini, Capill. Vener. Epatic. Anagall. Aquat. Agrimon. Tamarisci, Nasturt. Aquatic. Veronic. Mar.* Quibus adde omnia *Armoniacæ, Mellepedes, Lumbrici Terrestræ. Ebur. C. C. &c.* præcipuè eorum *Salia Volatilia, & Spiritus*, vel si *Salia* sint *Fixa* addantur guttæ quædam *Spirituum Acidorum Salis Sulphuris &c.* evaporando humiditatem, hæc enim egregia sunt Medicamina, & viribus vix cedunt *Ent. Veneris*, quod in hoc morbo famigeratissimum est. Præstat tamen conficere *Apozemata, Decocta, Infusiones &c.* Vegetabilium pro vehiculis ad *Salia* illa *Armoniacæ & Spiritus* ultimò memoratos, diluenda & digerenda. Exempl.

℥℥. *Aq. pur.* lib. iij. *Rad. Osmund. Regal. Capill. Veneris. aa.* M. j. *uvarum Corynthiscar.* ℥iv. Coque: *Colature* lib. ij. adde *Tinctur. Croci* (in *Spiritu. Rorismarini*) *Ent. Vener. aa.* ℥ij. *Syr. è succo Epatic.* Misc. do si ℥ij. ter in die.

Externè Fomentationes & Unguenta conveniunt, ut,

℥℥. *Flor. Salviæ, Chamom. Sambuci, Summitat. Lavendul. aa.* M. j. *Rad. Osmund. Regal. ℥iv. Coq. in Aq. fontan. q. s. ad. lib. ℥.* cui adde *Spir. Rorismarin.* ℥vj. pro lotu. Vel si magis arrideat hoc Celeberimi Viri Domini Majorov.

℥℥. *Folior. Sambuc. Laur. Majoran. Salviæ Rorismarin. Beton. Summitat. Lavendul. aa.* M. ij. *Baccar. Juniter. Lauri, aa.* ℥j. Contusis adde *Butyr. Majal. recent.* lib. iij. *Aq. Viræ* ℥viii. Leniter coquantur ad aquæ consumptionem. Expressioni adhuc calenti adde *Ol. Nucis Moschat. per express.* ℥℥. *Bals. Peruvian.* ℥j. Misc. Fiat Unguentum Vice autem *Butyr. Majal.* usurpari posset *Medulla Bulæ Sæuum ferinum, Oleum Lumbricorum, &c.*

&c.

De remediis Chirurgicis vide scripta Doctissimorum Virorum *Gliffoni*, & *Majovv*.

C A P U T XXXI.

De Affectibus Renum & Vesicæ.

1. **C**alculus Renum dolorem in Lumbis fixum producit, cum Vomitu, &c. Urina primò lymphida, & quandoque sanguinea, postea tamen ipsa evadit, cum sedimento sabuloso; urina quandoque supprimitur, quandoque lapilli & materia viscida unà expelluntur; adest etiam femorum stupiditas.

2. *Causa* est solutio continui, vel à lapillo vel sabulo in renibus, Uretibus; &c. hærente; vel à lymphâ acri eisdem vellicante, &c. Quo autem pacto calculus in corpore humano generetur consule Authores qui hoc super themate consultò scripserunt, præcipuè autem *Baronem Helmontium*.

3. *Calculus vesicæ* dignoscitur ex subita urinæ suppressione ipso meiendi tempore, pruritu circa regionem pubis &c.

Si sit urinæ suppressio dicitur *Iscuria*: si mingendi sit difficultas unà cum dolore dicitur *Dysuria*: si guttatim effluat cum sensibili ardore, *Stranguriæ* nomen sortitur.

4. *Diabetes* est affectus, quo perciti nimis crebrò & copiose urinam reddunt, unà cum siti & totius corporis tabe: *Causa* præcipua est fermentum in renibus vitiosum & depravatatum, undè seri nimia quantitas à sanguine separatur.

5. *Dolores Nephritici* à calculo oriundi periculo pleni sunt: *Febres*, *Inflammationes*, *Ischuriam*, *Dysuriam*, *Stranguriam*, *Ulcera* &c. producentes; Si Urina lymphida per-

persistat, malum est omen; si spissior evadat, paroxysmum pedem referre significat. Si dolor hic nullis remediis cedat, & adsint sudores frigidi, Leipothymia, &c. mortem aditare significant: si affectus sit hæreditarius, & senio confectos corripiat, nullam curam agnoscit; sicut & *Diabetes* inveterata, & iisdem circumstantiis velita.

6. Cura. In paroxysmo initium sumatur ab *Enematis Emollientibus*, ex *Lacte recenti* & *Vitellis Ovorum*, numero 2. Vel si magis arrideat substituatur hoc sequens;

℞. *Decoct. Commun. pro Clyster.* lib. ʒ. *Ol. Chamomil.* ℥ij. Misc.

Si adsit febris, inflammatio, aut plæthora, conducit Venæsectio; utcumque sit, sæpius subducatur alvus enematis, vel remediis laxativis v. gr.

℞. *Elect. Lenit.* ℥ij. *Diæsen.* ℥iv. *Milleped.* ℥iʒ. *Spir. Salis ad gratam aciditatem.* misce dosis ad ℥ʒ.

Sed si dolor valde urgeat, *Anodyna*, *Emulsiones* & *Opiata* unà cum *Specificis* magis conducunt.

℞. *Sem. quatuor frigid. aa.* ℥ij. *Sem. Urtic. Violar. aa.* ℥iij. *Aq. Destillat. Persicar. Petroselin. aa.* lib. iʒ. fiat emulsio. Adde *Syr. de Althæa* ad dulcorandum. Interea autem dum hæc usurpantur, partes dolore affectæ foveantur *Oleo Scorpion. Formicar. Lilior. Chamomill. Unguent. Popul. Althææ. &c.* Quibus adde *Olea Chymica, Anisi. Fœniculi, Anethi, &c.*

Nephritica & *Stomachica* hic etiam conveniunt, è quibus, quæ sequuntur præstantiora sunt; *Millepedes. Lumbrici Terrestres, Sanguis Capri, & eorumdem Salia Volatilia; Nitrum, Spiritus Nitri dulcis, Spiritus Virioli dulcis, Spiritus Salis dulcis: Testæ Testudinum, Testæ Ovorum, Oculi Cancrorum, DaCTyli, Nuclei Persicorum; Rad. Althææ, Glycyrrhizæ, Bardanæ, Petroselini, Filipendulæ, Semen Anisi, Fœniculi, Urticæ, Petroselini, Dauci, &c.* & eorum *Olea stillatitia Semina quatuor frigida: majora, Semen Papaveris, Violarum &c. Crystallum Sal, & Tinctura Tartari, Salia Lixivialia è quotibet Vegetabili, Balsama Naturalia, & Balsamum Sulphuris, Tevebinthina, & omnia quæque Diuretica: ex hisce variè fieri possunt compositiones; quæ variandæ sunt pro causæ exigentia, & Medici Judicio.*

Paroxyfmo ferociam mitigante ; fi fabulum , &c. evacuetur , dentur *Terebinthina* , *Balsama* , *Oleum Amygdalarum* , *Oleum Nucis Avellane* , cum *Manna* & *Laxativis levioribus* ; fi nihil fabuli evacuetur , *Salia Volatilia Oleofa* funt præstantiffima .

In *Calculo* curando , eadem observanda eft curandi ratio : In *Dysuria* , *Ischuria* & *Stranguria* , *Phlegmagoga* tenuiora , & *Absorbentia* (ut *Oculi Cancror.* &c.) & fimilia acrimoniam corrigentia , exhibere soleo .

In *Diabete*. *Enemata Refrigerantia* , *Purgantia leviora* , & *Incrassantia* ut *Gummi Arabicum* , *Tragacantha* , *Terra Sigillata* , *Plantago* , *Portulaca* , *Emulfiones* , *Opiata* , &c. exhibenda funt .

CAPUT XXXII.

De Dolore Arthritico & Rheumatismo.

1. **A** *Rthritis* eft dolor acutus Articulorum . *Rheumatismus* autem non folum ipfas Offium juncturas , fed & spatia intermedia afficit , & per alia quælibet loca , sæpiffimè fine tumore , huc & illuc vagabundus fertur .

2. *Arthritis* quæ manus afficit , dicitur *Chiragra* ; quæ pedes *Podagra* ; quæ Genua , *Gonagra* ; quæ lumbos aut *Ischiam* , *Sciatica* , vel dolor *Ischiaticus* ; Generali autem nomine audit *Arthritis* .

Plerumque periodica eft & particulari membro affixa ; quandoque hæreditaria , quandoque adventitia .

3. *Causa doloris Arthritici* , cujuscunque fit generis , eft acidum tantilla licet quantitate , junctum particulis volatilibus & etiam lixivialibus , quæ cum in fanguine fitæ funt , ope fermenti cujuscumque extravasantur , & in partes impun-

impunguntur, & ibidem stagnant: & prout magis vel minus sint Volatiles, acidæ, acres, &c. eò magis vel minus coagulantur, & partium affectarum fibras nervosas irritant & vellicant.

4. *Arthritis* rarè Lethalis est, incerta tamen est cura, & tempus mire protrahit, qui juvenes, & Medicorum mandatis obtemperare parati sunt, feliciter satis liberantur; qui tamen proveciori gaudent ætate. Arthritide etiam inveterata & hæreditaria exillente; omnia remedia incassum usurpant; neque hoc in casu quidquam præstare possibile erit, donec remedia nobiliora & magis exaltata, quam que hodiè apud *Galenicos* & *Chymicos* artis filios vulgò prostant, nobis innotescant.

Si subitò partem ullam Nobilem & principalem. Ventriculum, Pulmones, &c. invaserit, atrocissima Symptomata producit, nec nisi morte mediante sequire cessat.

5. *Therapeia* durante paroxysmo, ut dolor allevietur, *Anodyna* & *Diaphoretica* conferunt.

1. ℥. Ocul. Cancror. Cinnabar. Nativ. aa. ℥ss. Laudan. Londin. gr. ij. Sal. Volat. C. C. gr. iij. fiat pulvis, pro una dosi.

2. ℥. Spirit. Lumbricor. Terrestr. ℥j. Aq. Sassafr. ℥vj. Tinctur. Croci in Spirit. Hederae Terrestr. ℥ss. Syr. Papav. ℥i. Laudan. Liquid. gut. xx. fiat Julapium. Sumat subindè Cochlearia bina.

Si alvus constipata fuerit, *Enemata* leviora conducunt quandoque etiam non abs re foret *Catharticum* aliquod fortius exhibere ante paroxysmum, imò & ad ipsum paroxysmi primum adventum, si articuli sint robusti: Sed si paroxysmus hæctenus egrum corripuerit, purgatio plerumque nocet.

In initio paroxysmi, si *Eebyis* vel *Plathora* adsit *Venesectio*, *Cucurbitulæ* & *Vesicatoria* sepius bono cum fructu usurpantur. Hemorrhoidum fluxus etiam conducit, speciatim in dolore *Ischiatico*.

Inter *Topica* huic affectui appropriata, *Spiritus Armoniæ* Oleis *Stillaritiis infarcti*, ut *Lumbricor. Terrestr. Sanguin. Human. Off. human. &c.* in quibus dissolve *Opium* vel
Cam-

Camphoram ; hæc, inquam, sine pari sunt, in quolibet *Arthritidis* genere, pro partibus dolore affectis fomentandis.

Extrâ Paroxysmum ; *Causæ Accidentales*, ut Mæror, studia immoderata, Veneris usus nimius, & præcipuè nimia cibi ingurgitatio, & crapulæ, maxima cum cura sunt fugienda ; & diætâ appropriata strictè observanda est. Si *Ventriculus* impurus existat, *Emeticum* tenuius à quibusdam laudatur ; utcumque sit, *Purgativum* è fortiorum genere sine dubio confert : Ex. gr. *Pilulæ ex duobus*, *Pilulæ Tartaræ*, &c. cum *Mercurio dulci*.

Inter *Alterativa*, omnia ferè *Antiscorbutica* & *Nephritica* laudantur.

Rheumatismus, eodem ferè modo quo *Arthritis*, curatur.

Nos quidem paucissimos unquam vidimus hoc affectu percitos, quibus *Venesectio* frequenter instituta (saltem pro virium ratione) nocebat ; sed è contra plurimos novimus quibus in maximum commodum cessit, speciatim si in principio morbo celebretur. *Purgatio* autem noxia est. Quod ad reliqua attinet, *Spiritus Volatiles Armoniaci* junctis *Anodynis* sola sunt Medicamina (& internè & externè usurpata) quæ hunc affectum propellere valent.

CAPUT XXXIII.

De Febris in Genere.

1. **F***ebris* est Arteriarum pulsatio citatior, & Sanguinis effervescentia præternaturalis, ut & Spirituum Animalium conturbatio, orta à particulis heterogeneis texture Sanguinis inimicis.

2. *Febres* dividuntur in *Continuas*, & *Intermittentes*; intermittentium præcipuè sunt *Quotidianæ*, *Tertianæ* & *Quartanæ*; suntque vel *Simplices* vel *Compositæ*, vel *Leviore*s, vel *Malignæ*.

3. Om-

3. Omnia Viscera, ut & omnes corporis partes hoc affectu perstringuntur, (præcipuè autem viæ primæ, seu vasa ibidem sita) Ventriculus, Pancreas, Glandulæ omnes, Mesenterium, vasa chylifera & Lymphatica, unà cum meatibus sanguiferis.

4. *Signa* sunt pulsus celer præter naturam, dolor capitis acutus & pulsativus, Lumborum dolor vehemens, rigores quandoque frigidi, calor externus, &c.

5. *Causa* omnium februm est deducenda à particulis extraneis & incongruis Sanguini commixtis, quæ naturali ejusdem mixturæ & consistentiæ adversantur; undè principium vitæ oppugnatur, &c.

Causæ Accidentales plerumque proveniunt à Lympha, Bile, Chylo, vitiatas ab indebita excernendorum retentione, irregulari cibi & potus usu; aere in frigidum vel etiam in calidum vergente, quandoque infecto & corrupto, vulneribus, ulceribus, &c.

6. *Cura* consistit in Sanguine ad pristinum & naturalem statum reducendo & Spiritibus Animalibus perturbatis denuò compescendis. In quem finem omnes *Causæ Procatarticae & Accidentales* procul exulent, debitus ordo in usu sex rerum non naturalium diligenter observetur: Comestio in februm excandescencia plerumque nocet; excernenda & retinenda justum tempus & quantitatem debitam (secundùm naturalem ægri constitutionem) observent. Sed in ipso febris principio, vel potiùs ante ejus adventum, Vomitus, Purgatio, & aliquando Venæsectio, conducunt; evacuant enim particulas quasdam materiæ febrilis.

Quando autem febrilis hæc materia hætenus in fermentationem excitata est talia præscribenda sunt quæ non solum fermentationem compescant; sed & obstructions referent, cruditates, aciditatem, & acrimoniam particularum in meatibus chyliferis, lymphaticis, &c. latitantium, amoveant & corrigant.

In *Febris Continuis*, *Diaphoretica* multùm faciunt, ut *Bezoard. Mineral. Margaritæ, &c.* præcipuè autem *Salia Volatilia, & Spiritus Viperarum, C. C. Vring, &c.* Hæc enim *Diaphoreticis* juncta, & in vehiculis appropriatis admixti

ta, sudorem levem provocant, undè obstructions referantur, & fermentum illud febrile vel præcipitatur; vel excernitur.

Inter Refrigerantia præstant *Sal Prunella*, *Campfo-
ra*, *Spiritus Nitri*, *Salis*, *Sulphuris*, *Vitrioli*, &c. Hæc
conveniunt in omnibus febribus ardentibus: in Aqua
hordei aut simili propinata. In omnibus febribus quæ-
cumque actu frigida, ut aqua frigida, &c. nocent.

C A P U T XXXIV.

De Febre Ephemera, & Synocha Simplici.

1. **S**I febris spatio viginti quatuor horarum termi-
netur, dicitur *Ephemera*, si per duos aut tres
dies persistat, dicitur *Synochus simplex*, vel febris con-
tinua non putrida.

2. *Ephemera* incipit ab Algore levi, quem subsequi-
tur Calor febrilis, qui sine paroxysmis continuatur, febre
Continua existente, Symptomata violentiora sunt. Si à
Calore nimio oriatur febris, incipit ab Algore.

3. *Causa* est Sanguinis perturbatio ex usu irregula-
ri sex rerum non-naturalium, ut ex aere nimium Ca-
lido vel Frigido, animi affectibus, Cibo, vel Potu in
Ventriculo stagnantibus & Putrefactis; subita pororum
corporis occlusionem, quando humores multum exagi-
tantur & transpiratio inhibetur.

4. *Ephemera* plerumque sua sponte cessat; *Synochus*
etiam *simplex* non usque adedè periculosa est; sed ex dese-
ctu propriorum adminiculorum in *Putridam* vel *Hecti-
cam* degenerat.

5. In *Curatione* promovenda, attendendæ sunt *Causæ*;
vid. Sylvii Praxin lib. 1. cap. 28. In febribus continuis ve-
næsectio confert, deindè sudor mollis post venæsectionem
celebratam plerumque febrem solvit V. gr.

℞. Bezoard. Mineral. Gr. x. Sal. C.C. Camphoræ, aa. gr. jv. Cum Conserv. Flor. Calendul. fiat Bolus ad sudorem promovendum.

Sed si alvus constipata fuerit, priùs injiciatur enema. In hoc casu etiam conferunt Refrigerantia, de quibus vid. caput proximè præcedens.

C A P U T XXXV.

De Febre Putrida & Ardente.

1. **F**ebri Putrida continua, sine intermissione perseverat à primo aggressu ad exitum; aliquando tamen, vel quotidie, vel tertio, vel quarto quoque die Paroxysmum inducit, & exindè denominatur *Continua*, *Quotidiana*, *Tertiana*, vel *Quartana* &c.

Febris Ardens constanter egrum affligit cum siti vehementi & inextinguibili. Quæ reliqua sunt Symptomata addiscuntur ex aliis *februm* speciebus, sive *Continuae* sint, sive *Intermittentes*, sive de utriusque natura participant.

2. *Causa* est materia quædam vitiata & Putrefacta, quæ cum sanguini communicetur litem excitat inter particulas *Acidas* & *Alkalizatas*, undè sanguis in ebullitionem confusam cietur: & quo magis particule prædominantes de calore, Acrimonia, aut Bile participant, eò magis pervertitur sanguinis crasis, & Symptomata morbi magis ingravescent. Si materia hæc corrupta (sive in Lympha, sive in succo Pancreatico, sive in ipso Chylo, hospitetur) pro parte in vasibus hisce obstruatur (saltem pro modico tempore) quandò denuò sanguini redditur: verisimile est exindè effervescentiam febrilem magis augeri.

3. Omnes *Febres Ardentes* periculosæ sunt; sed Judicium particulare non ferendum est, nisi ex symptomatum vehementia & ægri viribus, ritè perpensis. Senibus plerumque lethales evadunt. Si Urina spissa sit & crassa, magnam ata-

xiam in sanguine indicat; Si tenuis & rubra appareat, adhuc majus est discrimen; & si albescat mortem præsignificat. *Febris Continua Quartana* diù persistens sæpè in *Hydropem* degenerat.

4. *Therapeia*. In principio *Febris Acute & Ardentis*, æger ab omni carnis usu inhibendus est, & diæta tenuis imperanda est, ut *Panatella*, *Juscula Hordeata*, &c.

Sed in morbi declinatione, & febribus longioribus plenior victus concedatur, ut juscula (& quandoque caro ibidem incocta) & præcipuè *Gelatine* ex Carne *Vituli*, *Pullorum*, *Perdicum*, &c. quibus adde *Gelatine* C. C. &c. pro potu *Serum Lactis Destillatum* convenit; ut & *Aqua Hordei Tinctura Rosarum*, *Violarum*; Decocta *Acetose*, *Lujulæ*, *Portulacæ*, &c. Quæ acuantur (si placeat) *Succo Limonum*, *Citrorum*, *Spiritu Sulphuris*, *Salis*, & præcipuè *Nitri*. Exemplum.

℥. *Hordei Excortic.* ℥iv. *Liquirit.* ℥j. *Cinamom.* ℥iij. *Aque Puræ* ℥v. Coque. Colaturæ adde *Syr. è Rosis siccis* ℥iij. *Spiritus Nitri* q. s. ad grat. acidit.

In principio *Vensectio* prodest; & si *Ventriculus* illuvie quadam oneretur *Emeticum* levius conducit, sin aliàs, *Vensectio* celebrata *Purgativum* exhibeatur. *Ex. gra.*

℥. *Decoct. Prunor.* ℥. ℞. *Cremor. Tartar.* ℥℞. *Fol. Senn.* ℥℞. *Sem. Fœnicul. Anisi* aa. ℥℞. f. infusio per horas xij. Colat. detur usui.

Purgatione peracta, priusquam *Cardiaca* exhibeantur, *Diaphoretica* quædam in usum revocanda sunt, quæ prima vice de levioribus esse debent. Exempl.

℥. *Bezoard. Mineral. Sal C. C. aa.* ℥℞. Cum *Diascord.* q. s. fiat bol.

Sed in *Febribus Continuis*, *Quotidianis*, *Tertianis*, aut *Quartanis*, *Extracta & Infusiones Absynthii*, *Gentianæ*, *Centaurei minor.* & *Corticis Peruviani*, quæ fieri possent cum *Spiritu Salis armoniaci*, & in quartanis spiritu *Gum. Ammoniac.* Hæc, inquam, unà cum suprâ præscriptis in tali casu conveniunt, prout ratio cuiquam dicitabit.

In hisce febribus curandis attendenda sunt symptomata: à quibus ipsæ febres suas denominationes sortiuntur,

ut ardor, sudor, vigiliae, vomitus, delirium, leipoty-
mia, cephalalgia, sitis, lingua arida, &c. Nam in de-
lirio, Vigiliis, &c. Opiata propinanda sunt; in lin-
gue & faucium ariditate Gargarismata; in ardore &
siti decocta refrigerantia haecenus memorata, exhiben-
da sunt; & in vomitu, diarrhoea, &c. propria horum
Symptomatum cura respicienda est.

Externè etiam plurima adhiberi solent, quorum in-
finita varietate referti sunt plerique auctores, ad quos
lectorem remitto.

C A P U T XXXVI.

De Febre Hæctica, Colliquativa & Catarrhali.

1. **O**Mnes hæ febris species ab eadem causa proveniunt,
viz. Acrimonia in sanguinis massa, orta ex acre
dine levi Lymphæ, vel succi Pancreatici, &c. quam sæpè
acquirunt post aliam febrem prægressam, vel si partem ali-
quam ulceralam in transitu alluant, exindè purulentam
quandam materiam in sanguinem deferentes, vel fortassis
hæc acredo provenit à facultate digestiva læsa, obstructio-
nibus Mesenterii, &c. undè Chylus nimium acefcit, &
corpus à pastu calore perfunditur.

2. *Hæctica* dignoscitur ex pulsu debili & celeri, calore
modico & acri (circa horam aut bihorium à pastu utrum-
que hoc Symptoma magis urget) siti, tussi levi. ----- *Cat-*
tarrhali verò dignoscitur ex tussi vehementiori, obstru-
ctionibus pectoris, Torpore Vigili & perpetuo, *Colliqua-*
tiva, ex sudoribus Nocturnis. Hoc autem omnibus hi-
sce commune est quod corpus gradatim consumatur, adè
ut in merum Sceleton degeneret, sola cute & ossium com-
page superstitè quo casu morbus denominatur *Tabes* vel
Marasmus.

3. Febres hæc si in principio attendantur curari possent; sed si corpus macie confectum fuerit antè curam inchoatam, egre (si unquam) curantur. Si *Hæctica* ab inflammatione, Apoplemata, &c. procedat, nisi hisce symptomatis propriam curam adhibeas, laterem lavas.

4. *Cura* tota consistit in sanguine dulcificando, & ab acrimonia hac expediendo; in quem finem, corporis & animi exercitia, somnus, vigiliæ, excreta & retenta, naturalem statum sequantur: omnes potus fortiores spirituosi, cibi aridi, & concoctionis difficilis, cautè usurpentur; sed juscula, gelatinæ, precipue ex carne gallinæ, vituli, perdicis, &c. confecta, Panatella, Pultes Oryzaceæ, Lactæ, &c. cum ægri commo usurpantur.

In Regno *Pharmaceutico*, *Absorbentia* & *Acrimoniam Corripientia* primas tenent, ut, *Bezoardicum Mineral. Jovial. Lunar. Ocul. Cancror. Margarit. Catechu, Antihæctici Poterii, Minsisti, Diasaturn.*, &c. Proximo in loco numerantur *Gummata* & *Balsama*, ut, *Ammoniac. Galban. Terebinth. Balsam. Sulphur.* (quale hæcenus memoravimus *Capite 12. de Empiæmate*) & *Balsamica* naturalia.--- Sed *Medamina* in forma liquida exhibita magis huic morbo conveniunt, nam & sitis sæpissimè hunc morbum comitatur; proinde pro potu ordinario, & vehiculis requisitis, usurpetur *Aqua Hordei*; decocta, *Succi*, & aquæ destillatæ *Endivie, Acetosellæ, Portulacæ, Borraginis, Prunorum, Pomorum, Passularum, Radicum Aperientium*; emulsiones e *Seminibus Frigidis*; *Aqua Antihæctica Dolai*; omnia remedia *Nitrata*, &c.

Quæ sequuntur, mirum successum habent, sicut in nostra praxi sæpiùs observavimus.

℞. *Bezoard. Mineral. Antihæctic. Poterii aa. ℥ij. Misce.* Dosis à gr. viij. ad gr. xv. in pulpa Pomi singulis auroris, super bibendo ℥iv. infusionis sequentis.

℞. *Aquæ Capon. Aq. Sperm. Ranar. aa. lib. ℞. Antimon. Crudi Pulveris. ℥j. Passular. Incisar. ℥ij. Infund. in vase vitreo duplici in loco aliquo calido, Colaturæ ℥iv. Add. Spir. Sal. Armoniac. gut. xx. pro una Dosi.*

Sed præterea, varia illa symptomata & affectus, à quibus

quibus oritur febris maximè sunt attendenda, v.g. si calor intensus Pedes & manus possidet, sitis multum urgeat, hoc in casu remedia aquea juncta acidis levioribus conveniunt: In sudoribus nocturnis adde nitrata & saturnina.

In obstructionibus & febribus *Catarrhalibus Spiritus Salino Urinosi* conferunt. Si tussis, vigiliæ, dolor, diarrhœa, &c. absint, *Bezoardica* & *Anodyna* usurpanda veniunt. --- Si ab aliis morbis procedat, consule illorum curam, v. gr. si ab *Apostemate*, *Ulcere*, &c. exhibenda sunt *Balsamica*; & sic de cæteris.

C A P U T XXXVII.

De Febris Intermittentibus.

1. **E**ST vitiosa sanguinis effervescentia, unà cum paroxysmis quandoque pluribus quandoque paucioribus, intervallatim homines corripiciens; paroxysmis pura sua sponte recedentibus, & denuò redeuntibus.

2. Si paroxysmus invadat post interstitium 24. horarum dicitur *Quotidiana*; si post 48. horas, dicitur *Tertiana*; si post 72. horas vel 3. dies elapsos, quarto nempe die (inclusivè numerando) dicitur *Quartana*; omnes hæ februm intermittantium species magis vel minus vehementes sunt, & magis vel minus prolongantur, prout materia peccans & ægrotantis temperamentum variatur.

3. Omnes febres intermittentes incipiunt ab Algore & Horrore qui per horam præter propter durat; deindè subsequitur incalescentia febrilis, cum dolore capitis & Lumborum, Oscitatione, Siti, Vigiliis, & nonnunquam delirio.

Febris Intermittens *Quotidiana*, si eandem non observet periodum, & unà adsint sapor amarus in ore residens, vomitio materiæ biliolæ, &c. audit apud Medicos

nomine *Tertianæ Duplicis*. Sed si hæc symptomata non appareant, sed paroxysmus statim à passu regulariter & constanter invadat, dicitur *Quotidiana*. Quartana plerumque post meridiem, vel circa vesperam invadit. In omnibus febribus intermittentibus pandiculationes & oscitationes præcedunt.

4. In *Causa* explicanda, nos non alius quam celeberrimi *Silvii* vestigia sequimur, & proinde autumamus febres intermittentes ortum ducere ab obstructione unius, vel plurimum è ductibus lateralibus *Pancreatis*, quæ obstructio contingit ex pituita viscida majori vel minori copia ibidem collecta. Undè fit quod *Succus Pancreaticus* ex mora acefcat, & proinde cum postea in duodenum proruperit, & Bili ibidem obviam iverit, effervescentiam excitat quæ horrem, Rigorem, &c. inducit. Et hoc etiam extra controversiæ aleam ponimus, quod varietas illa febrium intermittentium non aliunde quam à varia dispositione & mixtura *Succi Pancreatici*, *Bilis*, & *Pituitæ* noxiæ, oriatur. Huic sententiæ magnam conciliat auctoritatem maximus ille *Silvius*; *vid. prax. lib. 1. cap. 27. & 30.*

5. Febris intermittens suapte natura periculosa non est, nisi per accidens infirmos & valetudinarios corripuerit, vel morbum quempiam gravem seu malignum subsecuta fuerit, vel in alium affectum se pejorem, Hydropem, Phthisin &c. degeneraverit. *Quartana* est omnium longissima, & curatu difficillima, undè vulgò *Ludibrium Medicorum* dicitur. Nos tamen felicissimè & maxima cum expeditione curare consuevimus, imò ipso tempore hyberno, quo tempore maximè pertinax & difficilis observatur; nec in hac nostra cura unquam *Corticem Peruvianum* in usum adhibuimus.

7. *Cura*. Coagulum illud obstruens incidendum, dissolvendum, & expellendum est: aciditas & acrimonia succorum corrigenda; & partes debilitatæ corroborandæ sunt. Omnia *Amara* & incidunt & corroborant, ut Radices *Gentianæ*, *Aristolochiæ*, *Enulæ*: Summitat. *Absinthii*, *Tanacetii*, *Marrubii*, *Centaurei*, *Chamomilli*: & tantùm decantatus ille *Cortex Peruvianus*. Omnium *Aromatica* acria, ut, *Piper*, *Caryophilli*, &c.

Et. Sed *Salia Volatilia Oleosa* mirum in modum obstructions referant & aciditates corrigunt, quo casu etiam addi possent *Absorbentia*, ut *Oculi Cancrorum*, *Bezoard. Mineral. Et.* Quae omnia variè preparari possunt. *Cathartica* etiam, & *Diaphoretica*, vel supra praescriptis juncta vel per se debitis intervallis exhibitae, maximè conveniunt; imò absolutè necessaria videntur, sicut & *Emetica*, Quando *Ventriculus* saburra impura oneratur. Inter autem *Emetica* præcipuum est (nisi virium imbecillitas adfit) *Tartarus Emeticus*, aliàs *Sal Vitrioli*, & *Cardui*. Ex grat.

℞. *Zythogale* lib. iij. *Summitat. Cardui*, *Camomill. aa.* ℥j. f. decoctio.

Hoc primò vomitum deindè sudorem provocat. Non ipsimet experti sumus, quod decoctum *Chamomilli* magna quantitate assumptum (vel succus ejusdem minori quantitate) per duas vel tres vices repetitum, morbum profligaverit.

Pro *Cathartics*, quæ sequuntur, aut his familia conveniunt.

1. ℞. *Decoct. Amar. ℥iv.* *Syr. à Rhampo Cathart. ℥vj.* *Spir. Absint. gut. xl.* Misce pro una dosi. Vel si magis allubeat hoc *Sylvi*.

2. ℞. *Pillut. Fetid. ℥℞.* *Trochisc. Alhandal. Mercur. Dulc. aa. gr. v.* *Ol. Succin. gut. ij.* f. *Pilule* pro una dosi.

Si obstructions non usque adeo contumaces sint, sæpè unica diaphoresi profligatur morbus, ut sæpè in praxi nostra nobis occurrit. *Diaphoretica* sunt decocta *Chamomilli*, *Salviae*, *Cardui*, *Scodii*; *Petasitidis*, Et. quorum singulis dosibus addi possent *Spir. C. C. Laudan. Liquid. Tartarisati, aa. gut. xx. ad xxx.* & si urgeat occasio, tantundem *Tincturae Piperis*.

Hoc etiam observandum est quod *Emetica* & *Cathartica* longius ante adventum *Paroxysmi* exhibenda sunt; *Sudorifera* autem non nisi circiter 2. horas antè *Paroxysmum*, ut eger nempe sudore leviori perfundatur illo ipso temporis momento quo *paroxysmus* redux invadere consueverat.

Externè applicari possent *Emplestra*, ex *Nastiche*, *Olibano*, *Camphora*, *Oleo Macis*, *Terebinthine*; quæ *ventriculo*, *umbilico*, vel *carpis* admoveantur.

CAPUT XXXVIII.

De Febris malignis & Pestilentialibus.

1. **F**ebres hujus farinae varia fortiuntur nomina, à variis symptomatibus & locis, aliàs eadem planè methodo curantur : Præcipua enim differentia in *Malignitatis* gradu consistit. Ex omnibus hisce Febris ipsa Pestis maximè est maligna, acuta, contagiosa, & lethifera.

2. *Febris maligna* est morbus contagiosus & perniciosus, vires prosteruens, fermenta omnia & viscerum functiones penitus subvertens, ortus à Deleteriiis & Contagiosis particulis Sanguini insinuat, & illo mediante in singulas Corporis partes devectis.

3. *Signa* sunt subitus virium collapsus, & præterea, quando primò invadit hujusmodi febris, horror levis, quem subsequitur dolor capitis & lumborum, pulsus frequens, debilis & inconstans, urina constitutionis sanæ æmula; quandoque vigiliæ, quandoque torpor & somnolentia cum insomniis infestis, Delirium, Vertigo, Sitis, defectus appetitus, Vomitus, Singultus, quandoque Stridor dentium, Tormina Ventris, Cardialgiæ, Leipothymicæ Convulsiones, Hæmorrhagiæ, Diarrhæa, Maculæ & Exanthemata in superficie corporis apparentia, & si adsint Carbunculi & Bubones, vera dicitur *Pestis*.

4. *Causa Februm malignarum* est Aer Sale Volatili Arsenicali, vel acri, imprægnatus, qui sanguini & sero communicatur, vel per corporis poros, vel mediante alimento, saliva, &c. Sed præcipuè per inspirationem in pulmones deducitur, undè sanguinis textura & intima consistentia violatur, aded ut principio vitali resistat, & Spiritus Animales in confusionem redigantur. *De Corruptione*

ptione acris vide Authores, qui hac super re fusè scripserunt.

5. *Prognostica* sunt maximè infida & dubia. Observandum tamen est *Morbos Epidemicos* peculiariter habere symptomata, ex quorum accurata observatione, morbi exitus, an faustus, an infaustus, predici potest. *Prognostica*, quæ sequuntur meritò mala reputantur, viz. Delirium sub initio morbi, & à somno non levatum, motus convulsivi, manuum & linguæ tremor, singultus, aspectus faciei & oculorum ferox & horridus, conatus objecta quæpiam obvia corripendi, & fragula quibus coopertus jacet complicandi: Exanthemata & maculæ apparentes & continuè evanescentes, &c. ----- Quod ad pulsum, urinam, & alvi excretionem attinet, nulla certa *Prognostica* exinde deduci possunt.

6. *Cura* præcipuè in duobus consistit, vel in corpore ab injuriis contagii defendendo & præservando, vel in Malignitate ex contagio hætenus suscepto & reliquis Symptomatis vincendis & profligandis.

Primò conducit omnia illa fugere quæ corpus malignitati contagii magis obnoxium redderent, ut nimia comestatio, compositio, & veneris usus immoderatus, omnes affectus & passiones animi, ira, sollicitudo, timor, &c. Cavendum etiam ne evacuationes solitæ, Hæmorrhoidum Mensium, Fontanellarum, &c. à naturali & consueta methodo desciscant. Si adsit, obstructione referandæ sunt, si Cacoehymia, Emerica & Cathartica exhibenda sunt, quibus addantur (vel, si magis arrideat, debitis intervallicis per se exhibeantur) *Bezoardica*, quæ & per *Diaphoresin* & per *Diuresin* operantur. Si plethora adsit, secetur vena. Omnes autem hæc regulæ solummodo obtinent, ubi aliæ circumstantiæ non prohibent, Verb. grat. Tempus anni inopportunitum, aer infectus, &c. *Emet. ca*, *Cathartica* & (præcipuè) *Venesectio* non nisi maxima cum cautela imperanda sunt, quin potius *Alexipharmacis* & *Sudoriferis* insistendum.

Externè, ad infectionem præcavendam suadent Medici ut focus instruatur ex *Junipero*, *Lauris*, *Rosmarino*, *Lavendula*, &c. & ut omnia loca diligenter vitentur, in quibus

hic morbus grassatur, etiam omnia loca fetida, squalida, & Cadaveribus repleta: sin autem impossibile sit loca hujusmodi infecta, & hominum hoc morbo correptorum consortium, fugere. *Præservativa* assumenda sunt, & manè antè cibi assumptionem, & noctu antequam obreperet somnus. Exempl. grat.

℞. *Aq. Prophylact. Sylvii, Vini Meracioris aa.* lib. j. *Theriac. Venet. Veteris ℥iv. Camph. ℥j.* fiat *Tinctura.*
Dosis ℥j.

Præter *Theriacam Anaromachi, Mithridatium* etiam & alia Alexipharmaca composita conveniunt. Radices *Zedoaria, Angelicæ, Petasitidis Contrayervæ, Serpentar. Virginian. Allii.* Etiam *Crocus, Carduus Carlina* dictus, *Ruta &c.* De omnibus, inquam, hisce fieri possunt *Infusiones, Tincturæ &c.* maxima cum utilitate. Et si addantur *Acida*, ut, *Spiritus Acidi Minerales, Succu Citrorum, Limon. Lujule, &c.* eo magis efficaciora, experientia teste, evadunt. Qui itaque *Melancholici* sunt antidotum in pectore circumferunt, & etiam illi quorum sanguis acido temperatur pro optimis præservatoriis utuntur *Vino cum Spiritu C. C. Urinæ, &c.*

Sed si morbus hætenus egrum corripuerit, & jam jacta sit alea, exhibenda sunt remedia quæ non solum malignitatem & acrimoniam imbibant, & per diaphoresin expellant, sed & alia symptomata periculosa supprimant & devincant, diarrhæam fortè, convulsiones, &c.

Ex *Antidotis* hæc meritò primum sibi vendicant locum: viz. *Bezoardic. Antimon. Unicornu fossile, Ossa Viperar. Serpent. vel è Corde Cervi, Margaritæ, Corallia, Oculi Cancror. Bol. Verus, Terra Sigill. Sal Volatile & Spiritus C. C. Viperarum, Urinæ, &c.* quæ si *Succinatis* mirum in modum venenum expellunt & *Spiritus animales* corroborant & invigorant. Ex suprâ nominatis, & aliis ejusdem farinæ, varia fieri possunt præparata, pro symptomatum diversitate varianda. Exempl.

1. ℞. *Spec. Cord. Temp. ℥ss. Camphor. Salis C. C. aa. gr. iv. Olei Succin. Gut. iij. Discordii q. s.* fiat Bolus.

2. ℞. *Bezoard. Mineral. Pulver. Gasconici, aa. gr. vj. Sal. Viperar. Camphor. aa. gr. iij.* fiat Pulvis.

Hujusmodi remedia exhiberi possunt sub primum morbi

bi insultum ad diaphoresin promovendam, sed denuò reiteranda sunt prout postulat occasio, addendo *Laudani gr.* j. si nempe dolores adsint atroces; & interea dum sudat æger subindè propinentur Cochlearia bina *Tincturæ* suprà præscriptæ; vel affundatur *Spiritus Nitri Spiritibus C. C. & Viperarum*, usque donec Ebullitio cesset. Posses etiam ope *Spirituum horum fixorum*, vel *Salis* ex hac commixtione præcipitati, *Aquam Hordei* acuerè, vel potius *Aquam* in qua *C. C. & Ossa Viperarum* decocta fuerint, quæ dulcificetur *Syrupo Papaveris*, vel *Diamoron*; vel inutilletur *Spiritus Dulcis Nitri, Salis, Vitrioli*, in *aquam Borriginis, Scordii, Juniperi, &c.* de quibus bibat æger dum sitibundus aut calore oppressus existit. In Vigiliis autem & deliriis (nisi hæc finem consequantur) addenda sunt *Opiata* fermentata. In siccitate oris & linguæ utantur *Sale Prunellæ cum Aqua Rosarum, Plantaginis, Syrup. Diamoron, Vino albo, &c.*

Externè Regio Cordis, & Carpi inungantur *Oleis Succini, Rutæ, Angelicæ, Scorpionum, Nucis Moscatæ, &c. & Balsamis*; quæ etiam formari possunt in modum *Emplastri* cum *Pulvere Bufonum, Sabin. Rut. Sulphure & Terebinthina*. Quod ad Bubones & Carbunculos attinet, consulendi sunt alii Authores.

C A P U T XXXIX.

De Variolis & Morbillis.

i. **A**ffectus hi sunt de Februm malignarum & contagiosarum genere, solo humano generi incidentes, idque nonnisi semel per integrum vitæ curriculum (non obstantè quod supposititii quidam affectus horum æmuli in contrarium adducantur) *Variolæ* primò pustularum in modum prorumpunt, quæ denique saniosæ evadunt, sed *Morbilli* primo rubicundi & sicci apparent,

rent, & deindè absque suppuratione evanescent.

2. *Signa* sunt, Arteriarum & Brachii & Temporum pulsatio frequens & citata, oculi rubicundi apparent, & humorem aqueum Lachrymarum ad instar profundunt. Cutis pruritu & punctationibus afficitur, adest torpor insignis, dolor capitis & dorsi, calor febrilis levis, & constans, qui post duos aut tres dies multum augetur, cum siti, Vomitu, Pulsatione cordis, Respiratione difficili, Tremore, Convulsionibus, &c.

Tertio autem vel quarto die variole plerumque erumpunt, primò quidem in dorso, deindè in Abdomine & facie, & tota corporis superficie: *Augmentum* durat usque ad diem undecimum.

In *Morbillis* symptomata sunt mitiora, copiosa adest salivæ excretio, & tussis plerùmque vehementior, quam in *Variolis*.

3. *Causa*. Credo horum affectuum seminarium nobiscum connasci, & in nostro corpore occultum latitare, usque dum Causæ quædam occasionales (precipue contagium) sanguinem violenter exagitaverint, unde fermentum illud seminale insurgens, *Variolarum* eruptionem procurat.

4. *Variolæ* citò apparentes, primùm rubræ, deindè albæ amplæ, rotundæ, paucæ, distinctæ, &c. periculum abesse significant. Sin autem calor febrilis antè variolarum exitum mitescat; vel si egressæ sint irregulariter, vel ubi egressæ sunt, statim recedant, vel si confluentes & depressæ, & maculis nigris in medio apparentibus stipatæ fuerint, si illis permisceantur maculæ purpureæ, si adsit alvi fluxus, respirandi difficultas, tussis sicca, Urina vel dejectiones sanguinæ; omnia inquam hæc sunt signa lethalia: Et si post eruptionem confestim evanescant, & tumor remittatur, in pessimo sunt statu. Adulti in majori discrimine versantur quam juniores; & si mulierem gravidam corripiant, plerùmque abortus subsequitur.

5. *Cura*. Quamprimùm symptomata febrilia sese prodant; eger aeri frigido non est exponendus, frigus enim eruptionem inhibet; sed & etiam à nimio calore cavendum est, hic enim ebullitionem nimiam concitaret; gradus itaque

itaque caloris & frigoris moderati esse debent, & naturalem statum non transgredientes. Cerevisia, vinum, caro, fugiantur; Eorum vicem suppleant, *Farina Avenacea*, *Panatella*, cum *succo Citri* vel *Aurantiorum*, & pro potu Lac cum pomis ibidem infusis.

℞. *Lactis Pint.* j. *Aquæ Pint.* iij. *singulis Pintis Adde Syrupi Citr. vel Lujul.* ℥j. vel *Aquæ Hordei*, si acuat *Spiritu Dulc. Salis, Nirri, Vitrioli*, cui gratioris saporis ergò addatur *Syrupus* aliquis. Vel (si magis arideat) Cerevisia tenuis in qua flores *Calendule*, *Aquilegie*, *Borraginis* & similibus decocti fuerint, de qua bibat æger pro libitu. *Cardiaca* differenda sunt usque ad quintum diem, quo tempore lecto comittatur, & *Cardiaca* congrua usurpentur: & si malignitas subesse videatur, addantur *Bezoard*.

℞. *Aquæ Scord. Cardui bened.* aa. ℥j. *Laudan. Liquid. Tinctur. Croc.* aa. gut. vj. *Syrup. Corallor.* ℥ss. *Misc.*

Hoc vel huic simili utatur usque ad diem septimum, octavum, vel nonum: & si occasio postulet, adde *Antimon. Diaphoret. Bezoard. Mineral. Terr. Sigillat. Mirrh. &c.*

Sed si nova febris suboriat ex pustularum suppuratione, *Acida* leviora exhibenda sunt, usque dum febris declinare inceperit.

In Variolis *Confluentibus* Methodus præscripta rigidius observanda est, majus enim subest discrimen, quam in *Distinctis*: & prætereà *confluentes* plerumque comitatur in adultis Salivatio, in infantibus fluxus alvi. Quod ad Salivationem attinet, illa potius promovenda quam inhibenda est, usque ad diem decimumtertium; in quem finem utatur æger cerevisia tenui (vel simili) de qua copiosè bibat, hæc enim nec calorem, nec sudorem conciliat; *Hypnotica* etiam sub vesperam concedi possent: hoc pacto promovebitur intumescencia faciei & manuum, æquè ac salivatio, usque adedò ad salutem necessaria. Quam sententiam adstruebant quidam non infimæ sortis Medici, & præcipuè celeberrimus noster *Sydenhamus*, cujus doctrinam hac in parte in praxi nostra sæpissimè confirmatam vidimus.

℥℥. *Aque Rosar. Lujul. aa. ℥j. Laudan. Ligu id. gut. xii. Syrup. Diamoron. ℥℔. Misc. fiat Julapium.*

Sunt inter Medicos qui præscribunt *Diacod. ℥j. Laudan. Liquid. gut. xiv. in aqua Primule veris.* Existimant etiam *Diarrhoeam* infantum inhibendam non esse, ex eo quod sit naturæ conatus ad materiam morbificam expellendam: quorum sententię nos calculum nostrum adjicimus.

Quę symptomata apparent antè *Variolarum* eruptionem vix attendenda sunt: Sed si, cum jam egressæ fuerint, denuð evanescant, *Saliva Volatilia, Urinosa, Spiritus Viperarum, C. C. &c. Elixir Propriet. Essent. Mirrh. &c.* maximè conveniunt (Quę etiam juncta *Cephalicis* in *Comate & Epilepsia* multùm valent.)

Si Saliva viscida egros infestet aded ut in suffocationis periculo videantur (quod & sæpè contingit, circa diem undecimum) Gargarismata in usum revocanda sunt. Vulgare hoc Medicorum præscriptum multùm confert.

℥℥. *Cortic. Ulmi ℥vj. Glycyrrhiz. ℥℔. Passular. Exacinat. nu. xx. Rosar. Rubrar. pug. ij. Coq. in f. q. Aquæ Fontan. ad ℔. i℔. in Colatura Dissolv. Mel. Rosar. Oxymell. Simpl. aa. ℥ij. Misc. fiat Gargarisma.* Quoad alia symptomata, cosule alios authores qui eadem fufiùs tractarunt.

Externè, cum pustulę duriusculę evaserint, inungatur facies *Oleo Amygdalar. Dulc. vel Cremore lactis* commixto *pollini subtilissimo Brasii recentis optimè siccati*; de quibus fiat *Unguentum*, quod non solum cutis Pruriturum, sed & ejusdem deformitatem impediret.

CAPUT XL.

De Chlorosi.

1. **A**ffectus hic *Chlorosis* dictus, quandoque *Icteri albi*, morbi *Virginei*, *Febris alba*, &c. nomine audit: estque *Cachexia*, vel mala corporis dispositio.
2. *Signa* sunt *Lassitudo* totius corporis, *Spontanea*, facies

cies pallida & livida, respiratio difficilis, speciatim si corpus moveatur palpitatio cordis, Arteriarum pulsus citatior; Intumescencia totius corporis, Tibiarum, Pedum, &c. totum etiam corpus molle & flaccidum existit; adest etiam dolor Ventriculi, Cephalalgia gravativa, appetitus depravatus, mensium suppressio, &c.

3. *Causa. Internè*, sanguis nimium redundat pituita viscida; & acida, vasa Capillaria, speciatim quæ uteri regionem occupant, obstruente.

Externè somnus nimius, exercitii & motus defectus, vitæ genus sedentarium, præcipuè autem victus incongruus ventriculi & aliarum partium fermentum eneruens.

4. Affectus hic; non est periculosus, si in Virginitibus oriatur ex mensium suppressione, non aliàs feliciùs quam ex mariti consortio curabitur.

5. *Therapeia*. Causæ externæ removendæ sunt; pituita acida & viscida corrigenda & expellenda est; obstructions referendæ, &c.

Primò ita si ventriculus impuritatibus saturetur, & vires non prohibeant, leve *Emeticum* conducit; sed in omni casu *Catharticum* aliquod de tenuiorum genere sæpiùs exhibendum est; ut corpus à materia illa viscida liberetur. Ex. g.

℥j. *Pilul. Stomach. cum Gumm.* ℥ij. *Sal. Urin.* ℥ss. *Ol. Menth. Fœnicul.* aa. gut. iij. fiant Pilulæ, vel,

℥j. *Chalib. Prepar. Diasenn.* aa. ℥ss. *Cariophyll. Nuc. Moschat.* aa. ℥ij. Misc. s. pulvis pro una dosi. Vel si magis allubeat exhibeantur Infusiones Purgativæ, vel Apozemata cum *Sem. Agaric. Rhabarb. &c.* semper tamen junctis Apertivis huic affectui congruis; è quibus præcipua sunt *Radic. Ari. Aristoloch. Bryon. Summitat. Scordii, Artemisic; Absinth. Puleg. Centaurii min. Nept. Agrimon. Croc. Sem. Dauc. Fœnicul. Anis.* Et Aromaticis, ut *Cariophyll. Nuc. Moschat. Cinamom. Cort. Winter. Piper. &c.* Conducunt etiam omnia Volatilia Antiscorbutica capite 28. descripta, & Gummata, ut *Aloe, Ammoniac. Galban. Myrrh.* Sed præparata ex *Marte*, ut ejusdem crocus, sal, extractum, Tinctura, &c. in hoc morbo debellando nullis ferè re-

mediis loco cedunt . His adde *Salia Volatilia Oleosa* ,
Tinctur. Antimon. Spir. Tartar. &c.

℥j. *Tinctur. Antimon. Tinctur. Martis aa.* ℥ss. *Misce.*
 dosis ad gutt. xxx. vel xl. in aqua *Artemisiae* . Vel ,

℥j. *Spir. Sal. Armoniac. Tinctur. Croc. Spirit. Sabin.*
aa. ℥j. *Essent. Nuc. Moscat.* ℥ss. *Misce.* dosis à gutt. xl.
 ad xl. in *Vino Chalybeato* . Vel ,

℥j. *Croc. Mart. Bezoard. Mineral. aa.* ℥j. *Facula Bryon.*
 ℥ij. *Ol. Cinamom. gut. iv. f. Pulvis.*

Hæc & similia per tres aut quatuor septimanas exhibeantur , purgationibus etiam levioribus quandoque intercalatio .

Nisi hæc ultimò præscripta sudorem moverint adhibenda sunt etiam *Diaphoretica* (nempè post correctionem & evacuationem materiæ peccantis) ad recrementâ expellendam & leucophlegmatiam abigendam .

CAPUT XLI.

De Mensium Suppressione .

1. **E**ST vel totalis suppressio , vel diminutio naturalis evacuationis sanguinis menstrui , quæ jure naturali quoque mensè fieri consuescit .

2. *Causa* oritur , vel à vitio sanguinis , qui cum nimium viscidus & spissior existat fermentatio menstrua ritè non peragitur ; vel à vitio vasorum evacuationi inservientium , quæ oclusa vel nimium angusta redduntur ope materiæ cujusdam glutinosæ vel forsan lumbricorum , lapillorum , uteri & partium adjacentium intumescentiæ , nimie pinguedinis , &c.

Inter *Causas* externas recensentur aer frigidus ; ægri introitus in aquam frigidam , ipso fluxus tempore ; prava sanguinis diathesis , unde fermenta stomachi , &c. depravantur ; etiam mœror , timor , ira , &c.

3. In

3. In affectu hoc dignoscendo, ipsius ægri testimonium certissimum est signum. Si oriatur ex vasorum obstructione, adest Torpor, appetitus imminutus, intumescencia Abdominis, dolor Lumborum & partium vicinarum, sæpissimè etiam fluxus sanguinis ad aliam quamlibet portam, vel aures, vel nares, vel os, &c. qui circa tempus debite evacuationis mensuæ invadit. Si oriatur à Sanguinis vitio, adest Chachexia.

4. Est Morbus Chronicus; & nisi tempestivè caveatur, forsan Hydropem, Suffocationem, Phtisim, &c. producit.

5. *Cura.* Ab initio, primæ viæ sunt purgandæ, exhibendo *Cathartica*, qualia capite ultimo prægresso memoravimus, quibus adde *Extract. Colocynth. Elater. Scammon. Resin. Ialap. &c.*

¶ *Pilul. ex duobus* & *Stomach. cum Gum. aa. ℥j. Castor, Croc. Sal. Martis, Artemis. aa. ℥j. Ol. Stillatit. Sabin. gut. x. cum Sir. Absinth. f. Pilulæ Dosis. ℥℞.* Exhibenda eodem circiter tempore quo mensura profuere consueverant. *Apertiva* etiam superiore capite recensita, non incommodè huc. referentur, quibus insuper adde *Radic. Petasitid. Angelic. Imperator. Zedoar. Folia Rut. Major. Menth. Sabin.* Eorundem etiam *Salia* & *Olea Destillata, cum Tinctur. Casto - Gum. Guajac. Ammoniac. Myrrh. &c.* multum præstant; speciatim, si *Volatilia Oleosa* pro tincturis extrahendis adhibeantur, exindè enim majori vi pollent in obstructionibus referendis, cum debitis vehiculis propinata. *Enemata* Calidiora injecta & diù retenta laudantur; & satis novimus *Phlebotomiam* circa tempus evacuationis mensuæ consuetum multum conferre; quod ad *Iniectiones. Pessaria, Balnea, Unguenta, &c.* attinet, non opus est quod in angustiis hisce schedulis super hoc themate verba faciamus, quandoquidem plurimi præstant authores qui materiam illam prolixè satis tractaverint; quos consulere dignetur lector.

C A P U T XLII.

De Nimio Mensium Profluxu.

1. **M**enses nimium profluere dicuntur; vel quando sæpius quam fas est fluunt; vel quando diutius quam par est fluxum protrahunt; vel quando majori quantitate quam solitum est peccant.

2. *Causa*. Sanguis vel nimium attenuatus, vel nimium abundans; vasa etiam uteri, vel nimium laxata, vel humida; vel supra modum referata, vel rupta, &c.

Causæ Accidentales sunt nimia calidorum & acrium ingurgitatio, Diæta tenuis sanguinem attenuans, pharmaca ejusdem generis ingesta; vigiliæ nimix, exercitium corporis nimium; etiam timor, vulnera, ictus, casus, &c.

3. Quò major est fluxus, & quò diutius persistit, eò majus inest periculum & contra. Si fluxus augeatur, viribus egri intereà prostratis, malum est omen. Si nullum aliud morbi genus produxerit, & mulieres sint Juvenes, vix umquam cura fit irrita. Sed in mulieribus senioribus fluxus inveteratus sæpè incurabilis est.

4. *Cura*. Primò sanguis rectificandus; humores noxii expellendi; si Biliosi, exhibeantur *Tamarindi*, *Rhabarb. Diacath. Passulat.* &c. sin autem magis serosi existant.

℞. *Elect. Lenitiv.* ℥j. *Pulv. Jalap.* ℥j. *Ol. Vitriol. gut.* iij. *Misce.* Vel huic simile prout exigat necessitas.

Deindè adhibeantur *Incrassantia Terrea*, & alia *Adstringentia* ut *Plantago*, *Bursa Pastoris*, *Rosæ Rubræ*, *Tormentilla*, *Bistorta*, &c. *Terra Sigillata*, *Botus Verus Catechu*, *Lapis Hematitidis*, *Sanguis Draconis*, *Corallia*, *Crochus Martis Adstringens*, &c. *Exempl. Grat.*

℞. *Semin. Plantag. Papav. Hyosciam. aa.* ℥ij. *Succin. flav. Sang.*

Sang. Dracon. aa. ℥j. Cum Syrup. è Ros. sic. f. Electuar. vel vice Papav. & Hyosciam. adhibeatur Laudan. Opiat. quod maxima efficacia præditum est in morbo hoc profligando. Vid. Cap. de Hæmoptoe, & de Dysenteria.

Externè Ligaturę, & Cucurbitulę, nil nocent, sed ad revulsionem optimum medium est venesectio, si nempe vires constant, & etas sit Juvenilis. Non incommode etiam Hypogastrio, regioni Pubis, &c. applicantur *Adstringentia*, ut *Acetum*, *Decocta Aluminis*, *Tormentillæ*, & similia.

Fluor Albus eadem planè methodo curatur, semper tamen addendo *Terebinthinam*, *Camphoram*, & *Saccharum Saturni*.

C A P U T XLIII.

De Passione Histerica.

I. **E**ST *Affectus Convulsivus* ortus à vitiosa quadam austera vel acida materia fibras nervosas *Uteri* vel *Plexus Mesenterici* irritante; undè *Spiritus Animales* in furorem & tumultum concitantur, & ex impetuosa sua expansione varia symptomata producant, ut *Abdominis Murmurillum* & *Diltentionem*, *Hypochondriorum Dolorem acrem* & *pulsativum*, *Nauseam*, *Cutturis Suffocationem*; quandoque *Faciei Ruborem* & *Intumescentiam*, quandoque *Pallorem*, quandoque etiam omnis sensus & motus penitus aboletur, undè subsequitur *vertigo capitis*, *ventriculi*, & *aliarum partium*, *dolor*, & *totius corporis lassitudo*;

2. *Morbus* hic rarò *lethalis* est sepius autem *contumax* & *chronicus*. Si vehementer urgeant symptomata & egra senescat, vel *gravidam*, vel *puerperam* fuerit, imminet periculum, quandoque autem *virgines* perbellę,

ex hominis benevoli consortio , iucundissimam & felicissimam curam nancisci satagunt .

4. *Cura* (durante paroxysmo) consistit in spiritibus debaccantibus reducendis & compefcendis ; & (extrà paroxysmum) in materia acri peccante corrigenda & amovenda . In *Paroxysmo* : *Spiritus Fuliginis*, *Urin. C. C. Ungul. Equi*, & ejusmodi *Spiritus Volatiles Færidi*, vel naribus admoti , vel inditi , vel temporibus inuncti , vel etiam internè cum vehiculis congruis propinati , & commixti *Tinctur. Castor. Croc. Ol. Destillat. Rut. Succin.* & similibus , nec non tantillo *Laudani* (non odorati) prout postulat occasio . Exempl. grat.

℞. *Aq. Meliss. Aq. Bryon. Compos. aa. ℥iij. Spirit. Salis Armoniac. Laudan. Liquid. Tinctur. Castor. aa. gut. xxx. Ol. Succin. gut. vj. Syrup. Artemis. ℥j.* Misce . Dosis bina Cochlearia , sæpius .

Præter hæc aut his similia ; in paroxysmo exhibenda , conveniunt etiam sternutatoria , Vellicationes , Fomentationes , Ligaturæ , & Enemata acriora subindè injecta , multum profunt : sicut & Phlebotomia (si adsit *Plethora* .) ----- Pudendo admoveantur *Moschus*, *Zibethum*, *Balsama Apoplectica*, & similia : Umbilico autem Emplastra & Unguenta confecta ex *Galbano*, *Ammoniac*, *Tacamahac. Balsam. Peruv. Ol. Rute*, *Succini*, *Myrrh. Lavendul.* additis *Castor. Aff. Fætid. Ol. vel Magister. Jovis* .

Extra Paroxysmum ; quæ hactenus memorata sunt excepto *Laudano Opiato* , primum tenent locum . Conveniunt etiam *Alterativa* additis *Alkalibus fixis* , ut *Ocul. Cancror. Corall. Bezoard. Mineral. Bezoard. Jovial. Cinnabar. Nativ.* ut & omnia *Antispasmodica* & *Uterina* : nec non *Cathartica* , modò ritè intercalata fuerint . Exempl. Grat.

℞. *Pulv. Comitiss. VVaruv. Spec. Dianth. aa. ℥℞. Ol. Succin. gat. jii. Sal. CC. gr. v.* Misce .

℞. *Pilul. Fætid. ℥j. Sal. Cran. Human. gr. vj.* Misce , f. *Pilulæ pro unica Dosi* .

Hæc & his similia sæpius repeti debent , vel , si placeat potiones fieri possent ex *Purgativis* & *Hystericis* unà commixtis . *Carminativa* & *Aromatica* omnia quibuscumque

que remediis in hoc affectu adhiberi solitis jure merito adjunguntur.

Diaphoretica etiam bono cum successu exhibentur : omnes evacuationes naturales statum naturalem observent : *Passiones animi* modum excedentes sedulo coercerentur : ira enim, Mœror, Terror, &c. Paroxysmum sæpius inducunt.

C A P U T XLIV.

De Partu difficili, & Reliquis Puerperarum Symptomatis :

1. **D**ifficilis partus est dolorosa & difficilis fœtus expulsio, aded ut & Matris & Infantis vita in periculo versetur.
2. Dolor satis intensus numquam non partum committatur : sed si labores diutius quam 24. horas persistant, & tormina rariùs adveniant, vel si in Lumbos fursùm ; non autem in uterum deorsum, terminaverint, jure meritoque *Partus difficilis* nuncupatur.
3. *Causa* varia est pro vario matris statu, prout vel cum morbo aliquo luctatur, vel debilis & tenella existit, vel meticulosa & laboribus puerperii resistens & obnitens. Prout meatus vel angustantur, vel affectu aliquo laborant : vel si fœtus major fuerit solito, vel si incommode locatus fuerit, vel si funi umbilicali intricatus, vel si egrotus, debilis, aut mortuus existierit, vel si adsit fetuum pluralitas, &c.
4. Si meatus nimium angusti fuerint, periculum inest sed respiratio difficilis, sudores frigidi, leipothymie, delirium, convulsiones, lethargia, & similis farinæ symptomata omnia infausta & lethalia prædicunt. Sternutatio bonum est omen : & si mater erecto sit animo & vires suppetant maxima affulget spes.

Cura . Omnia impedimenta (quantum fieri potest) fedulò amovenda veniunt . Umbilicus, lumbi & meatus interiores inungantur *Unguento Althææ* , *Oleo Lilior. Rosar.* Si alvus non respondeat injiciantur *Enemata* adjunctis *uterinis* ; Si fœtus in Os Pubis recumbat, vel si modo præpostero egredi conetur, retrudendus est in uterum , & in formam legitimam reducendus . Si viæ interiores nimium angustæ fuerint opus est manu Chirurgi . Interea autem , & mater & fetus corroborentur ex usu *Cardiacorum* quibus *Emenagoga* haud male adduntur . Exempl. gr.

2℥. *Sal. Volat. Oleos.* ʒ℞. *Ol. Cinnamom. Aurant. aa. gut. x.* Misce . Dosis gutt. xx. in vino Canariensi vel simili vehiculo . Vel,

2. ℞. *Secundin. Humanæ. Succin. Præpar. Borac. Venet. aa. gr. vj. Ol. Cinnamom. gut. iij.* Misce . f. Pulvis, assumendus in *Aq. Bryon. Comp. & Aq. Meliss.* una commixtis .

Inter *Analeptica Crocus Cinnamom. & eorum Tincturae, Extracta vel Olea, Confect. Alkerm. Conf. de Hyacinth. & similia* conferunt ; hæc enim non solum matris vires rescillant & corroborant, sed & ejusdem Nisus promovent . Præter hæc tenus præscripta , addi possent hæc & *Hemagoga, viz. Fel Cervi, Hæpar. Anguil. Testicul. Equin. Castor, omnia Salia Volatilia & Spiritus Secundin. Human. Sanguin. Human. Viperar. CC. Fuligin. Urin. &c. Rad. Aristoloch. Bryon. Lilior. Albor. Irid. Folia Matricar. Artemis. Sabin. Rut. Gum. Galban. Myrb. Amoniac.*

Pro vehiculis adhibeantur *Aq. Cinnamom. Aq. Bryon. Comp. Aq. Puleg. Artemis. Angelic. Meliss.*

Vinum *Canariense, Album, & Rhenanum,* & similia si fœtus sit mortuus, & vires permittant addi possent purgantia . Ut, *Colocynth. Hellebor. Nigr.* Incassum foret exempla proponere, quandoquidem satis superque trita sint, Eadem etiam media conducunt ad secundinam retentam expellendam : Sternutatio hoc in casu bene audit . In lochiorum suppressione *Carminativa, Aromatica, & Salia Volatilia Oleosa* ut & omnia *Emenagoga, junctis Cardiacis,* primas obtinent, & si febris augeatur *Absorbentia & Balsamica Alexipharmaca,* exhibenda sunt . Sed in fluxu lochio-

chiorum immodico, eadem plane methodo insistendum est; quam in nimio mensium profluxu hactenus proposuimus, Vel.

℞. Rad. Tormentill. Pulver. ℥ij. Laudan. Opiat. gr. iv. sirup. à succo plantag. q. s. f. Electuarium.

Externè; Lumbis applicetur tritum & vulgare illud Cataplasma ex Fuligine & Aceto Vini confectum.

In Torminibus à partu, cura causam respicit; & si partes ulceratæ in causa fuerint, *Vulneraria* requiruntur. Si Lochia acra, & serola, *Adstringentia* & *Opiata*. Si Lochia suppressa, externis applicationibus promovenda veniunt. Exempl. grat.

℞. Spir. Chamomill. Baccar. Laur. aa. ℥j; Ol. Sem. Anis. ℥ij. Misce. Hac mixtura fomentetur tota abdominis regio.

Etiam in *Febre Lactea*, quæ circiter tres aut quatuor dies à partu invadere solet, quandò nempe vasa lactea obstruuntur & Mamillæ intumuerunt, conducit etiam fomentare Mammæ hac eadem mixtura; cui si addas *Salia Volatilia Urinosa*, èd efficacior evadet.

Ut Febris ipsa abigatur, causæ *Procatartica* removeantur, & *Diaphoretica* exhibeantur.

Nota benè; in omnibus hisce casibus suprâ nominatis Purgatio nunquam admittenda est, puta primis sex vel octo diebus à partu.

A P P E N D I X

De Lue Venerea.

Quandoquidem omnium penè Morborum Humano Corpore variè officientium Historiam & Curam emensi sumus, Reliquum est ut de Lue Venerea (Famigerato illo affectu,) paucula subiungamus; quo facto, libellum hunc ad extremam metam perducemus.

Non est quod Lectori tedium moveamus in morbi hujus primo ortu, origine, nominibus variis, Speciebus Multifariis, ab ovo recensendis. Nobis enim nec lubet, nec vacat diffusa illa veterum scripta, ad Genealogiam ejusdem expiscandam, evolvere: quorum *molliter ossa jacent*. Cui animus est hæc addiscere, satis prostat Authorum: Nos brevitati studemus, & limites propositos neutiquam transgredi decrevimus. Quod ad institutum nostrum facit, nos *Gonorrhæam* & confirmatam *Luem Veneream* breviter delineabimus.

1. Lues Venerea est fermentum Venenatum & dispositio prava orta à contactu Venereo, Vapores malignos & miasmata virulenta producente; quæ semel intròrecepta Substantias liquidas alias bonas & laudabiles, quibus commiscuntur, corrumpunt, vitiant, & inquinant: undè functionibus naturalibus impedimento sunt, & continui solutionem confestim producant;

par-

partes vellicant & dolore afficiunt, adeo ut Ulcera & omnia quacumque Symptomata huic morbo peculiaria exinde oriantur.

2. *Signa. Gonorrhœæ* dignoscitur ex dolore acri urente, inter meiendum, pene ardente & Tumore affecto cum dolore intenso; venit enim quod spatio paucorum dierum (forsitan horarum) Vapores virulenti, citiat, & inquinati fermentum quoddam depravatum in Pene existens, & Salia fermenti maxime aculeata & penetrantia, virulentia suæ acris effluentis, ulcus quoddam minutum, imò & ulcera, in Urethra Producent; spongiosam eius partem penetrantia; unde dolor vellicans & pruritus quidam per integram Urethram & Perinaeum sentitur; unde etiam subsequitur involuntaria Penis erectio, semen etiam à vesiculis seminalibus sua acrimonia eliciunt. Hæc autem Salia ignita, acria & vellicantia, & Miasmata illa Virulenta, semini commixta, Ulcera seu Pustulas illas produunt; vehementer etiam stimulant, & ex innata sibi contrarietate functionibus animalibus virulentam Gonorrhœam produunt; unde sequitur totius corporis hebetudo, dolor in Tibiis & Brachiis, Liquor è Pene extillat primo viscidior, postea flavus, purulentus, & virescens quæ materia purulenta, mucosa & ulcerosa, paucis solummodo diebus neglecta, partes *Virgæ* membranosas & alias adjacentes pervadit, & Ulcera varii Generis virulenta gignit, quæ prostates & Vesiculas seminales in consensum trahunt; & nisi maturè & cum iudicio tractentur, spatio paucarum hebdomadam integrum corpus inficient. Et hoc Pacto morbus in *Luem confirmatam* degenerat; in qua adsunt Dolor Lumborum & Dorsi, Femorum stupor & frigus, dolores vagi integrum corpus pererrantes, cutis maculis cæruleis, rubris, flavis, defædatis; malignitas partes principales, Hepar, Lienem, &c. invadens, facultatem nutritivam depravat, sanguinem generat pravum, & particulis adultis redundantem, unde ignitus (quasi) salitus, & vellicans evadit Temperamentum & externa Cutis superficies insalubrem & obfuscum colorem præ se fert, Por-

Porriginēs & Ulcera scabiosa comparent in Capite, Facie, Faucibus, Palato, & Naso, os Cribrosum & Cristam Galli carie absumens; Dolores Capitis, inveterati, Dolores Nocturni Vehementēs, præcipue (dum calido in lecto decumbunt) in Cruribus, Carpis, & Humeris; Articulorum etiam dolores, Tubera perdura in Cranio, Brachiis & ossibus Tibiarum, Tumores duri Schirrosi, Callositates, & ipsa ossa præ carie in excrementis attolluntur.

3. *Causa*. Inter Authores multum disceptatur, in causa sordidi hujus affectus assignanda; dum enim in varias eunt sententias, quidam in unius, quidam in alterius verba jurant. Nostram opinionem sine furore proponemus. Credimus sanè multos esse effectus naturales & mala Materialia, quorum causa manifesta nemini innotescit, quo etiam sensu dicimus, causam hujus ipsius morbi aded in occulto latere, ut positive eandem designare penes nos non sit. Conjecturam tamen facimus causam hujus morbi esse inquinamentum quoddam depravatum, ortum à putrefactione variorum & forsan discrepantium seminum injectorum in matricem impuram & defædatam copulatione nimium crebra & inopportuna, unde fermentum quoddam venenatum semini intro-recepto insinuatur. Confirmatur hæc hypothesis ex eo quod Philosophi & Medici accuratissimi agnoscant nullam fieri mutationem notabilem in Corporibus naturalibus quæ fermentationi suam originem non debeat, imò & ad oculum demonstrare possumus ex fermentatione seminum humanorum, miasmata illa virulenta, particulas illas subtiles tanta vi inficiendi præditas, & salia illa maligna & colliquativa, solam esse causam luis venereæ, ut & omnium symptomatum quæ eandem comitantur.

4. *Prognostica*. Judicium non ferendum est de statu vel periculo in quo eger versatur, nisi ex diligenti observatione naturæ morbi an nempe, recens, & particularem ullam partem solummodo possideat; an verò magis inveterata & consequenter magis universalis, fuerit. Dum salia
hæc

hæc venerea & venenata externam solummodò superficiem occupent, nec interiorem progressum fecerint, quam mera adhesionem vel pudendis maris aut feminæ, vel mammis nutricum, vel Palato & ori infantum (hæc enim loca veneni hujus communicationi maximè obnoxia sunt) faciliè curantur ope medicaminum balsamicorum quibus inest vis obtundendi aciem saliam quæ in Ulceribus hospitantur, undè minus penetrantia redduntur, & eorundem motui progressivo obex ponitur. Hæc enim salia corrosiva (nisi corrigantur) rumpunt & dilacerant pelliculas & fibras tenuioris Glandis, Præputii, & Urethræ, undè excoriations & ulcera; quæ (si grassari illis fas sit (varias sibi assumunt formas, quandoque urethram, quandoque proitatas, occupant & corrodunt; undè carnositates & Fistulæ incurabiles has partes invadunt: & hoc pacto salia illa corrosiva ab exterioribus ad intimiores corporis partes viam sibi parant (quandoque etiam ex medicorum praxi iniqua illuc accersuntur) angusta enim arteriarum & venarum ut & glandularum (quibus hæ partes obsessæ sunt) orificia penetrant, & fibras etiam membranosas & nervosas pervadentes, particulis suis disproportionatis succos depravant & spiritus in confusionem adigunt, qui ex deleteria quam acquisiverunt qualitate ebullitionem in sanguine cient, undè à balsamica sua natura desciscit, & particulis adustis & effervis refertur, quæ sanguinis eutioniam, & propriam cujuscumque succi nutritii crasin, penitus evertunt. Latex etiam, seu liquor serosus, multum depravatur (ejus enim diathesis, bona vel mala, à sanguinis textura dependet) qui cum in fermentationem vehementem, ope venenatarum harum particularum in sanguine grassantium, effectus fuerit, impuritates & sordes venereæ ex naturæ benevolentia & facultatis expultricis nisi, in glandulas inguinis præcipitantur, ubi tumores seu bubones comparent: qui omnibus mediis ad suppurationem promovendi sunt (maximo enim labore ad suppurationem provocantur, præ duritie sua & mole magna) quod si ritè peragitur & materia illa venenata radicitus expulsa fuerit, crisi vicem fortassin supplebit (notandum

attamen periculum esse in diuturniore ichoris fluxu, ne ulcus fistulosum evadat.) Si tamen bubo repercussus redeat nec suppurationem admittat, certissima est luis confirmatę prodromus. Particulę hædeleterię & venenatę quę ex penetrantia sua sanguini & lymphę semet ipsas commiscuerint, non semper hunc in modum præcipitantur, sed sæpissimè serum in vasis lymphaticis & aliis, corporis peripheriam & superficiem externam petens, unà comitantur; ubi membranam carnosam & cutem pervadunt, mediante torrido illo madore qui jugiter illic appellit, undè ulcera in superficie corporis creantur sordidum & saniosum ichorem jugiter evomentia; & mador seu sudor qui per cutis poros evacuatur, insensissimo fetore impręgnatur, acerrimè sapit; calore quandoque flavo, quandoque viridi præditus, & nonnunquam ipsa lintea corpori instrata corrodit. Si particulę hæ salı alicui fixo intricatę fuerint magis torpidam induunt naturam, nec in corporis superficie usque adedè impigre opus suum hostile perficiunt, sed cutaneas eruptiones producunt, quales sunt Pustulę, Carunculę perdutoę, Ulcerosę, & Crustaceę, in apice nigris maculis interspersę, hujusmodi signa Luem confirmatam & quàm maximè exaltatam indicant. Bubo ad interiora retrò pedem ferens terminatur in dolores nocturnos sævissimos, & capitis dolores laniantes & atrocissimos; exindè etiam caries osium, Tubera, Ulcera Palati, Putrefactio Nasi & aliarum partium solidarum; quorum omnium cura difficultatis plena est --- si serositates hæ Venenatę & Deleterię, ex Principii Vitalis Vigore & Activitate, à Sanguine separentur; & ex acuta, pungenti, & penetrantissima sua qualitate, tunicas vasorum permeent, & Nervos & Membranas vellicent, dolores vagabundos vehementissimos, contractiones, contortiones, &c. producunt: & nisi mediante Ptyalismo eliminari & exantlari nequeūt. --- Si malignitas hæc, vel per adhætionem, vel per alium quemlibet casum, in partes musculares vel Periostrum aliquod incidat, & ibidem pedem figat, miris cruciatibus miser egrotus dilancinatur, subtiles enim deleterię hæ particulę indefinenti sua tensione & vellicatione Cartilagine

gines exsiccant & absumunt; ossium etiam substantiam pervadunt, & cariem & putredinem, non nisi mediante expoliatione curabilem, inducunt, ----- Symptomata hæc (si diutius permaneant) Convulsiones ut & totius Machinæ interitum parant. ----- Deslenda sunt hæc Prognostica Morbi in pejus ruentis; quæ etiam ulterius variari possunt pro temperamento, sexu, ætate, viribus, negotio, & statu egri.

5. *Cura.* Maxima cautela & iudicium adhibenda sunt in affectu hoc curando. Maxima etiam peritia & animi presentia requiritur, in variis hujus morbi speciebus, & Symptomatis comparentibus, ritè dignoscendis & distinguendis. Nullæ enim Regulæ generales & absolute institui possent, quæ omnibus quibuscumque & egroti & morbi postulatis responderent; sed quoad particularem applicationem pro maturo & subactio Medici iudicio variandæ forent.

Cura Gonorrhæe initium sumat à *Diureticis* congruis, *Ptisanis Apertivis*; & ut inflammationibus occurratur & succurratur, *Emulsiones frigide*, *Emollientia*, *Anodyna*, & *Discussientia Cataplasmata* applicentur, si adfint tumores *Detergentia* & *Balsamica* suas etiam vices obtinent. Pro potu ordinario *Ptisana* sequens *Apertiva* convenit.

℞. *Rad. Gramin. Petroselin. aa.* ℥iij. *Rad. Lilior. Albor. Althæe aa.* lib. ij. *Liquirit. incise.* ℥vj. *Semin. Anis. Fœnicul. aa.* ℥j. *Hordei Man. iv.* *Aq. Fontan.* lib. xxx. *f. Ptisana* singulis lib. ij. vel mensuris quas nos (*quart*) nominamus, adde, *Syrup. Rad. 5. Aper.* ℥j. *Ol. Sulph. per Campan. gut.* xx. vel hujus vicem suppleat *Sal Prunell.* ℥ij. vel *Crystall. Mineral.* à ℥j. ad ℥ij.

Omnia Diuretica Detergentia præcipuè adhibenda sunt. Sed de *Ptisana* hac ultimo præscripta bibat eger pro potu ordinario, idque copiose per tres aut quatuor dies, ad impuritates venereas abluendas, & salia venenata in ductibus urinariis stabulantia diluenda. ----- Si eger temperamenti sit calidi, *Emulsiones è Semin. frigidis*, cum *Sero Lactis* paratæ, intercalandæ forent. Vel.

℞. *Aq. Hordei* lib. ij. *Aq. Cichor. Primul. Veris aa.* lib. ℞. *Seri Lactis* lib. i℞. *Syr. Citr.* ℥iv. *f. Apozema* vel vice *Syrup. Citr.* adhibeatur *succus Limon. n. 2.* cum *Diacodii* ℥ij.

Condu-

Conducit leviter egrum purgare ; nihilominus *purgativum* tale sit ut naturam ad virulentam & impuram illam materiam per alvum exterminandam provocet , periculum enim est in mora ne intimius penetret .

℞. *Decoct. Prunor.* ℥viii. *Cremor. Tartar.* ℥j. *Fol. Senn.* ℥ii. *Sem. Anis. Fœnicul. aa.* ℥℞. Infunde per noctem unam ; colaturę adde *Elix. Proprietat. gut. xx.* Detur pro una Dosi. Vel,

℞. *Decoct. Senn. Gereon.* ℥iv. *Cass. recenter Extract.* ℥j. *Cremor. Tartar.* ℥j. *Ol. Sassafr.* (commixto *Saccharo refinato*) *gut. vj.* pro una Dosi Vel.

℞. *Bezoard. Mineral. gr. xv.* *Confect. Hamech.* ℥iv. *Sal. Vol. Viperar. Succin. aa.* *gut. iv.* pro una dosi.

Cathartica autem adhibenda sunt pro ægroti necessitate & medici prudentis iudicio.

Enemata Refrigerantia & Anodyna frequenter injiciantur si modo metuatur febris vel inflammatio . Si *Pri-fana Apertiva* præ quantitate offendat stomacho , vel ibidem stagnet sumat subinde *gr. x. xv. vel xx.* *Sal. Volat. Viperar. vel Lumbricor. Terrestr. C. C. Succin. vel Salis Armoniac.* in haustu vini Rhenani vel albi.

Lavamenta & Injections in crebro sunt usu (postquam omnia munda & repurgata fuerint) quę ingrediuntur *Refrigentia* , *Anodyna* , ut & *Detergentia & Balsamica* . *Injections* fiant ex *Styptico Balsamicis* , quę salium penetrantium aciem obtundere valent , ut & ulcera mundificare & exsiccare , ex *Balsamica* etiam qualitate pellicularum & partium fibrosarum excoriationes obducere & sanare pollent . Caveas tamen ne violentis *Adstringentibus* aut *Corrosivis* utaris , diros enim producant effectus .

Sub initium morbi , injectio conficiatur ex *Lacte tepido* , quod Syringa tenuiore injiciatur , sed leni & constanti manu ducatur . Deindè fiant ex *Styptico Balsamicis* . Exempl. grat.

℞. *Aq. Calcis Virę tenuioris* ℥viii. *Aq. Plantag.* ℥iv. *Flor. Zinci* ℥ij. *Mixtura* hac laventur *Ulceras* , quę in *Pudendis* vel aliis partibus stabulantur ; & ope Syringę injiciatur . Vel,

℞. *Aq.*

℞. Aq. Calc. Viv. lib. j. Sacchar. Saturn. ℥j. Vitriol. Alb. ℥j. Hoc efficaciter Ulcera deterget, & contagii progressui obstat. Sed si Ulcera hæc Venerea diutius persistierint & altiores egerint radices, & in flaviora & magis purulenta Luis Vulcera degeneraverint, vel perdura & callosa fuerint, nullum sperandum est levamen nisi ex usu *Escharoticorum* & *Suppurantium*.

Si affectus magis invaluerit, & Cardinalia Luis confirmatæ signa se se prodant, alia ineunda est methodus; hac tamen cautela semper adhibita, quod si ægrotus macie extenuatus fuerit, & ad extremum usque inaniatur, cum debilitate & spirituum defectu, Diætæ Nutrititia præscribenda est ad corpus Spiritibus replendum, & materiam suppeditandam pro salivatione melius sustinenda. Tempestas anni etiam consideranda venit, si nec in frigore nec calore excedat; quæ omnes circumstantiæ maximi sunt momenti, & quæ (si negligantur) in maximam ægroti perniciem cedere queant: & ægroti vitam in magno discrimine ponunt dum *Mercurialia* adhibita corpus exagitant. Hoc opus incumbit Medicis vitia corrigere & defectus supplere, quibuscum colluctantur ægri si modo temperamento mediocri destituantur. Si tamen Salivatio promovenda sit, & interea æger corpus crassis & impuris seditatibus repletum fuerit, & Plæthorico sit temperamento, non inconsultum foret venam secare, & levius purgare, quod bis vel ter repetatur; vel quoties pro Medici arbitrio expedire visum fuerit. Cursus etiam Diæteticus imperandus est ex Alimento & potu exsiccantibus. *Sudorifera* etiam in temperamentis humido melancholicis conducere ad humores coagulatos dissolvendos, & ad corporis poros & partes in transpirationem disponendas. Ex. gr.

℞. Trochisc. Viperar. ℥ss. Antimon. Diaphor. ℥j. Bezoard. Mineral. Sal. C. C. aa. gr. vj. eum s. q. Theriacæ Androm. f. bolus pro una dosi. Vel.

℞. Bezoard. Mineral. gr. vj. Pulv. Rad. Serpent. Virginian. ℥j. Cinnab. Antimon. ℥j. Sal. Viperar. gr. iij. Diascord. q. s. fiat bolus. Hæc aut his similia exhibenda sunt à purgatione, ac corpora humida, pituitosa & melancholica pro salivationis

opere facilius peragenda, preparanda.

Cum deoretum fuerit salivationem aggredi, medico incumbit ritè distinguere quo pacto cum maximo egri commodo promovenda fuerit. Si possibile sit, præstat Salivationem excitare ex Mercurialibus ore assumptis, hoc enim pacto certiores nosmetipsos facimus de quantitate assumpta, an suffecerit, necne; minus etiam adest periculi & molestiæ in hac ptyalismum excitandi methodo, quam in alia quæ per unctionem fit. Maxima tamen cum vigilantia attendenda est assumpti operatio, & cum semel inceperit salivatio, facile est eandem evehere ad quem gradum libitum fuerit, semper ratione habita flatus & virium egroti; &, nisi contraindicantia prohibeant, non prius cesser salivatio, quam omnia disparuerint Symptomata. Novimus satis multos esse Medicos, eosque non infimæ sortis, qui asserant ptyalismum ex Mercurio intus assumpto excitatum non tam efficaciter morbum dispellere, quam si ex unctione externa promoveretur: Cujus asserti Veritatem in controversiam nunc non reducam; hoc tamen pro comperto habeo Luem confirmatam sæpè sæpius maximo cum successu curatam fuisse ex usu Mercurii interno, sine ullo Unctionis interventu. Proindè, in ordinatione ad Salivationem promovendam.

℞. Mercur. dulc. sublimat. gr. xxx. Cinnabur. Antimon. ℥j. Opobalsam. ℥j. fiat Bolus.

Subsequenti nocte sumat *Mercur. Dulc. gr. xxx.* in *Conserv. Ros. Rubr.* --- Ager frigori non exponendus, sed in calido cubiculo retinendus est. --- Sequenti denique nocte exhibeantur hæ *Pillule*.

℥j. Mercur. Dulc. gr. xx. Turpetib. Mineral. gr. vj. Cum pulpa panis similaginei fiant *Pillule*.

Hæc tamen Mercurii quantitas non omnibus permitenda est, immo paucis sanè, plurimi enim tantam quantitatem sustinere nequeunt.

Si magis arrideat inungendo Ptyalismum evehere, huic insistendum est methodo; nempe.

Mercurium à sublimata corrosiva qualitate vindicamus ope *Alkalium Calc. & Tart.*, undè ab omnibus quibuscumque

que Mineralibus & Salinis Recrementis perfecte depuratur Deindè lavamus spiritu vini usque donec nullę præcipitentur fęces. Proinde.

R. *Mercur. hunc in modum depurati* ℥iv. *Axung. Porcin.* ℥viii. *Antimon. subtiliss. pulveris.* ℥vj. *Ol. Laur.* ℥j. *Unguent. Ros.* ℥viii. f. Unguentum. Cujus ℥ij. inungantur crura & tibię, à talis ad genua, & brachia, a carpis manuum ad humeros; tantillum etiam inungatur spina dorſi; sufficit hoc pro primo die. Deindè die sequenti r. dicti unguenti ℥iv. quibus inungantur tibię, femora, & ipsa spina dorſi ab osse sacro ad vertebraſ colli, brachia etiam a carpis manuum ad omoplatas; & si temperamento sit robusto, emunctoria etiam glandulosa. Inunctio continuanda est donec signa expectata comparuerint; maxima tamen cum perspicacia & animi præsentia animadvertendum est, immò potiùs tardiùs quam nimium festinanter procedendum est, ne inopinata Mercurii activitas ex improvise egrum adoriatur. Vidi quandoque in corpore non usque adeò delicatulo emotionem excitatam à prima inunctione post inunctionem bis terve peractam, paululum sistendum est: & si ex unius diei intervallo nulla appareant Ptyalismi præcedanea, exhibeatur dosis permodica *Sublimat. Dulc.* ex cuius usu vidi quandoque salivationem copiosissimam excitatam fuisse; & si fortè salivatio languidior evaserit idem medicamen ad dosim unam eamque permodicam assumptum, eandem denuo restituet. Quod ad tempus salivationis attinet, eo usque duret donec symptomata disparuerint, nisi egrı vires prostrate contrarium indicent. Cum salivationem sistere animus fuerit, exhibeantur *Alkalia* vel *Flor. Sulphur.* (quę *Mercur.* deorsum præcipitant) quę vel per se sola usurpentur, vel unà cum *Purgativis* tenuioribus quę etiam de *Diureticorum* natura participare debent.

Signa Ptyalismum advenientem præcedentia sunt, defectus Appetitus, Ardor Uvule & Palati, Dentium Vacillatio, Gingivarum Intumescencia, Spiritus seu Halitus fetens, Torpor & Hebetudo sine Somno, &c. Deindè fluere incipit aqua quędam pituitosa & albescens, cujus quantitas augetur per 6. 7. vel 8. dies; aliquando diutiùs, ad 5. 6. aut 7. lib. unius diei & noctis spatio. Si

fluxus nimium sit vehemens, ex nimia unguenti inunctione, obstanda sunt Symptomata huiusmodi fluxum comitantia, ope *Potionis Laxativæ*: cavendum tamen ne fluxus in aliam ruat Partem, ex Laxativo adhibito.

Si Acrimonia Corrosiva materiæ fluentis Ulcera in Palato & Fauces producat; undè extrema anxietas & molestia oritur, proluantur Gargarismate aliquo leniente ex *Lacte & Aqua part. equal.* confecta, vel *Decocto Sero Lactis, & Semin. Psyll.* Si ulcera impura sint & corruptæ carnes partes iisdem adhæreant, abluenda sunt mixtura ex *Oleo Sulph. per Campan. & Spir. Vini.*

Enemata etiam refrigerantia & humectantia sepius exhibeantur, si postulet occasio; fiant autem ex *Decoct. Salvia Rut. Fenicul. Endiv. Cichor.* cum *Melle* --- vel ex *Jusculo Pullorum* --- vel *Sero Lactis.* Quæ torminibus ventris, ex acrimonia humorum deorsum vergentium oriri solitis efficaciter obstant.

Regulæ quæ *Dietam* spectant variæ sunt, pro vario ægroti temperamento. Liquidiora præstant; alimenta talia sint quæ naturam sustinere valent; ova 2. recentia pro prandio, & juscula confecta ex carne vitulina, bubula, vel pullinacea, cum *Cichoreo*, de quibus bibat singulis 3. vel 4. horis. Potus etiam nutritivus concedi possent. Sed eligantur tales, qui bonum licet modica quantitate, nutrimentum suppeditant. Si æger temperamento sit calido, tempore salivationis exhibeantur *Poffet a Refrigerantia, Panatella* etiam tenuis, & *Aqua Hordei.* Quod ad formulas præscribendi attinet, illæ regulandæ sunt pro natura Indicantium quæ se produnt. Hoc semper memoriæ tenendum est Pectore, naturam à subitis & violentis motibus abhorreere, proindè Salivatio cum satis evecta fuerit, & omnia disparuerint Symptomata, gradatim (secundum methodum hætenus præscriptam) sistenda est, si natura sua sponte eandem determinare satagat. Alimenta etiam nutritiva majori quantitate sub finem indulgenda sunt, ut ægrotus vires amissas recuperet.

Licet Salivatio ritè & sub peritissimorum ductu peracta fuerit, non raro attamen remanent impuræ quædam for-

fordes & recrementa, quæ (prout vires suppetant) eliminanda sunt ope Catharticorum, Diuretic. Balsamic. & Cardiac. Diaphoret. Incumbit etiam medico, ægroto injungere (à Salivatione) potum quemdam Dieteticum per dies 20. aut 30. continuandum. Intercalato Purgativo, quoque sexto die, & Diaphoretico, quoque quarto, si vires permittant. Exempl. grat.

℞. Rasur. Lign. Guajac. Cortic. ejusd. bene contus. aa. ℥ij. Salsaparill. ℥vj. Chin. ℥iv. Saffaphr. Liquirit. aa. ℥ij. Radic. & Cort. Mezeron. ℥j. Bacc. Juniper. Sem. Fœnicul Dulc. aa. ℥ij. Lign. Rodii ℥j. Santal. Omn. ℥j. Aq. Fontan. lib. xvi. Coque ad Medias, de quo bibat æger lib. ij. singulis diebus, & si unicuique Lagenæ addantur Tincturæ alicujus Metallinæ aut Mineralis gut. xx. mira efficacia præditum est in viribus corroborandis, & perfecta denique sanitate denudè restituenta.

Methodus hæc perraro curam non consequitur; hoc tamen quandoque evenit, quod si os materia subtili venenata pertingatur, (licet reliqua disparuerint symptomata) tamen nunquam curabitur donec pars affecta dilatetur, & os denudetur & ope caustici actualis exfoliatio promoveatur, sive cranium, sive brachia, sive tibiæ, sive ullum aliud os, afficiantur. Hæc methodus omnibus aliis expeditior & tutior est. Pulveres detergentes & exsiccantes ritè applicati os denudè ad naturalem statum reducent. Cum denique omnia munda & pura appareant, gradatim denudè obducatur (sed si continuetur affluxus materiæ, ne nimis præpostere ad obductionem procedatur) multi sunt de ægrotis qui ossium denudationem agrè ferunt, necessitas attamen dura est magistra, & delicatulos, si sanitati suæ confulere velint, ad refugium hoc absolute necessarium tandem confurgere cogit.

Siquidem Caput de Lue Venerea ad Umbilicum perduximus, nihil restat nisi ut Tractatui huic de Morborum natura & cura extremam admoveamus manum, & Lectori Valedicamus. Intereà autem ne hoc Lector ignoret multa alia nobis suppetere Remedia, ab hic præscriptis, discrepantia, quæ majori cum efficacia & successu, plerisque morbos dispellunt, sed hæc omnibus nota

facere vix expedit, sufficit tamen quod Remedia in hoc Libello memorata omnibus vulgatis palmam præripiant, & sæpissimè bono cum successu usurpantur. Si quæ sint magis Chymicis quam aliis familiaria, quæ non faciliè comparari possunt: haberi possunt omnia ad nostras eedes, ut & apud Gulielm. Russel, M. D. in ista platea, quæ vulgo dicta Barbican, Vel Eduardum Wright, Med. Chym. in Winchesterstreet: Vel, Franc. Moul, Chym. in Watling-street, Viros Arte Chymica longè Versatissimos.

FINIS.

NOI REFORMATORI

Dello Studio di Padova.

Concedemo Licenza a gli Eredi di *Gabriel Hertz*. Stampatore, che possino ristampare il Libro intitolato : *Enchiridion medicum, sive Tractatus de Morborum Theoria, & Studio Joseph Jackson Chimiatri*; Giusto gli Esemplici Stampati nell'Anno 1712. con Lic. de' Superiori.

Dat. 8. Ottobre 1736.

(Michiel Morosini K. Ref.

(Gir. Emo Proc. Ref.

(

Agostino Gadaldiui Segr.

NOI REFORMATORI

Dello Studio di Padova.

Onceduta licenza a gli Eredi di
detti, che Stampatore, che possiedono
stampare il Libro intitolato: *Encyclopaedia
methodica, seu Tabulae de Morbo et
viti, & Studio Josephi de Meis, C. S. S. S.
Grafii & Episcopi, Stampati anno 1712.*
con licenza Superiore.

Pat. 2. Ottobre 1736.

Michael Morolini, K. Ref.
Car. Emo. P. B. Ref.

Agostino Galvani 239.

